

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Veera Läspä

”Lukupiiristä koripallojoukkue”

Nuorten lukupiirien toimivista käytännöistä ja haasteista yleisissä kirjastoissa

Opinnäytetyö
Syksy 2022
Tradenomi (AMK), Kirjasto- ja tietopalveluala

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Tutkinto-ohjelma: Tradenomi (AMK), Kirjasto- ja tietopalveluala.

Tekijä: Läspä, Veera

Työn nimi: "Lukupiiristä koripallojoukkue": Nuorten lukupiirien toimivista käytännöistä ja haasteista yleisissä kirjastoissa

Ohjaaja: Salmela, Satu

Vuosi: 2022

Sivumäärä: 76

Liitteiden lukumäärä:1

Opinnäytetyössä tutkittiin yleisten kirjastojen järjestämiä nuorten lukupiirejä sekä niiden toimivia käytäntöjä ja haasteita. Opinnäytetyöhön valikoitui mukaan kymmenen lukupiiriä kuudesta kirjastosta. Tutkimuksessa pyrittiin selvittämään myös, miten yleisten kirjastojen nuorten lukupiirejä on syntynyt, miten niitä on järjestetty sekä mitä muita lukemisen edistämisen tapoja kirjastot ovat hyödyntäneet lukupiirien lisäksi.

Tutkimusote työhön oli kvalitatiivinen. Tutkimusmenetelmänä käytettiin teemahaastattelua, ja haastattelut toteutettiin kesällä ja syksyllä 2022. Haastatteluihin osallistuivat Kannelmäen kirjasto, Lahden kirjasto, Paimion kirjasto, Porin kirjasto, Vantaan kirjasto sekä Kallion kirjasto. Haastatteluaineistoa analysoitiin laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen keinoin. Tutkimuksessa mukana olevat nuorten lukupiirit syntyivät nuorten omasta toiveesta, jonkin tapahtuman innoittamana tai lukupiirin vetäjän omasta kiinnostuksesta lukupiireihin ja nuortenkirjallisuuteen. Niitä järjestettiin sekä fyysisinä että verkkolukupiireinä. Nuorten lukupiirejä mainostettiin monipuolisesti huomioiden kohderyhmän tavoittaminen.

Haastateltavat pitivät toimivina käytäntöinä esimerkiksi kaunokirjallisuuden genreen perustuvia lukupiirejä ja hybridilukupiirejä, joissa on samanaikaisesti mahdollisuus osallistua sekä fyysiseen että verkkolukupiiriin. Vetäjien henkilökohtaista otetta osallistujiin haastateltavat pitivät tärkeänä, mihin auttoi heidän mukaansa kahden vetäjän toimiminen lukupiirissä samanaikaisesti. Haastateltavien mukaan nuoria ei ollut helppoa tavoittaa kirjastojen nuorten lukupiireihin, mitä heidän mielestään voisi helpottaa esimerkiksi yhteistyöllä koulujen ja muun ulkopuolisen toimijan kanssa. Lisäksi erilaiset tapahtumat voisivat auttaa tavoittamisessa. Paljon lukevat nuoret kaipaavat harrastukselleen yhteisöä.

Tulosten perusteella voi ajatella, että yleisissä kirjastoissa järjestetyt nuorten lukupiirit voivat toimia nuorten lukemisen innostajina. Niitä pitäisi tehdä kuitenkin eri tavalla kuin aikuisille tarkoitettuja lukupiirejä. Lukupiireissä nuoret voivat parhaimmillaan kokea yhteisöllisyyttä.

Asiasanat nuoret, nuoret aikuiset, lukupiirit, yleiset kirjastot, teemahaastattelut

Thesis abstract

Degree programme: Bachelor of Business Administration BBA, Library and Information Services

Author/s: Läspä, Veera

Title of thesis: "From Reading Circle to Basketball team": Working Practices and Challenges in reading circles for young people in public libraries in Finland

Supervisor(s): Salmela, Satu

Year: 2022

Number of pages: 76

Number of appendices: 1

This thesis is research about reading circles for young people organized by public libraries and their working practices and challenges. Ten reading circles from six libraries were selected for the thesis. The research also sought to find out how reading circles for young people in public libraries have come about, how they have been organized, and what other ways to promote reading have been utilized by libraries in addition to reading circles.

The mode of study for the work was qualitative. Thematic interviews were used as the research method and the interviews were carried out in the summer and autumn of 2022. Kannelmäki library, Lahti library, Paimio library, Pori library, Vantaa library and Kallio library participated in the interviews. The interview material was analyzed using qualitative research methods. The youth reading circles included in the study were born out of the participant's own wishes, inspired by an event, or by the leader of the reading circle's own interest in reading circles and youth literature. They were organized as both physical and online reading circles. The reading circles for young people were advertised in a versatile manner, with the aim of reaching the target group as widely as possible.

The interviewees considered, amongst other things, reading circles based on the genre of fiction, and hybrid reading circles, where it is possible to participate in both physical and online reading circles at the same time as working practices. The interviewees considered the leaders' personal touch with the participants important, which, according to them, was helped by having two leaders working in the reading circle at the same time. According to the interviewees, it was not easy to reach young people in the library's youth reading circles, which they think could be facilitated, for example, by cooperation with schools and other external actors. In addition, different events could help with outreach. Young people who read a lot need a community for their hobby.

Based on the results, it can be suggested that youth reading circles organized in public libraries can act as motivators for young people to read. However, they should be done in a different way than reading circles intended for adults. In reading circles, young people can, when done at their best, experience community spirit.

Keywords: young people, young adults, reading circles, public libraries, theme interviews

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä	2
Thesis abstract	3
1 JOHDANTO	6
2 NUORET JA LUKEMINEN	7
2.1 Nuoruus elämänvaiheena.....	7
2.2 Lukeminen muuttuvassa maailmassa.....	9
2.3 Nuorten lukemistottumukset.....	12
2.4 Nuorten lukeminen verkkoalustoilla.....	15
2.5 Nuorten elämästä 2020-luvulla.....	17
3 LUKUPIIRIT NUORTEN LUKEMISEN INNOSTAJINA	21
3.1 Perinteiset lukupiirit.....	21
3.2 Verkkolukupiirit.....	23
3.3 Lukupiireihin liittyvä muu toiminta	27
4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	29
4.1 Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset	29
4.2 Tutkimusmenetelmä	29
4.3 Opinnäytetyön prosessi	32
5 TULOKSET	35
5.1 Helsingin Kannelmäen kirjasto.....	35
5.2 Lahden kirjasto	39
5.3 Paimion kirjasto	41
5.4 Porin kirjasto	44
5.5 Vantaan kirjasto	50
5.6 Lahden kirjaston verkkolukupiiri.....	52
5.7 Helsingin Kallion kirjasto	53
6 JOHTOPÄÄTÖKSET	58
6.1 Oman kirjaston nuorten lukupiirin syntyminen ja toiminta.....	58
6.2 Nuorten tavoittaminen, motivoiminen ja sitouttaminen	59
6.3 Nuorten lukupiirien järjestämisen toimivia käytäntöjä.....	60
6.4 Nuorten lukupiirien järjestämisen haasteita	62
6.5 Tulevaisuuden näkymät, paras tapa tavoittaa nuoret ja innostaa heitä lukemaan	63
6.6 Ideoita kirjastoille	64

7 POHDINTA	66
LÄHTEET	69
LIITTEET	76

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössä halutaan selvittää, voisivatko nuorille ja nuorille aikuisille suunnatut lukupiirit toimia lukemisen innostajina. Tähän pyritään kertomalla, minkälaisia nuorten lukupiirejä on pidetty yleisissä kirjastoissa viime vuosina ja minkälaisia toimivia käytäntöjä ja haasteita niissä on havaittu. Aihevalintaan vaikutti opinnäytetyöntekijän oma kiinnostus lukupiireihin ja epäonnistunut kokeilu järjestää nuorille lukupiiri, jolloin paikalle ei saapunut ketään.

Nuorten ja nuorten aikuisten kirjojen lukemisen vähentymisestä on oltu huolissaan yhteiskunnassa. Vielä 1980-luvulla aktiivilukijoita eli 10 kirjaa puolen vuoden aikana lukeneita oli 15–24-vuotiaista noin puolet, ja 2010-luvun lopulla heitä oli vain alle 10 prosenttia (Tilastokeskus, 2019a, s. 5). Toisaalta yhteiskunnassa on puhuttu myös paljon nuorten pahoinvoinnista, yksinäisyydestä sekä yhteisön puuttumisesta. Lisäksi maailma on jatkuvassa muutoksessa. Internet ja sosiaalinen media ovat monimuotoistaneet lukemisen tapaa ja ajattelua lukemisesta.

Lukupiirit ovat olleet pitkään yleisten kirjastojen perinteistä toimintaa. Lukupiireissä toteutuu hyvällä tavalla lukeminen, yhteisöllisyys ja ihmisten kohtaaminen, jonka voisi ajatella olevan nykyajassa äärimmäisen tärkeää. Toisaalta verkkoalustat mahdollistavat lukupiirien toimisen myös ajasta ja paikasta riippumatta.

Nuorten lukupiireistä ei ole tehty juurikaan tutkimusta Suomessa, joten opinnäytetyön aihe tuntui myös siksi tärkeältä. Opinnäytetyön teoriassa kerrotaan nuorista ja nuorista aikuisista kohderyhmänä ja pohditaan lukemisen ja nuorten lukutottumusten monimuotoisuutta. Lisäksi esitellään erilaisia lukupiiritoimintoja sekä niiden kaltaista toimintaa. Tutkimusosassa haastateltiin eri puolelta Suomea olevaa kuutta yleistä kirjastoa, joissa oli järjestetty nuorten lukupiirejä. Haastattelut tehtiin teemahaastattelun periaattein. Haastateltaviksi tulivat vapaaehtoisesti 10 nuorten lukupiiriä vetänyttä ihmistä. Haastatteluissa keskusteltiin nuorten lukupiirien syntymisestä ja toiminnasta, toimivista käytännöistä ja haasteista sekä tulevaisuuden näkymistä nuorten tavoittamiseksi ja heidän lukemaan innostamiseen. Vapaa-ajalla kokoontuneisiin nuorten lukupiireihin on ollut hyvin haasteellista tavoittaa nuoria, mikä on ollut vaikeaa sekä fyysisesti kokoontuneille lukupiireille että verkko-lukupiireille.

2 NUORET JA LUKEMINEN

2.1 Nuoruus elämänvaiheena

Nuorten kanssa työskentelevien on hyvä ymmärtää nuoruus elämänvaiheena, sillä se antaa keinoja kohdata nuoria heidän oman elämänvaiheensa edellytyksillä. Kirjaston palvelujen suunnittelussa on oleellista huomioida kohderyhmä, jolle palvelua räätälöidään. On tärkeää tietää myös, miten nuorten lukemistottumukset eroavat aikuisista ja miten he viettävät vapaa-aikaansa, jolloin kirjastojen on helpompi tavoittaa nuoria ja kannustaa heitä lukemaan. Kun suunnitellaan nuorille lukupiirejä tai sen kaltaisia toimintoja, on hyvä olla tietoinen nykyisin tai aiemmin toimineiden nuorten lukupiirien hyvistä käytännöistä sekä haasteista, jotta kirjastojen lukemiseen liittyviä palveluita voidaan kohdentaa nuorille heidän ehdoillaan.

Nuoruus ajoittuu tavallisesti ikävuosiin 12–22 (Marttunen & Kaltiala, 2021, s. 769). Nuoruusiällä tarkoitetaan lapsuudesta nuoreen aikuisuuteen siirtymistä. Nuoruusikää voidaan käsitellä moniulotteisesti. Nuoruusiässä tapahtuvat esimerkiksi keskushermoston kehittyminen, biologinen kasvu ja sukukypsyys saavuttaminen sekä monet aikuistumisen johtavat kognitiiviset, psykologiset ja sosiaaliset kehitystapahtumat. Psykologiselta kannalta onnistunut nuoruuden kehitys johtaa eheän persoonallisuuden kehittymiseen sekä autonomian saavuttamiseen. Nuoruutta pidetään ihmisen elinkaareissa varhaiskehityksen jälkeen tärkeimpänä aivojen kehityskautena.

Nuoruus jaetaan lääketieteessä kolmeen vaiheeseen: varhaisnuoruuteen, keskinuoruuteen ja myöhäisnuoruuteen (Marttunen & Kaltiala, 2021, s. 769). Lapsella käyttäytyminen ja kokemusmaailma alkavat muuttua 12. ikävuoden vaiheilla. Nuoruuden psyykkisissä toimintoissa tapahtuvat muutokset aiheutuvat nuoruuden fyysisistä ja hormonaalisista sekä kasvavasta viettipaineesta.

Varhaisnuoruudessa nuori tasapainottelee vanhempiansa suhteen riippuvuuden tarpeiden ja itsenäistymispyrkimysten kanssa (Marttunen & Kaltiala, 2021, s.770). Terve varhaisnuori riitelee vanhempiansa kanssa vaarattomista asioista, kuten rahankäytöstä, kotiintuloajoista, vaatteista tai ulkonäöstä. Kiistat lisääntyvät tavallisesti nuoren ja vanhempien välillä, mutta suhde nuoren ja vanhempien välillä pysyy kuitenkin hyvänä. Vaikka nuori etsii itseään vanhemmista erillisenä yksilönä, niin nuori tarvitsee siitä huolimatta tukea ja neuvoa vanhemmiltaan. Nuorelle on tärkeää se, että hän tuntee olevansa hyväksytty (Haarakangas, 2011, s. 49). Vanhempien hyväksyntä on kallisarvoinen asia nuorelle.

On tärkeää, etteivät vanhemmat hylkää nuorta silloinkaan, kun hän tekee mokia tai tyhmyyksiä (Haarakangas, 2011, s. 49). Tästä huolimatta vanhemmilla on kasvatustavasta nuoresta, ja heidän on ohjattava aikuistuvaa nuorta käyttäytymään kunnolla ja löytämään oma paikkansa yhteiskunnassa. Nuoren itseluottamuksen perusta luodaan kotona.

Varhaisnuori haluaa enemmän yksityisyyttä kuin lapsena eikä kerro yhtä avoimesti ajatuksistaan tai tekemisistään, kuten lapsena (Marttunen & Kaltiala, 2021, s.770). Nuori ei välttämättä vastaa vanhemmilleen kuin muutamalla sanalla (Haarakangas, 2011, s.51). Varhaisnuoruudessa tunteet ja mielialat voivat vaihdella herkästi ulkopuolisen silmin olevasta pienestä asiasta tai muutoksesta. Varhaisnuori voi kieltää voimakkaita tunteitaan, jotta ne eivät aiheuttaisi häpeää, surua, vihaa tai syyllisyyttä.

Nuorelle kaverit ja heidän hyväksyntänsä ovat hyvin tärkeitä, mutta nuori tarvitsee siitä huolimatta aikuisten tukea ja ymmärrystä (Haarakangas, 2011, s. 47). Nuorilla on myös oma kulttuurinsa, joka erottaa heidät aikuisista ja aikuisten maailmasta (Haarakangas, 2011, s.50). Nuoret erottuvat aikuisista muun muassa pukeutumisellaan, puhutavallaan, musiikillaan ja harrastuksillaan, mitä aikuisten saattaa olla vaikeaa ymmärtää. Aikuiselta nuori tarvitsee ymmärrystä kuitenkin kasvukipuihin ja kapinointiin, mikä kuuluu myös nuoruuteen.

Koulussa nuoren mielialojen ja itsetunnon vaihtelut voivat haitata keskittymistä, mikä voi näkyä levottomuutena (Marttunen & Kaltiala, 2021, s. 770). Varhaisnuoren on joskus vaikea hillitä itseään ja käyttäytyä normien mukaisesti. Koulusuoriutuminen voi myös väliaikaisesti laskea. Nuoren aikuiseksi kasvamisen kannalta onkin tärkeää, että koulu olisi kiva ja turvallinen paikka nuorelle (Haarakangas, 2011, s. 45). Normaalisti kehittyvä nuori ei joudu kuitenkaan vakaviin ongelmiin koulussa eikä katkaise välejään auktoriteetteihin (Marttunen & Kaltiala, 2021, s. 770). Varhaisnuoruus on nuoruusiän kehityksen kuohuvin vaihe.

Keskinuoruus alkaa nuoren ei tarvitse kapinoida lapsuuden yllykkeitä vastaan, ja hän on sopeutunut pääosin kehonsa seksuaalisiin muutoksiin (Marttunen & Kaltiala, 2021, s. 770). Nuoren ei enää tarvitse toimia niin, että hän toisi sisäistä myllerrystään esille toiminnallaan. Keskinuoruuden keskeisimpiä asioita nuoren kehityksen kannalta on seksuaalinen kehitys ja muutokset tärkeissä ihmissuhteissa. Lapsuudessa lapsi ihastuu tavallisesti omiin vanhempiinsa, mutta nuoren on irtauduttava näistä ihastuksen tunteista ja rakennettava suhteensa vanhempiinsa tosiasioihin perustuen. Psykyinen itsenäistyminen vanhemmista koetaan usein myönteiseksi asiaksi, mutta se tuo sekä nuorelle että vanhemmille myös

surullisia kokemuksia, jotka johtuvat luopumisesta, joka aiheutuu nuoren ja vanhempien välille. Keskinuoruudessa nuori onkin herkkä ero- ja hylkäämiskokemuksille, joten hän tarvitsee edelleen vanhempiensa huolenpitoa ja rajojen asettamista.

Keskinuoruuden biologinen kypsyminen voi tuoda nuorelle myös stressiä, koska hän vertailee herkästi omaa kehittymistään ikätoveihinsa (Marttunen & Kaltiala, 2021, s. 770–771). Oman seksuaalisuuden kehittyminen ja sen hyväksyminen kuuluvat sekä varhais- että keskinuoruuden tärkeään, mutta hämmentävään kehitystehtävään. Keskinuoruudessa nuori ilmentää omaa seksuaalisuuttaan esimerkiksi pukeutumisellaan, puheissaan. Hän työstää seksuaalisuuttaan myös ajatuksissaan ja mielikuvissaan.

Myöhäisnuoruus on sitä aikaa, jolloin nuori irrottautuu lapsuuden tunnesuhteistaan ikätovereidensä avulla (Marttunen & Kaltiala, 2021, s. 771). Tavallisesti nuori hakeutuu ikätovereidensä seuraan ja viettää ystäviensä kanssa aikaa. Tällöin nuoren oma identiteetti vahvistuu ja lujittuu, kun nuori samaistuu omanikäisiinsä. Nuorelle myös seurustelusuhteet muodostuvat merkittäviksi.

Varttuneempi nuori kiinnostuu sekä fyysisestä kasvustaan että kehittymisestään (Marttunen & Kaltiala, 2021, s. 771). Hän on kuitenkin halukas tietämään myös ympäröivästä yhteiskunnasta aikaisemmasta poikkeavalla tavalla, mikä johtaa siihen, että nuori alkaa muodostaa omaa arvomaailmaa, moraalijärjestelmää sekä omat ihanteensa ja arvonsa. Nuori tekee myös valintoja, jotka vaikuttavat hänen tulevaisuuteensa myös kauaskantoisesti. Myös oma käyttäytyminen ja luonteenpiirteet alkavat nuorella vakiintua. Tällöin nuoren persoonallisuuden piirteet alkavat muistuttaa aikuisen persoonallisuuden piirteitä.

2.2 Lukeminen muuttuvassa maailmassa

Lukeminen on perinteisesti ymmärretty yksilölliseksi ja jopa yksinäiseksi tekemiseksi, jonka taustalla on lukutaidon oppiminen (Herkman & Vainikka, 2012, s. 35–36). Lukutaito on tätä kautta mielletty paljolti mekaanisen harjoittelun tuloksena opituksi henkilökohtaiseksi taidoksi, joka omaksutaan 5–7-vuotiaana painotuotteita lukemaan harjoittelemalla. Lukemisella voidaan tarkoittaa toimintaa tai kognitiivista taitoa. Lukutaito-käsitettä käytetään kuitenkin myös laajemmassa merkityksessä kuvaamaan kykyä tulkita, eritellä ja käyttää hyväksi lukemaansa tai näkemäänsä analyttisesti. Ilman teknistä lukutaitoa, kirjainten oppimista ja kykyä tulkita sanojen merkityksiä mikään lukeminen ei olisi mahdollista.

Viimeisen vuosikymmenen aikana on kuitenkin oivallettu, että lukemisessa on kyse paljon muustakin kuin vain sanojen mekaanisesta tunnistamisesta tai edes luetun kriittisestä ymmärtämisestä ja arvioinnista (Herkman & Vainikka, 2012, s. 36). Pelkän yksilöllisen taidon lisäksi lukemisessa on usein kyse myös erilaisista viestinnän ja vuorovaikutuksen muodoista ja sosiaalisista käytännöistä. Lisäksi tekstimuodot ovat moninaistuneet suuresti mediaympäristön myötä. Ihmiset lukevat nykyään valtavia määriä hyvin erityyppisiä tekstejä.

Monilukutaidon käsitteen taustalla on ollut tarve laajentaa käsitystä luku- ja kirjoitustaidosta ja nähdä se osana sosiokulttuurisia tekstitaitoja (Harmanen, 2016, s. 15). Luku- ja kirjoitustaidon tarkasteluun ovat vaikuttaneet myös arjen ja tutkimuksen havainnot luku- ja kirjoitustaidon heikkenemisestä, tyttöjen ja poikien luku- ja kirjoitustaidon eroista sekä luku-harrastuksen vähenemisestä. Perinteinen käsitys luku- ja kirjoitustaidosta ei enää riitä kuvaamaan tekstitaitojen kokonaisuutta, johon kuuluvat myös eri modaliteetteja yhdistelevät tekstit ja jossa ei lähestytä luku- ja kirjoitustaitoja vain pääosin kognitiivisesta näkökulmasta.

Outi Kallionpään (2020, s. 65) mukaan uusissa digitaalisissa verkkoympäristöissä on hallittava täysin uudenlaisia luku- ja kirjoitustaitoja. Hän huomauttaa, että perinteisen lineaarisesti etenevän paperitekstin vaihtuminen näyttöruutuihin, hyperlinkkeihin ja yhä korostuvaan visuaalisuuteen, on laajentanut lukutaidon käsitettä.

Monilukutaidon myötä tekstitaitojen kokonaisuuteen saadaan mukaan tekstien tulkinnan ja tuottamisen sosiaaliset, kulttuuriset ja eettiset ulottuvuudet sekä prosessiluonne (Harmanen, 2016, s. 15–16). Samalla otetaan huomioon viime vuosikymmeninä tapahtuneet tekstiympäristöjen ja -käytäntöjen muutokset sekä lisääntyvä tekstien digitaalisuus ja multimodaalisuus sekä havaittu nuorten ja koulun tekstimaailmojen ja -käytäntöjen etäännyminen toisistaan.

Lukutaito on siis välttämätöntä nykyisessä modernissa yhteiskunnassa, jotta voi oppia ja ymmärtää monimutkaisia asioita. Lukeminen kehittää lukutaitoa ja lukeminen paranee lukemalla. Kaikenlaisiin teksteihin perehtyminen kehittää ajattelua, tulkinta- sekä tunnetaitoja. Lukuharrastus voi olla parhaimmillaan hauskaa ajanvietettä.

Päivi Kosonen (2020, s. 54) toteaa, että lukeminen on hyödyllistä ja suositeltavaa. Hän painottaa ennen kaikkea kaunokirjallisuuden lukemista ja sen hyötyjä. Kososen mukaan lukija voi saada kirjallisuudesta tietoa ja ymmärrystä todellisuuden ilmiöistä ja tärkeistä ihmisenä olemisen kysymyksistä, elämisen merkityksestä. Hän jatkaa, että varsinkin

romaanin mahdollisuudet todellisuuden peilinä ovat ennen kaikkea siinä, että se voi esittää todellisuutta tavalla, johon tieto- ja tiedekirjallisuuden esityskeinot eivät voi joustaa.

Tietokirjallisuus perustuu faktoihin eli tutkittuun tietoon (Suomen kirjankustantajat, 2019). Kaunokirjallisuus voi olla puolestaan faktaa, osittain faktaa tai täysin fiktiivistä. Kaunokirjallisuus luokitellaan proosaan eli kertomakirjallisuuteen, runouteen sekä draamaan eli näytelmäkirjallisuuteen. Kosonen (2020, s. 53) suosittelee erityisesti lukupiiriin osallistumista, koska siinä yhdistyvät parhaimmillaan sekä lukemisen mahdollistamat yksilölliset hyödyt että ryhmän anti. Suomessa suosituimpia lukupiirejä ovat kaunokirjallisuuteen keskittyvät lukupiirit, joissa luetaan yleisimmin proosaa (Ahola, 2015, s. 21).

Kaunokirjallisuuden erityisominaisuutena on pidetty myös sitä, että siinä kieltä käytetään aivan erityisellä tavalla (Mikkola ym., 2009, s.236–237). Kaunokirjallisuudella ei ole ominaista tunnusmerkkiä. Kun ajatellaan kokemuksen tuomalla määrittelyllä, niin teksti on kaunokirjallisuutta, kun sitä sanotaan kaunokirjallisuudeksi. Tarkoitetaan sitä, että teksti on saanut kaunokirjallisuuden aseman: sitä pidetään arvossa ja luetaan kaunokirjallisuutena.

Lukemisen aikana lukija käyttää monenlaisia taitoja (Mikkola ym., 2009, s.237). Lukija tekee siis monenlaisia asioita, kun hän lukee kaunokirjallisuutta. Odotushorisontti tarkoittaa niitä odotuksia, joita lukijalla on, kun hän tarttuu kirjaan (Koskela & Lankinen, 2003, s. 22–23). Lukijalla on aina ennako-oletuksia lukemastaan kirjasta, mihin vaikuttavat lukijan edelliset kokemukset kaunokirjallisuudesta sekä lukijan omat elämäkokemukset. Lukija vertaa kaunokirjallisen teoksen maailmaa siihen kokemukseen, joka hänellä on niin sanotusti todellisesta elämästä.

Lukeminen on myös vuorovaikutusta eli interaktiota lukijan ja tekstin välillä (Koskela & Lankinen, 2003, s. 24–25). Lukija voi lukea tekstiä, miten tahansa, mutta teksti jättää hänelle paljon tulkinnanvaraa: yksi lukija painottaa jotain seikkaa, toinen toista. Vaikka lukijat olisivat eri mieltä teoksen yksityiskohtien merkitsevyydestä tai teoksen perimmäisestä sanomasta, niin kuin he usein ovatkin. Lukijat tunnistavat silti puhuvansa samasta teoksesta ja voivat keskustella lukukokemuksistaan, vertailla niitä ja pohtia lukukokemustensa eroja.

Siru Kainulainen (2019, s. 59–60) kertoo vuonna 2014 tehdystä tutkimuksesta, jossa nuoret kertoivat lukutaidon ja lukemisen merkityksestä itselleen. Tutkimuksen toteuttivat Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjallisuusarkisto ja Suomen kirjahistoriallinen seura. Tutkimukseen vastasi 546 yläkoululaista nuorta. Heiltä kysyttiin, mitä lukutaito heidän mielestään tarkoittaa. Useimmissa vastauksissa tuli esille sujuva lukutaito ja melkein yhtä usein luetun ymmärtäminen. Osa nuorista vastasi lukutaidon tarkoittavan heille hyötyä, joka

auttaa tiedonhankinnassa. Lukemisen merkityksestä nuorten vastauksissa ilmeni lukemisen elämyksellisyys (Kainulainen, 2019, s. 61–62). Nuoret nostivat esille myös muistot, kuten yhteiset lukukokemukset vanhempien kanssa, vaikka nykyhetkellä lukemiseen ei olisi-kaan innostusta. Osa nuorista yhdisti lukemisen sosiaalisen vuorovaikutukseen sekä konkreettisiin tilanteisiin, esimerkiksi ryhmätyöt luettujen kirjojen myötä. Ennen kaikkea nuorten mielestä lukeminen on parhaimmillaan eläytymistä kirjan tapahtumiin ja henkilöihin, mielikuvituksen kehittymistä sekä ymmärryksen vahvistumista elämästä ja maailmasta.

Lukeminen voidaan siis mieltää hyödyksi ja harrastukseksi, mistä nuorillakin oli selvä käsitys. Vuorovaikutusta kirjan ja lukijan välillä ei voida myöskään väheksyä. Lisäksi jos lue-taan ja keskustellaan yhdessä, niin lukemisesta voidaan saada yhteinen ja isommassa joukossa jopa yhteisöllinen kokemus.

2.3 Nuorten lukemistottumukset

Nuorten aktiivilukijoiden määrä on laskenut jyrkästi (Tilastokeskus, 2019a, s. 5). Aktiiviluki-joilla tarkoitetaan sellaisia ihmisiä, jotka ovat lukeneet vähintään 10 kirjaa puolen vuoden aikana. Eniten aktiivilukijoita nuorissa ja nuorissa aikuisissa oli 10–14-vuotiaissa, joita oli 23 prosenttia vuonna 2017. Vastaavasti 1980-luvun alussa tämän ikäisiä aktiivilukijoita oli 61 prosenttia. Muutenkin he lukivat eniten vuonna 2017, koska jopa yli 90 prosenttia oli lu-kenut jonkin kirjan puolen vuoden aikana.

Sen sijaan eniten kirjojen lukeminen oli vähentynyt 15–24-vuotiailla vuonna 2017 (Tilasto-keskus, 2019a, s. 5). Vähiten aktiivilukijoita oli 15–24-vuotiaissa miehissä, koska heitä oli vuonna 2017 vain 4 prosenttia, kun taas 1980-luvun alussa heitä oli 40 prosenttia. Myös saman ikäisten naisten aktiivilukijoiden määrä oli vähentynyt vuonna 2017, sillä silloin heitä oli 8 prosenttia. Puolestaan yli 50 prosenttia saman ikäisistä naisista kuului aktiivilukijoihin 1980-luvun alussa. Vapaa-aikatutkimuksessa todetaan, että aktiivilukeminen on vähenty-nyt voimakkaan internetin ja sosiaalisen median käytön myötä, mikä vie ajan kirjojen luke-miselta.

Opetushallituksen ylläpitämän Lukuliike.fi -sivuston (Opetushallitus, 2021b) mukaan nuor-ten kirjojen lukemattomuuteen vaikuttaa moni asia. Yksi lukemattomuuden syistä on se, että teknologia kilpailee lukemisen kanssa. Nuoret ovat todenneet lukemiseen liittyvissä keskusteluissa, että monet nuoret haluaisivat lukea, mutta eivät saa sitä tehtyä. Lisäksi he ovat kertoneet, että puhelin vie vapaa-ajan ja keskittymiskyvyn. Toisaalta myös

koulutehtävät vievät ison osan vapaa-ajasta, varsinkin lukiolaisilla. Lasten ja nuorten säätiön teettämän lukutottumuskyselyn (2020) mukaan yläasteikäisistä nuorista 42 prosenttia lukisi enemmän, jos heillä olisi enemmän aikaa. Nuorten mielestä koulussa luettavaa kirjaa voi olla vaikea avata kirjaan liittyvän tehtävän tai kirjan haastavuuden takia (Opetushallitus, 2021b). Tällöin kynnyks kirjjan avaamiselle voi olla suuri. Nuorista on myös tuntunut, että lukeminen ei ole välttämättä siistiä ajanvietettä.

Nuoret ovat myös kertoneet, etteivät löydä heitä kiinnostavaa lukemista (Opetushallitus, 2021b). Lasten- ja nuorten säätiön tekemässä lukutottumuskyselyssä tulee esille, että suurin osa yläkoululaisista lukisi enemmän, jos löytäisi mielenkiintoisempaa luettavaa (Lasten ja nuorten säätiö, 2020). Lukutottumuskyselyä tehtiin vuosina 2019 ja 2020, ja se tehtiin Read Hour -kampanjan valmistelun tueksi. Kyselyyn vastasi noin 1500 yläkouluikäistä nuorta. Yli 60 prosenttia nuorista lukisi enemmän, jos teksteissä käsiteltäisiin heitä koskettavia aiheita.

Kati Launis ja Aino Mäkikalli (2020, s. 337–338) tutkivat suomalaisten nuorten lainaamiskäyttäytymistä Vantaan kaupunginkirjastossa 20.7.2016–22.10.2017. He tarkastelivat 15–19-vuotiaiden nuorten lainaamiskäyttäytymistä kaunokirjallisuuslainojen perusteella. Tutkijat ottivat tutkimusotannassaan huomioon sellaiset 15–19-vuotiaat lainaajat, jotka käyttivät kirjastokorttiaan vähintään kerran Vantaan kaupunginkirjastossa. Tällaisia lainaajia oli tarkasteluajankohtana yhteensä 8867. Heistä 3854 oli poikia ja 5013 oli tyttöjä. Launis ja Mäkikalli määrittelevät kaunokirjallisuudeksi sellaiset aineistot, jotka kuuluvat Vantaan kaupunginkirjastossa luokkiin 85–89.15. Näihin luokkiin sisältyvät kaunokirjalliset kokoelmat, kansanrunous, runot, näytelmät, romaanit, novellit, fantasia, jännitys, kauhu, scifi ja viihde. Launis ja Mäkikalli toteavat, että heidän tutkimuksessaan nuorten luetuin tekstilaji on romaani. Nuoria puhuttavat heille läheiset aiheet, kuten sairaus, romantiikka, aiheen nivoutuminen nuorten omaan elinpiiriin, uutuus sekä angloamerikkalaisuus (Launis & Mäkikalli, 2020, s. 343).

Launin ja Mäkikallin (2020, s. 354) mukaan nuoret lukevat kirjoja vahvasti internetin ohjaamina, mutta haluavat lukea ne kuitenkin paperisena versiona. Eniten nuoret lukevat sellaisia kirjailijoita, jotka vaikuttavat aktiivisesti sosiaalisessa mediassa. Näihin kirjailijoihin ja kirjoihin kuuluvat vantaalaisten nuorten lainaamina muun muassa John Greenin *Tähtiin kirjoitettu virhe*, Aleksi Delikourasin *Nörtti*, Estelle Maskamen *DIMILY-rakastan* sekä Veronica Rothin *Neljä* (Launis & Mäkikalli, 2020, s. 339).

Nuoret ja nuoret aikuiset tarvitsevat esikuvia lukemiselle, oli se sitten aikuinen tai ikätoveri (Merga, 2019, s. 110–111). Esikuvien kautta nuoret voivat omaksua monenlaisia asioita lukemisesta, kuten itsensä ilmaisua, tunnetaitoja sekä sen, että lukeminen voi olla myös nautinto. Esimerkiksi nuoren opettaja voi olla esikuva nuorten lukemiselle, kun hän esittelee erilaisia kaunokirjallisuuden genrejä, lukee kirjoja nuorille ääneen sekä herättää keskusteluja kirjoista sekä jakaa kirjasuosituksia.

Riitta Hanifi (2022) analysoi Tilastokeskuksen Vapaa-aikatutkimuksen tuloksia vuodelta 2017. Hänen mukaansa nuoret lukevat eniten lasten- ja nuortenkirjallisuutta eli lanu-kirjallisuutta, mikä korostuu erityisesti 10–14-vuotiailla. Tämän ikäisistä tytöistä luki lanu-kirjallisuutta 71 prosenttia ja pojista 56 prosenttia. Hanifi toteaa, että kaunokirjallisuudesta 10–14-vuotiaat lukivat toiseksi eniten fantasia- ja scifikirjoja, joita tämän ikäisistä tytöistä luki 62 prosenttia ja pojista 49 prosenttia. Hanifista on yllättävintä, että tietokirjoista suosituimpia ovat olleet 10–14-vuotiailla ruokaan, ruuanlaittoon tai ravintoon liittyvä kirjallisuus sekä urheiluun tai liikuntaan liittyvät kirjat.

Hanifi (2022) mainitsee, että 15–19- vuotiaiden sekä 20–24-vuotiaiden ikäryhmissä luetaan eniten opiskeluun liittyviä kirjoja. 15–19- vuotiaista tytöistä opiskeluun liittyviä kirjoja luki 39 prosenttia ja pojista 30 prosenttia. Vastavanlaisia kirjoja kulutti 20–24-vuotiaista naisista 44 prosenttia ja miehistä 43 prosenttia. Molemmissa ikäryhmissä luettiin myös fantasia- ja scifi-, ruoka-aiheista, sota-aiheista sekä yhteiskunnallista tai mielipidekirjallisuutta.

Kirjoja luki verkossa tai sähköisesti 10–14-vuotiaista vain 14 prosenttia vuonna 2017 (Tilastokeskus, 2019a, s. 27). Toisin sanoen saman ikäisistä 86 prosenttia ei lukenut verkossa tai sähköisesti. 15–24-vuotiailla verkossa tai sähköisesti lukeminen oli yleisempää kuin 10–14-vuotiailla, sillä 15–19-vuotiaista tällä tavalla luki 32 prosenttia. 20–24-vuotiaista verkossa tai sähköisesti luki melkein sama määrä eli 33 prosenttia

Satu Grünthal ja Sara Sintonen (2019, s. 76) ovat tutkineet nuorten lukemista, joka sovitettiin nuorten suosimiin medioihin ja tekstityyppeihin, eli tässä tapauksessa sosiaalisen median pikaviestipalvelu WhatsAppiin ja pieniin novellinpätkiin. Heidän lukemistutkimukseensa osallistui 27 yläluokkalaista nuorta, jotka lukivat kahdessa viikossa kirjailija JP Koskisen kirjoittaman novellin *Pieni koira* useammassa osassa (Grünthal & Sintonen, 2019, s. 81). Novelli *Pieni koira* oli laadittu varta vasten tätä tutkimusta varten, minkä funktiona oli kokeilla lukemista digitaalisella alustalla.

Novellia jaettiin nuorten omiin älylaitteisiin. (Grünthal & Sintonen, 2019, s. 81–82). Kokeiluun osallistui 21 nuorta, joista toinen WhatsApp-ryhmä koostui 7.- ja 8.-luokkalaisista

nuorista eri puolelta Etelä-Suomea ja toinen vastaava WhatsApp-ryhmä oli 9.-luokkalaisten ryhmä. Molemmissa WhatsAppin lukemisryhmissä oli sekä tyttöjä että poikia. Kahden WhatsApp-ryhmän lisäksi tutkimuksessa oli yksi paperilta lukeva nuorisoryhmä, jossa oli kuusi jäsentä, jotka olivat sekä tyttöjä että poikia. Grünthal ja Sintonen halusivat selvittää, missä määrin fiktion lukeminen WhatsApp-sovelluksessa joko innostaa tai ei innosta nuoria.

Grünthalin ja Sintosen (2019, s. 88–89) mukaan tutkimuksessa ei havaittu eroa nuorten innostumisessa, lukivat he sitten sosiaalisen median alustalta tai paperilta. Riippumatta siitä lukivatko nuoret tekstiä sosiaalisen median alustalta vai paperilta, korostuivat nuorten vastauksista lukemisen helppous ja saavutettavuus. Tutkijoiden mielestä älylaitteilta lukeminen voi yhtenä keinona innostaa nuoria lukemaan ja kehittää heidän lukemisharrastustaan kohti myös pidempien tekstien lukemiseen. Älylaitteilta lukemista voisi heidän mukaansa kohdentaa erityisesti niille nuorille, joiden lukuharrastus on hauras ja lukumotivaatio heikko, joista ollaan yhteiskunnallisessa keskustelussa eniten huolissaan ja heidän lukemisensa vähentymisestä. Grünthal ja Sintonen saivat nuorten vastauksissa myös ajatuksia äänikirjojen kuuntelusta, mikä sai nuorilta myös kannatusta.

Paperikirja on pitänyt pintansa myös nuorten keskuudessa, mutta heidän elämässään olevia älylaitteita voidaan siis hyödyntää positiivisesti myös sellaisissa tilanteissa, joissa nuoret eivät innostu lukemisesta niin helposti. Toisin sanoen hyödynnetään sellaisia keinoja ja välineitä, jotka ovat nuorille jo entuudestaan tuttuja. Täten käytetään hyväksi nuorten mielenkiinnonkohteita ja olemisen tapoja, kuten sosiaalisessa mediassa olemista ja älylaitteiden päivittäiseen käyttämistä eli nuorten omista lähtökohdista lähestyen.

2.4 Nuorten lukeminen verkkoalustoilla

Nuorten lukemisessa on ollut ilahduttavaa viime vuosina se, että lukeminen on siirtynyt alustoille ja someen (Opetushallitus, 2021b). Kirjoittaminen on nykyään helpompaa isolle yleisölle, esimerkiksi Instagramissa. Nuoret arvioivat, että e-kirjoista ja äänikirjoista tulee vielä suosittumia. Lasten ja nuorten säätiön Read Hour -kampanjan ohjelmapäällikkö Heidi Enbacka (2022) toteaa, että meidän tulisi tukea lukuharrastuneisuuden ja lukutaidon kehittymistä siellä, missä nuoret ovat, eli sosiaalisessa mediassa. Nuorten eniten käyttämä tietotekninen laite vuonna 2017 oli älypuhelin, jota käytti 10-14-vuotiaista 99 prosenttia, 15-19-vuotiaista 100 prosenttia ja 20-24-vuotiaista 98 prosenttia. (Tilastokeskus, 2017;

Kohvakka & Saarenmaa, 2019). Toisin sanoen lähes jokainen yksilö näistä ikäryhmistä hyödynsi älypuhelintaan elämässään. Tietokonetta 15–24- vuotiaat käyttivät enemmän kuin 10–14-vuotiaat, sillä 15–24-vuotiaat olivat tietokoneen kanssa tekemisissä 90–95 prosenttia, kun taas 10–14-vuotiaista oli 72 prosenttia (Tilastokeskus, 2019b).

Suosituin sosiaalisen median palvelu nuorten keskuudessa vuonna 2017 oli WhatsApp, jota 10–14-, 15–19- sekä 20–24-vuotiaista käytti 95 prosenttia tai useampi (Tilastokeskus, 2017; Kohvakka & Saarenmaa, 2019). Vuonna 2022 suosituimmat sosiaalisen median palvelut ovat Snapchat (68 % oli käyttänyt), WhatsApp (62 % oli käyttänyt) sekä TikTok (53 % oli käyttänyt) 16–24-vuotiaiden keskuudessa (DNA, 2022, s. 11). Samana vuonna muita tämän ikäisten käyttämiä sosiaalisen median palveluita ovat Instagram (kuvat) 49 prosentilla, Instagram (Stories) 43 prosentilla sekä YouTube 43 prosentilla. Uusia sosiaalisen median palveluita tulee markkinoille useita kymmeniä, ellei peräti satoja vuodessa, ja jokainen niistä haluaisi olla uusi Facebook, Instagram tai TikTok (Rissanen & Kormilainen, 2022, s. 9). Uuden palvelun lyödessä läpi alkaa usein saman tien sen kuoleman ennustaminen. On siis vaikea ennustaa, mikä sosiaalisen median palvelu jää pitemmäksi vaikuttamaan ihmisten elämään.

Heidi Enbacka (2022) kommentoi, että usein ajatellaan, että internetissä vietetty aika ei ole kognitiivisesti stimuloivaa. Hänen mukaansa tällainen ajattelu avaa väylän vastakkain ajattelulle, jossa on korkeakulttuuria ja väheksyttävämpiä kulttuurin muotoja. Enbacka vielä täsmentää, että huolipuhe ja keskustelut ”oikeanlaisesta lukemisesta” vieraannuttavat entisestään heitä, jotka eivät koe olevansa perinteisen kirjallisuuden harrastajia.

Internet ei ole Enbackan (2022) mukaan uhka nuorten lukemiselle ja lukutaidolle, sillä hänen mukaansa internetissä on runsas tekstimaailma ja nuori lukija voi itse valita polkunsaa ilman aikuisia portinvartijoita. Enbacka mainitsee myös, että internet on parhaimmillaan demokraattinen alusta, joka mahdollistaa nuorten aktiivisen toimijuuden. Hän painottaa, että nuorten ”somessa roikkumista” ei tulisi halveksia, vaan päinvastoin tulisi tukea entistä enemmän lukuharrastuneisuuden ja lukutaidon kehittymistä internetissä ajatellen.

Esimerkiksi somevaikuttajien kanssa toteutettavat lukutaitokampanjat ovat keskeinen tapa herättää nuorten huomio siihen, että jokainen on lukija – vaikka vain selaisi sosiaalisen median sisältöjä. Kampanjat, joissa vaikuttajat auttavat viestin levittämisessä, ovat siksi tärkeässä roolissa lukutaitotyössä. (Enbacka, 2022)

Enbacka toki myöntää, että internetin monipuolisten tekstien ja viestien tulkitsemisessa tarvitaan harjoittelua. Enbacka vetoaa, että tulee tukea ajatusta siitä, että lukemista ja kirjallisuutta voidaan harrastaa eri tavoilla, kuten ”roikkumalla somessa”. Hän painottaa, että lukemiseen liittyvien asenteiden tulee olla sallivampia monimuotoisille alustoille.

Vuonna 2022 on keskusteltu siitä, saisivatko kirjakustantamot hyödyntää sosiaalisen median vaikuttajia kirjamarkkinoinnissaan kouluttamalla heitä kustantamoiden kirjoittajakouluissa (Jokinen, 2022). Esimerkiksi kustannusyhtiö WSOY on järjestänyt sosiaalisen median vaikuttajille ilmaisen kirjoittajakoulun (Riihinen, 2022). Kustantamot haluavat tavoitella sosiaalisen median vaikuttajien valmiita yleisöjä. Valmiista yleisöstä huolimatta sosiaalisen median vaikuttajat saavat kustannussopimuksen täysin samasta syystä, kuten muut kirjailijat, kustantamolle tarjottavan käsikirjoituksen on oltava riittävän hyvä.

Sosiaalisen median vaikuttajien kirjoja on julkaistu etenkin lasten- ja nuorten puolella (Jokinen, 2022). Vaikuttajien kirjoilla on lasten- ja nuortenkirjallisuudessa myös tehtävänä innostaa lapsia ja nuoria tarttumaan kirjaan. Näin toteaa esimerkiksi Yleisradion toimittajan Veera Jokisen haastattelema Otavan lasten- ja nuortenkirjallisuuden kustannusjohtaja Kaisu-Maria Toiskallio, joka mainitsee myös, että vaikuttajien kautta lapset ja nuoret tavoitetaan paremmin kuin perinteisen median avulla. Sosiaalisen median vaikuttajien julkaisemia kirjoja on ollut muun muassa Roni Backin ja Ville Kormilaisen *Tubettajan kirja* (2017), Maiju Voutilaisen runokirja *Itke minulle taivas* (2017) sekä Eino Nurmiston *Homopojan opas* (2019).

Kansainvälisessä Pisa-tutkimuksessa todetaan, että Suomessa erinomaisten lukijoiden määrä on säilynyt hyvänä (Opetus ja kulttuuriministeriö, 2019, s. 22–23). Samanaikaisesti heikkojen lukijoiden määrä on kasvanut, mikä on huolestuttavaa. Heikko lukutaito vaikeuttaa opiskelua ja toimimista yhteiskunnassa.

2.5 Nuorten elämästä 2020-luvulla

Nuorisolain tavoitteena on edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä lisätä heidän kykyään ja edellytyksiään toimia yhteiskunnassa (Nuorisolaki 1285/2016). Lisäksi laki edellyttää nuorten kasvun, itsenäistymisen, yhteisöllisyyden ja harrastamisen tukemista. Nuorisolaissa nuoriksi määritellään alle 29-vuotiaat.

Kuten edellä on mainittu, nuoret kertoivat, että he lukisivat enemmän, jos heillä olisi aikaa. Toisaalta ylivoimainen enemmistö nuorista (76 %) kokee vapaa-ajan määrän itselleen sopivana (Opetus ja kulttuuriministeriö, 2018, s. 53). Koulu ja opiskelu vievät yhä enemmän aikaa nuorten vapaa-ajasta (Tilastokeskus, 2018). 15–19-vuotiaista opiskeli vapaa-ajallaan 43 prosenttia vuonna 1991, kun taas vuonna 2017 vapaa-ajalla opiskelevien määrä lisääntyi 20 prosentilla eli 63 prosenttiin. Lisäystä nähtiin myös 20–24-vuotiailla, koska vuonna 1991 näin teki 66 prosenttia, ja vuonna 2017 se nousi 74 prosenttiin.

Kantar TNS eli entinen Gallup tutki 15–24-vuotiaiden nuorten päivittäistä joukkoviestimien kulutusta vuonna 2018 (Kantar, 2018, Pitkäsen & Saarenmaan, 2021, mukaan). Yhteensä nuorilla kuluu Kantarin mukaan erilaisten joukkoviestimien parissa kahdeksan ja puoli tuntia vuorokaudessa. Toisin sanoen nuoret käyttävät niiden parissa koko vapaa-aikansa. Kun 10–24-vuotiaat nuoret ovat internetissä, niin enemmistö eli 70–95 prosenttia heistä katsoo videoita, esimerkiksi YouTubesta, kuuntelee musiikkia sekä seuraa tv-ohjelmia ja elokuvia (Tilastokeskus, 2019e). Lisäksi uutisten seuraaminen internetistä on runsasta, sillä jo 10–14-vuotiaista puolet ja 15–24-vuotiaista valtaosa tekee niin.

Sosiaalisen median seuraaminen on nuorilla yleistä (Tilastokeskus, 2019c). 15–24-vuotiaista yli puolet tekee näin jatkuvasti ja 10–14-vuotiaista neljännes. Muut saman ikäiset ovat siellä joko useamman kerran päivässä tai lähes kerran päivässä, sillä sosiaalista mediaa harvemmin seuraavien osuus jää vain alle 10 prosenttiin. Sosiaalista mediaa nuoret käyttävät eniten ystävyys- ja tuttavuussuhteiden ylläpitämiseen (Tilastokeskus, 2019d). Sitä hyödynnetään myös perhe- ja sukulaissuhteiden ylläpitämiseen, harrastuksiin ja opiskeluun.

89 prosentilla lapsista ja nuorista on jokin harrastus, kun harrastuksella tarkoitetaan mitä tahansa sellaista toimintaa, mitä pitää itse harrastuksena (Hakanen, T. ym., 2019, s. 55). Harrastaa voi, vaikka sitä tekisi yksin kotona. Erityisesti poikien harrastamisen yleisyys notkahtaa teini-iässä ja yleistyy taas 20 vuoden ikävuoden jälkeen.

15–19-vuotiaista nuorista 89 prosenttia tytöistä ja 82 prosenttia pojista kertoo harrastavansa liikuntaa (Hakanen, T. ym., 2019, s. 15). Tietokoneella tai mobiililaitteella pelaa päivittäin yläaste-, lukio- ja ammattikoulujen tytöistä 18–24 prosenttia ja vastaavasti pojista noin puolet eli 45–51 prosenttia (Helakorpi, S. & Kivimäki, H., 2021 s. 6–7). Tosin osa nuorista, eli noin 10 prosenttia, tuottaa vapaa-ajallaan myös mediasisältöä, bloggaamalla, vloggaamalla sekä tubettamalla. Nuoret kaikilla edellä mainituilta kouluasteilta ovat yrittäneet myös vähentää internetin käyttöä vapaa-ajallaan. Tytöistä näin teki noin 35 prosenttia

ja pojista noin 20 prosenttia. Tyttöillä on huomattavasti yleisempää harrastaa taidetta ja kulttuuria kaikilla kouluasteilla kuin pojilla. Eniten taidetta ja kulttuuria harrastavat lukiolaiset eli tytöistä 68 prosenttia ja pojista 46 prosenttia.

Kouluterveyskysely 2021 paljastaa, että nuorten tyytyväisyys elämäänsä on vähentynyt verrattuna vuoteen 2019 (Helakorpi, S. & Kivimäki, H., 2021, s. 1). Kyselyyn vastasi yläkoululaiset, lukiolaiset ja ammattikoululaiset. Kaikilla luokka-asteilla yksinäisyyden tunne oli lisääntynyt verrattuna vuoteen 2019 (mts. 5). Selvästi enemmän yksinäisyyttä kokivat tytöt, joista näin vastasi yli 20 prosenttia, kun taas pojista samalla tavalla vastasi noin 10 prosenttia.

Yksinäisyyden tunteen lisäksi vastauksissa tuli ilmi nuorten kokema ahdistus (Helakorpi, S. & Kivimäki, H., 2021, s. 3). Kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta koki tytöistä 30 prosenttia. Vastaavasti vuonna 2019 näin tunsivat 20 prosenttia tytöistä. Pojista 8 prosenttia kertoi ahdistuneisuudestaan, mikä oli selvästi vähemmän kuin tyttöillä. Vuoteen 2019 verrattuna määrä on hieman lisääntynyt. Kouluterveyskyselyn 2021:n tulokset kerättiin koronapandemian aiheuttaman poikkeustilan aikana, mikä on vaikuttanut myös vastauksiin.

Tyttöjen ja nuorten naisten masennuslääkkeiden käyttö on vuonna 2022 Kelan tilastojen mukaan voimakkaassa kasvussa (Lepistö, 2022). Jos kasvu jatkuu samanlaisena loppuvuoden ajan, niin tyttöjen ja nuorten naisten masennuslääkkeiden käyttö tulee kaksinkertaistumaan verrattuna vuoteen 2021. Asiantuntijat korostavat, että tämä suuntaus on alkanut jo ennen koronapandemiaa, ja syiksi asiantuntijat toteavat esimerkiksi sosiaalisen median ja sen luomat ulkonäköpaineet, stressi koulumenestyksestä, maailmanpoliittinen tilanne, tulevaisuuden uhkakuvat sekä puutteellinen keskusteluapu.

Vuonna 2021 Suomen Unicefin Näkyviin-kampanjan kyselyssä tuli ilmi, että 13–24-vuotiaat nuoret olivat kokeneet kärsineensä koronapandemiasta muun muassa palvelujen ja harrastusten vähenemisenä (Suomen Unicef, 2021, s. 3). Lisäksi nuoret toivat esille, etteivät aikuiset välttämättä hyväksy heitä sellaisina kuin he ovat, ja nuoret kokivat kuntapäätäjien olevan välinpitämättömiä heidän asioidensa suhteen. Nuoret ajattelevat myös, etteivät kuntien päättäjät tee tarpeeksi hillitäkseen ilmastonmuutosta, joka pelottaa nuoria (Seppälä, 2021). Nuoret kertoivat myös kokemastaan syrjinnästä ja koulukiusaamisesta. Osalta nuorista puuttui myös turvallinen aikuinen omasta elämästä (Suomen Unicef, 2021, s. 2–3).

Nuorilla on siis monenlaisia huolenaiheita ja pelkoja, jotka liittyvät heidän omaan elämäänsä, Suomeen sekä maailmantilanteeseen. Esimerkiksi tulevaisuudentutkijoiden Jarno

Limnellin, Elina Hiltusen sekä Mikko Dufvan kyselyssä kartoitettiin 14–24-vuotiaiden suomalaisnuorten tulevaisuusajatuksia vuonna 2020 (Limnell ym., 2022, s. 10–11). Ilmastonmuutoksen lisäksi nuoret ovat huolissaan terveyteensä, yhteiskunnan vakauteen ja talouteen sekä ulkoiseen turvallisuuteen liittyvistä asioista.

Nuoret pelkäävät oman terveydentilansa heikkenemistä, pandemioita ja sairauksien leviämistä (Limnell ym. 2022, s. 11). Taloudessa he pohtivat ihmisten eriarvoisuutta, syrjäytymistä sekä tulo- ja varallisuuseroja. Yhteiskunnallisissa asioissa nuoria mietityttää vakauden säilyminen, levottomuudet, ääriilikkeet sekä pakolaisongelmat. Lisäksi he ovat huolissaan myös rikollisuudesta, johon assosioidaan ihmiskauppa, huumeet ja rahanpesu. Ulkoisessa turvallisuudessa nuorilla on pelkoa terrorismista, asevarustelusta sekä sodan uhasta.

Negatiivista tulevaisuusajatuksista huolimatta monet nuoret ovat tyytyväisiä elämäänsä 2020-luvulla (Kauniskangas ym., 2021, s. 6). Valtion nuorisoneuvosto on julkaissut vuodesta 1994 lähtien nuorisobarometria yhteistyössä Nuorisotutkimusverkoston kanssa. Nuorisobarometrin tarkoituksena on mitata nuorten asenteita ja arvoja. Nuorisobarometrissä toistuvat vuodesta toiseen samat kysymykset ja yli 20 vuoden mittainen aikajänne mahdollistaa muutosten seuraamisen ja todellisten ajassa tapahtuvien trendien havaitsemisen.

Kouluterveyskyselyssä 2021 yläasteikäisistä tytöistä 57 %, lukiolaisista tytöistä 62 % ja ammattikoululaisista tytöistä 60 % oli tyytyväisiä elämäänsä (Helakorpi, S. & Kivimäki, H., 2021, s. 1–3). Pojat olivat kaikilla kouluasteilla tyytyväisempiä elämäänsä kuin tytöt. Yläastelaisista pojista 81 %, lukiolaisista pojista 79 % ja ammattikoululaisista pojista 79 % ilmaisivat tyytyväisyyttään elämäänsä.

3 LUKUPIIRIT NUORTEN LUKEMISEN INNOSTAJINA

3.1 Perinteiset lukupiirit

Nuorten ja nuorten aikuisten lukemista tutkinut Margaret K. Merga (2019, s. 118–119) toteaa, että on monenlaisia keinoja saada nuoria lukemaan. Hän suosittelee muun muassa aikuista, kuten opettajaa, kertomaan lempikirjoistaan nuorille sekä näyttämään omia lukemisen herättämiä tunteita sekä omaa innostuneisuuttaan lukemista kohtaan. Lisäksi nuortenkirjallisuuden seuraaminen sekä nuorten suosimien genrejen tietämyksen ylläpitäminen auttaa nuorten lukemiseen innostamisessa. Aikuisten on hyvä tietää, millaiset nuorten lukemistottumukset ovat sekä muut kiinnostuksenkohteet, jotka voivat avata tien lukemiseen. Mergan (2019, s. 121–122) mukaan nuoren yhteys kirjastoon kannustaa häntä lukemiseen. Nuoren yhteys kirjastoon tulee usein koulun ja kirjaston yhteistyön kautta, ja koulujen pitäisi tehdä enemmän yhteistyötä kirjaston henkilökunnan kanssa. Kirjaston henkilökunnalta koulu voisi saada apua nuorten lukemiseen liittyvissä asioissa. Koulut ovat vähentäneet kirjastokäyntejä, mikä on Mergasta huono asia, koska kirjastokäyntien avulla nuoret saavat tutustua kirjoihin ja kirjallisuuteen. Merga (2019, s. 118) kannustaa aikuisia luomaan nuorille mahdollisuuksia keskustella kirjoista myös koulutuntien ulkopuolella, kuten nuorten omissa lukupiireissä. Mergan (2019, s. 119) yksi tärkeä ohje on se, että nuoria huomioidaan ja kuunnellaan lukemiseen liittyvässä keskustelussa ja toiminnassa.

Kuka tahansa, jolla on lukutaito, voi tarttua kirjaan ja muodostaa sen sisältöön oman henkilökohtaisen suhteensa (Koskivaara, 2010, s. 170). Lukupiireissä lukijat voivat kokoontua yhteen keskustelemaan lukemastaan kirjasta ja kirjallisuudesta, toisinaan jopa väittelemään. Lisäksi he voivat arvioida teoksen ansioita ja heikkouksia sekä voivat samaistua omalla tavallaan kirjan henkilöhahmojen kohtaloihin.

Perinteisesti lukupiireissä keräännytään yhteen fyysisesti samaan tilaan, ja fyysinen lukupiiri tarkoittaa Aholan (2015, s. 15–16) mukaan säännöllisesti kokoontuvaa ihmisjoukkoa, joka on lukenut yhteisesti valitun kirjan ja jakaa lukukokemuksensa keskustelemalla siitä. Perinteiset lukupiirit voivat olla joko ohjattuja tai vapaita. Ohjattuja lukupiirejä organisoivat yleensä jokin laitos tai yhteisö, kuten kirjasto, seurakunta ja työpaikka. Varsinkin kirjastoilla on erityinen suhde lukupiireihin, koska suurin osa lukupiireistä kokoontuu kirjastoissa (Ahola, 2013, s. 89). Ohjattujen lukupiirien toiminnassa tarvitaan asialle omistautunutta ja

asiantuntevaa vetäjää, ja näissä lukupiireissä harva osallistuja tuntee toisensa etukäteen (Koskivaara, 2010, s. 172).

Vapaat lukupiirit ovat usein ystäväpiirin tai työyhteisön perustamia ja eroavat ohjatuista lukupiireistä siten, että lukupiirissä ei ole tiettyä nimettyä ohjaajaa, joka johtaisi osallistujien keskustelua (Ranin, 2021, s. 24–25). Lisäksi ne poikkeavat ohjatummista lukupiireistä kokoontumisen paikan vaihtelevuuden takia (Ranin, 2021, s. 38–39). Vapaammat lukupiirit saattavat kokoontua yhteisessä työpaikassa, kahvilassa, ravintolassa, jonkun osallistujan kotona, luonnossa tai luettuun kirjaan liittyvässä matkakohteessa.

Toisin sanoen lukupiirin keskeisin idea on keskustella kirjoista (Ahola, 2015, s. 20–21), mutta joissakin kirjoitetaan myös itse. Lukupiirit voivat myös kutsua kirjan teemaan sopivia vieraita, kuten kirjailijoita, kirja-alan toimijoita sekä kirjan teemaan liittyviä asiantuntijoita (Ranin, 2021, s. 48). Valittu kirja voidaan myös alustaa ja esitellä muille, ja sen voi tehdä joko lukupiirin vetäjä tai joku osallistujista (Kjersén Edman, 2018, s. 8). Lukupiireissä saatetaan myös vaihtaa kuulumisia sekä nauttia ruokaa ja virvokkeita. Joissakin lukupiireissä jopa syödään tiettyjä ruokalajeja ja juodaan tiettyjä juomia kirjan tai kirjailijan innoittamina (Ahola, 2015, s. 22).

Ihmiset haluavat osallistua lukupiireihin, jotta saavat kuulla erilaisia lukukokemuksia samasta kirjasta ja siten laajentaa omaa yksilöllistä lukukokemustaan ja avartaa maailmankuvaansa (Koskivaara, 2010, s. 171–172). Lukupiiriin osallistuvat ihmiset saavat uusia tulintoja ja näkökulmia yhteisesti luetusta kirjasta ja lisäksi vinkkejä muista lukemisen arvoisista teoksista. Kuitenkaan pelkkä lukuhalu ei ole ainoa syy kuulua lukupiiriin, vaan syynä on myös se, että lukupiiri on sosiaalinen tapahtuma. Esimerkiksi Yhdysvalloissa Penn State-Brandywine-yliopistokampuksella kirjaston ja opetushenkilökunnan toimesta perustettiin nuorille aikuisille suunnattu lukupiiri (Jansen, 2019, s. 580–583). Tässä lukupiirissä yhdistyivät sekä vapaa-aika että opiskelu, koska vapaaehtoiseen lukupiiriin osallistumalla pystyi suorittamaan myös kirjallisuustieteen kurssin. Nuorten kaunokirjallisuuteen keskittynyt lukupiiri kokoontui yliopiston tiloissa ja tarkoituksena oli saada kansainväliset ja paikalliset opiskelijat tutustumaan toisiinsa rennossa ilmapiirissä ja saada kaikki tuntemaan olonsa tervetulleeksi yliopistoon. Lukupiirissä luettiin heidän itsensä valitsemaa kirjallisuutta. Lukupiiri onnistui hyvin tavoitteessaan.

Suomessa suosituimpia lukupiirejä ovat kaunokirjallisuuteen keskittyvät lukupiirit, joissa luetaan yleisimmin proosaa (Ahola, 2015, s. 20–22). Suosituimmat kirjat lukupiireissä ovat jollain lailla ajankohtaiset, julkisuudessa esille nostetut ja arvostetut romaanit. Suomessa

kirjavalintoja ohjaavat esimerkiksi kirjallisuuspalkinnot ja hyvät arvostelut. Osassa lukupiirejä voidaan keskittyä tiettyyn kirjallisuuden genreen. Yhdysvalloissa kirjavalintoja ohjaa esimerkiksi myyntimenestys. Aivan uusinta kirjallisuutta ei lueta yleensä lukupiireissä siksi, että kirjat lukupiireihin halutaan lainata kirjastosta. Lisäksi uusimpien kirjojen pitkien lainausjonojen takia lukupiireissä halutaan suosia vanhempaa kirjallisuutta, myös klassikoita. Yliopistoissa on suosittuja tietokirjapiirejä, joissa eri oppialojen ihmiset lukevat yhdessä ammattikirjallisuutta. On myös toteutettu kielen oppimiseen tarkoitettuja lukupiirejä sekä kirjallisuusterapeuttisia lukupiirejä (Kastari, 2019, s. 345; Kosonen, 2020, s.57).

Kirja voidaan valita joko yhdessä tai jonkun päättämänä (Ahola, 2015, s. 20–22). Se kirja valitaan usein, mikä on ollut kirjaehdokkaista suosituin lukupiiriläisten kesken. Usein myös keskustellaan yhdessä mieluisimmasta kirjasta lukupiiriin, niin demokraattisesti kuin mahdollista. Lukupiireissä on erilaisia toiminnallisia vaihteita, jotka toistuvat eri kokoontumisissa kirjojen valintapäätösten lisäksi. Kirjaa luetaan yleensä kuukausi ennen tapaamista, koska yleensä lukupiirit kokoontuvat kerran kuukaudessa, jotkin harvemmin. Lukupiirien tapaamiset kestävät keskimäärin 2–4 tuntia.

Tässä opinnäytteessä tutkitaan nuorten lukemaan innostamista lukupiirien avulla. Suvi Aholan (2013, s. 77–78) tutkimuksessa naiset olivat suurin enemmistö lukupiirien osallistujista. Hän pohti tutkimuksen tekemishetkellä, miksi miehet kävivät vähemmän lukupiireissä, vaikka he muuten lukivat, ostivat kirjoja sekä kävivät säännöllisesti kirjastoissa. Ahola jäi miettimään, että miehet saattoivat kokea kommunikaatiovaikeuksia ja epämukavuutta naisvaltaisissa lukupiireissä.

3.2 Verkkolukupiirit

Verkkolukupiirit kokoontuvat sen sijaan virtuaalisesti niin, etteivät lukupiirin osallistujat ja mahdollinen vetäjä ole samassa fyysisessä tilassa. Verkkolukupiirit ovat monipuolistuneet viime vuosina. Suvi Aholan (2013, s. 106) väitöskirjassa vuonna 2013, jolloin internetin mahdollisuudet ja hyödyntäminen olivat vielä aivan eri tasolla, hän kuitenkin mainitsee internet-lukupiirit ja määrittelee ne sellaisiksi sivustoiksi, joissa voi antaa palautetta ja keskustella tietystä kirjasta. Niissä kuka tahansa voi kirjoittaa mielipiteitään. Internet-lukupiirejä voidaan käydä myös suljetuilla sähköpostilistoilla, jolloin keskusteluja voidaan myös moderoida eli valvoa keskusteluja ja puuttua asiattomuuksiin siellä. Keskusteluja pystytään käymään reaaliajassa tai sitten niin sanotusti asynkronisesti, eli niin, että

keskustelupuheenvuoro jää pysyvästi sivustolle. Ahola toteaa myös, että internet-lukupiirejä on valtavasti sekä kansallisia että kansainvälisiä, kuten nykyisinkin. Niitä on esimerkiksi kustantamoilla, tiedostusvälineillä ja kirjakaupoilla. Lisäksi yhdistykset ja yritykset perustavat verkkolukupiirejä.

Yksi ensimmäinen julkinen tiedotusvälineen järjestämä lukupiiri oli Ylen tuottama Lukupiirien Suomi, joka kokoontui Ylen verkkosivustolla Suomen satavuotisjuhlavuoden ajan vuonna 2017 (Yle, 2017). Tämän lukupiirin kerroilla oli julkisuudesta tuttuja ihmisiä vetämässä niitä, ja siellä luettiin Suomen itsenäisyyden vuosien aikana julkaistua kaunokirjallisuutta eri vuosikymmeniltä. Lukupiirien Suomi -lukupiiri sisältyi Kirjojen Suomi juhlavuoden kirjallisuuskokonaisuuteen. Ylellä on myös nykyään toiminnassa oleva kaunokirjallisuusaiheinen Podcast- ohjelma sekä verkkolukupiiri, joka toimii Instagramissa ja on aloittanut toimintansa vuonna 2021 (Tulusto & Kylmälä, 2021). Lukupiirissä luetaan ja keskustellaan sekä kotimaisista että ulkomaisista kirjoista. Lisäksi joillakin kerroilla on mukana kirjailija, joka on kirjoittanut sinä kertana käsiteltävän kirjan.

Bronwen Thomas ja Julia Round (2016, s. 241) ovat tutkineet verkkolukupiirien vetäjien rooleja sekä kommunikaatiota lukupiiriläisten kesken. Heidän tutkimuskohteensa oli Iso-Britanniassa sanomalehti The Guardianin ylläpitämä *The Guardian online Reading Group*, joka toimi yhdeksän vuoden ajan vuosina 2011–2020 (The Guardian, 29.9.2020). Siinä vetäjä, ja osallistujat kävivät chat-keskustelua sanomalehden verkkosivuilla valitun kirjan pohjalta tietyn ajan (Thomas & Round, 2016, s. 241). Toinen verkkolukupiiri, jota he tutkivat, oli Jane Austenin tuotantoon erikoistunut *The Republic of Pemberley*. Se on aloittanut toimintansa yksityisten ihmisten toimesta suljettuna sähköpostilistana 1990-luvun lopulla, ja toimii nykyään avoimena Facebook-sivustona (The Republic of Pemberley, 6.10.2022).

Thomasin ja Roundin (2016, s. 250) mukaan suurin osa vetäjistä on innostuneita ja aktiivisia jäseniä verkkokeskusteluissa sekä tuovat esille oman kiinnostuksensa. Ennen kaikkea monet vetäjät auttavat luomaan ja ylläpitämään ilmapiiriä, toivottavat jäsenet tervetulleiksi keskusteluihin ja opastavat niissä. Kuitenkin osa vetäjistä on enemmän taka-alalla keskusteluissa. Vetäjiltä se vaatii kuitenkin työtä, koska he laittavat keskustelut aluille, selvittävät osallistujien mahdollisia erimielisyyksiä, pyrkivät estämään trollien mukaantuloa sekä hyökkäävää ja epäsopevaa käytöstä. The Republic of Pemberleyn lukupiirissä vaaditaan oman nimen käyttämistä, mikä estää väärinkäytökset. Lukupiireissä on pääsääntöisesti mukava tunnelma, mutta ajoittain tulee kiistaa ja ärsyyntymistä. Jonkin verran muodostuu myös ystävyysuhteita verkkolukupiirien ansiosta.

Voitto Ruohonen (2020, s. 302) toteaa, että 2020-luvulla kirjallisuuden kollektiiviseen vastaanottoon kuuluvat fyysisesti yhdessä kokoontuvien lukupiirien ohella verkkolukupiirit, sosiaalinen media eri kanavineen sekä kirjallisuusblogit. Digitaalisessa maailmassa tieto, toiminta ja sosiaaliset suhteet eivät ole hierarkkisia, sillä verkko mahdollistaa moniarvoisempia ja tasa-arvoisempia suhteita. Pienryhmä voi verkon avulla järjestäytyä toimivaksi yhteisöksi, vaikka sen jäsenet olisivat fyysisesti eri puolilla kotimaataan, Eurooppaa tai maailmaa. Ruohonen (2020, s. 305–306) ajattelee myös, että digitaalisen maailman positiivinen puoli on se, että luo yksilölle uusia mahdollisuuksia nauttia kulttuurista ja kirjallisuudesta suoraan kotona. Verkon kautta leviävä kulttuuri, kuten ilmaiseksi luettavissa olevat kirjat, elokuvat ja teatteriesitykset ja voivat oleellisesti kohentaa elämän laatua. Myönteisessä polussa julkisen palvelun instituutioilla, kuten kirjastolaitoksella ja Ylellä, on keskeinen rooli. Tulevaisuuteen liittyvä uhkakuva on joidenkin ihmisten syrjäytyminen digitalisaatiosta ja tietoverkoista, mikä voi heikentää esimerkiksi heidän mahdollisuuksiaan harrastaa kulttuuria.

Aholan (2013, s. 61) tutkimuksessa käy ilmi, ettei yksityisten verkkolukupiirien määrää voida arvioida, koska niiden määrä ylittää myös nykyisin kaikki kieli-, kansallisuus- ja valtionrajat. Hän toteaa myös, että nuorilla on ollut monenlaisia verkkolukupiirejä Suomessa, kuten Sivupiiri-niminen lukupiiri sekä Harry Potter -aiheinen Vuotava noidankattila. Jotkin nuorten verkkolukupiirit ovat olleet kytköksissä keskustelupalstoihin ja blogeihin, kuten entisellä nuorten Demi-lehdellä oli aikoinaan.

Yhdysvalloissa on kokeiltu myös nuorten verkkolukupiiriä, jossa kirjaston tai aikuisen tuki oli vähäinen, eli nuoret saivat vain mainoksen antaman kannustuksen osallistua lukupiiriin ja ohjeet (Colwell ym., 2018, s. 224). Muuta opastusta ei annettu eikä aikuinen osallistunut verkkokeskusteluun. Verkkolukupiiriin järjestäjäksi valikoitui Yhdysvaltojen kaakkoisosassa sijaitsevan keskisuuren kaupungin yleinen kirjasto oman kiinnostuksensa takia. Tutkijat tekivät yhteistyötä kirjaston nuortenosaston johtajan kanssa. He suunnittelivat yhdessä 8 viikkoa kestävästä kesälukuohjelman verkkolukupiiriin muodossa 13–17-vuotiaille nuorille. Verkkolukupiiriä mainostettiin kirjaston verkkosivuilla sekä paperisilla mainoksilla. Lukupiiriin osallistuminen oli nuorille vapaaehtoista. Osallistujia saatiin 12, joista 10 oli tyttöjä ja 2 poikia, ja tutkijat luokittelivat heidät aktiivilukijoiksi.

Lukuohjelmaan luotiin viisi eri genreen perustuvaa lukupiiriä (Colwell ym., 2018, s. 226–227). Genreiksi valikoituivat toiminta- ja jännitys, chick lit, kauhu, sarjakuva sekä dystopia. Jokaisessa lukupiirissä oli valittuna 4–5 kirjaa, joista päätti nuortenosaston johtaja. Nuoria

kannustettiin lukupiirin mainoksessa lukemaan paperinen kirja ja ilmaisemaan ajatuksiaan luetusta kirjasta kirjoittamalla viestejä lukupiiriin verkkoalustaan. Kesälukuohjelman aikana nuoret saivat oman kiinnostuksensa mukaan vaihtaa lukupiiriä. Suosituimmat genret lukupiirissä olivat nuorten kommenttimäärien perusteella: dystopia, jännitys ja chick lit.

Nuoren kommenttien perusteella tutkijat päättelivät, että nuorten verkkokomentointi oli monipuolista (Colwell ym., 2018, s. 231–232). Nuoret kertoivat esimerkiksi, minkälaisia tunteita jokin kirjassa ilmennyt piirre heissä herätti ja heijastivat omaan elämäänsä. Lisäksi kirjan hahmojen kokemukset sekä hahmojen vuorovaikutus keskenään nostattivat ajatuksia nuorissa. Nuoret myös reagoivat toistensa kommentteihin, joissa he pohtivat muun muassa kirjan eri teemoja toistensa kommenttien perustuen. Lukupiirin ansiosta nuoret oppivat tutkijoiden mukaan jakamaan oppimistaan toistensa kanssa sekä kommentoimaan persoonallisesti digitaalisella alustalla. Nuoret hyödynsivät sekä virallisia että persoonallisia kielen ilmaisuja lukupiirikeskusteluissaan.

Iso-Britanniassa kirjakauppa WH Smith on tehnyt yhteistyötä sosiaalisen median vaikuttaja Zoe Suggin kanssa (Branagh-Miscampbell & Marsden, 2019, s. 412–417). Kirjakauppayhteistyön myötä Zoe Sugg perusti vuonna 2016 lukupiirin nimeltään Zoella Book Club, myöhemmin Zoella and Friends, joka oli suunnattu erityisesti 18–25-vuotiaille naisille. WH Smith -kirjakaupan ideana oli, että Zoella innostaisi nuoria seuraajiaan lukemaan. Lukupiiri keskittyi young adult (YA) -kirjoihin. YouTubeen lisäksi lukupiiri vaikutti Instagramissa ja Twitterissä. Kirjakaupan edustajien lisäksi myös Zoella ja hänen seuraajansa saivat vaikuttaa lukupiirikirjojen valintaan. Tähän lukupiiriin tuli useita tuhansia tykkäyksiä ja myös runsaasti kommentteja ja kiitoksia kirjasuosituksista (Branagh-Miscampbell & Marsden, 2019, s. 424–427). Kirjoitettuja kommentteja tuli vähemmän kuin tykkäyksiä, mutta niissä oli sitäkin enemmän tunnetta. Toisinaan keskusteluihin osallistui myös kirjakaupan edustaja ja myös tuolloin keskustelu oli runsasta.

Suomessa oli vastaavanlainen yhteistyö nuoren aikuisen jääkiekkoilija Kevin Lankisen ja kirjakustantamo WSOY:n välillä (Ylimutka, 2019). Lankisen lukupiiri alkoi Facebookissa vuonna 2019. Lukupiirissä luettiin sekä kotimaista että ulkomaista kaunokirjallisuutta (Lankisen lukupiiri, 2021). Lukupiiri laajeni Facebookista Instagramiin. Lukupiirin viimeiset päivityksen on julkaistu vuonna 2021, eli Lankisen lukupiiri ehti toimia vuosina 2019–2021. Lankisen lukupiirin tarkoituksena oli siis innostaa nuoria ja nuoria aikuisia lukemaan myös urheilupiireissä.

Kiinteästi samassa paikassa kokoontuva lukupiiri sitouttaa jäseniään (Ruohonen, 2020, s.318). Verkkolukupiireistä tutkittua tietoa on niukasti, koska ilmiö on nuori verrattuna perinteisiin, yhteiseen tilaan fyysisesti kokoontuviin lukupiireihin. Verkossa asioiden ja ilmiöiden elinkaari voi olla lyhyt, ja ne voivat muuttua nopeasti muotoaan. Verkkolukupiirit ovat aktiivisuutta, jota syntyy ripeästi, mutta jota kiinnostuksen hiipuesssa myös nopeasti kuolee pois ja siksi ne voivat rajoiltaan liukuvia ja epämääräisiä.

Verkkolukupiireille on ominaista vapaus ja säännöttömyys (Ahola, 2013, s. 106). Toisin sanoen mukaan voi tulla tai lähteä pois sieltä, kun siltä tuntuu eikä selityksiä tarvita. Anonymiteetti mahdollistaa tällaisten lukupiirien mielipiteiden rohkeuden ja terävyyden. Myös toiminnan julkisuus ja omien mielipiteiden saaminen esille, mahdollisesti jopa hyvin suurelle lukijajoukolle, innostaa monia. Toisaalta verkkolukupiirissä keskustelevat osallistujat tekevät sen valinnan, missä he esiintyvät, koska on hyvin eri asia kirjoittaa mielipiteensä kirjallisuudesta maan suurimman päivälehdessä verkkosivuilla kuin pienen harrastajaryhmän suljetulla sähköpostilistalla.

3.3 Lukupiireihin liittyvä muu toiminta

Lukupiirien rinnalle on kehittynyt toimintaa ja ilmiöitä, joiden tavoitteena on innostaa nuoria lukemaan. Tällaisista ilmiöistä lukupiirit voivat saada inspiraatiota sekä ideoita ja jopa liittää niitä omaan toimintaansa. Fanikirjailmiöt ovat tästä hyvä esimerkki. Muun muassa Harry Potterista, Soturikissoista, Twilight-kirjasarjasta, Hero Academia-mangasarjasta, Nälkäpelistä sekä Sherlock Holmesista on syntynyt kirjailmiöitä (Juopperi & Luukila, 2020, s. 165). Näihin voivat liittyä esimerkiksi fanifiktio kirjoittaminen, jossa fani kirjoittaa tarinaa, joka sijoittuu kirjan maailmaan tai kertoo kirjan hahmoista. Lisäksi fanitaiteessa voidaan kuvata kirjan maailmaa ja hahmoja visuaalisen taiteen keinoin (Juopperi & Luukila, 2020, s. 167).

Fanikirjailmiöihin kuuluvat myös fanien ja harrastajien tapahtumat eli conit, joihin samasta aiheesta innostuneet osallistuvat (Juopperi & Luukila, 2020, s. 168). Tapahtumissa tavataan muita faneja ja osallistutaan järjestettyyn ohjelmaan. Monet conit ovat keskittyneet animen, mangan ja roolipelien ympärille. He toteavat, että fanikirjailmiöitä voi hyödyntää eri tavoin esimerkiksi tietovisoissa ja pelipohjaisissa oppimisympäristöissä. Juopperi ja Luukila kannustavat järjestämään piirustus- ja kirjoituskilpailuja, fani-iltoja sekä muita kirjoihin liittyviä tapahtumia, joita nuoret voivat luoda itse tai tulla paikan päälle (Juopperi &

Luukila, 2020, s. 170). Muun muassa kirjastoissa on käsittääkseni järjestetty Harry Potter-, Soturi Kissa- sekä mangatapahtumia. Kuten aiemmin on mainittu, niin Suomessa on järjestetty Harry Potter -aiheinen lukupiiri.

Kirjallisuusblogit tai -podcastit voivat liittyä lukupiirin toimintaan, kuten aiemmin mainitut Ylen lukupiirit. Esimerkiksi Kirsin Book Club -niminen lukupiiri on yhdistänyt perinteisen lukupiirin ja verkkolukupiirin, koska Kirsin Book Club kirjoittaa verkkoon julkista kirjallisuusblogia, mutta se kokoontuu myös perinteisesti jonkun lukupiirin jäsenen luona (Ranin, 2022). Kirsin Book Clubin perinteisen lukupiirin jäsenmäärä on viisitoista. Kuitenkin Kirsin Book Clubin verkossa osallistuvien määrä on moninkertainen, koska se on Suomen yksi suosituimmista kulttuuriblogeista (Suomen blogit -sivusto, 2022, Raninin 2022, mukaan).

Nuorten lukemistottumustutkimuksissa, kuten on edellä mainittu, tuli selvästi esille nuorten vaikeudet löytää kiinnostavaa lukemista. Kirjavinkkauksella pyritään auttamaan uuden lukemisen löytämistä, ja kirjastot tekevät tätä ansiokkaasti. Tavallaan sitä toteutetaan myös lukupiireissä, kun etsitään ammattilaisen avulla luettavaa. Kirjavinkkaus on Marja-Leena Mäkelän (2015, s.13) mukaan kirjoista kertomista kuulijoille. Hän jatkaa, että kirjavinkkaus on lähempänä fiktiota kuin faktaa eli on tärkeämpää kertoa kirjan henkilöistä kuin kirjojen sivumääristä. Nuoret vakuuttuvat helpommin samanikäisten kokemuksista kirjojen kivuudesta ja lukemisen hauskuudesta kuin vanhempien ihmisten eli niin sanotusta kaverivinkkauksesta. Mäkelä (2015, s.102–103) on tehnyt yhteistyötä kirjastojen, koulujen ja kirjailijoiden kanssa kaverivinkkaustoiminnan käynnistämiseksi eri puolella Suomea. Halukkaille nuorille annettava kaverivinkkauskoulutus antaa myös nuorille hyödyllisiä taitoja, kuten lukemisen, ajattelemisen, kirjoittamisen sekä esiintymisen taitoja. Lisäksi Sanna-Mari Samu (2020, s. 143) toteaa, että lukeva nuori tietää paremmin sen, mistä kirjoista vähemmän lukevat nuoret voisivat innostua.

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

4.1 Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksessa on tarkoitus selvittää, millaisia nuorten lukupiirejä on ollut Suomen yleisissä kirjastoissa viime vuosina. Haluan myös tietää, mitkä ovat olleet toimivia käytäntöjä näissä lukupiireissä sekä mitä haasteita niissä on ollut. Innostuin nuorten lukupiireistä opinnäytetyöni aiheena, koska pidin kerran fyysisen lukupiirin nuorille Lohjan pääkirjastossa kirjastoharjoittelussani syksyllä 2021, mutta kukaan nuori ei saapunut tähän lukupiiriin. Tämän kokemuksen myötä kiinnostuin enemmän siitä, miten nuoria saisi lukupiireihin ja innostettua heitä lukemaan. Nuorten lukupiireistä ei löydy paljonkaan suomenkielistä tutkimuskirjallisuutta eikä vinkkejä niiden järjestämiseen tai niiden haasteista. Tutkimuskysymykseni muodostuivat seuraavasti.

1. **Nuorten lukupiirien järjestäminen.** Minkälaisia nuorten lukupiirejä on järjestetty yleisissä kirjastoissa? Mikä on synnyttänyt idean nuorten lukupiirien syntymiseen eli niiden taustat? Miten paljon niihin on osallistuttu ja minkä ikäisiä nuoria siellä on käynyt? Miten tapaamiset ja kirjavalinnat on tehty?
2. **Hyvät käytännöt ja haasteet.** Minkälaisia vinkkejä ja kokemuksia nuorten lukupiirejä järjestäneet kirjastot voivat antaa? Mitä haasteita he ovat kohdanneet niiden järjestämisessä? Mitä he ovat oppineet niistä?
3. **Muut toimivat yhteisöllisen lukemisen tavat.** Onko kirjastoissa käytetty muita yhteisöllisen lukemisen tapoja lukupiirien ohella? Onko näitä muita tapoja käytetty, jotta nuoret osallistuisivat lukupiireihin?

4.2 Tutkimusmenetelmä

Tässä opinnäytetyössä on käytetty kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää. Laadullista tutkimusta voi luonnehtia prosessiksi (Kiviniemi, 2018, s. 73). Kun laadullisessa tutkimuksessa aineistonkeruun väline on inhimillinen eli tutkija itse, voi aineistoon liittyvien näkökulmien ja tulkintojen katsoa kehittyvän tutkijan tietoisuudessa vähitellen tutkimusprosessin edetessä. Kyse on tutkimustoiminnan ymmärtämisestä myös eräänlaisena oppimistapahtumana.

Laadullisen tutkimuksen tutkimusote on induktiivinen, eli se päättyy yksityisistä havainnoista yleisiin merkityksiin (Sajavaara, 2009, s. 266–268). Tutkimusprosessissaan tutkija lähtee liikkeelle empiirisistä havainnoista, kuten litteroiduista haastatteluista, keskusteluista, havainnointiraporteista ja kirjallisista dokumenteista. Hän tulkitsee lähilukuisesti tätä havainnointimateriaalia ja nostaa siitä analyysiin ja vertailevien muistiinpanojensa avulla merkittäviksi katsottavia teemoja näkökulmiensa avuksi, koodaa teemat ja muotoilee ne sitten yleisimmiksi luokittelukategorioiksi. Tämä kaikki edellyttää aineiston perinpohjaista tuntemista. Tämän jälkeen tutkija seuloa esiin tutkittavan asian kannalta merkityksellisiksi nousseet avainkategoriat, terästä niitä todennäköisesti uuden, nyt jo teoreettisesti täsmentyneen havaintoaineiston avulla ja päättyy lopulta prosessissa kirkastuneen aineiston pohjalta selitysmalleihin ja pohdiskeluun. Yksi selitys tämän kaltaisen tutkimusotteen avoimuudelle on tutkijan pyrkimys tavoittaa tutkittavien näkemys tutkittavana olevasta ilmiöstä tai ymmärtää ihmisen toimintaa tietynlaisessa ympäristössä (Denzin & Lincoln, 2000, Kiviniemen, 2018, s. 73 mukaan).

Laadullisessa tutkimuksessa on myös tarkoituksenmukaista korostaa tutkimusasetelmia koskevan rajaamisen välttämättömyyttä (Kiviniemi, 2018, s. 76). Rajaamisessa on toisaalta kyse mielekkään sekä selkeästi rajatun ongelmanasettelun löytymisestä. Kaikkea, mitä tutkimusta tehdessään näkee tai kuulee ja kaikkea sitä aineistoa, jota on kerännyt, ei kannata yrittää sisällyttää varsinaiseen tutkimukseen (Stake, 2000, Kiviniemen, 2018, s. 76, mukaan).

Rajaamisessa on kyse myös tulkinnallisesta rajauksesta (Kiviniemi, 2018, s. 76). Tutkijan omat intressit ja tarkastelunäkökulmat vaikuttavat aineistonkeruuseen ja kerääntyvän aineiston luonteeseen. Kari Kiviniemen mukaan laadullinen aineisto ei siis sellaisenaan kuvaa todellisuutta, vaan todellisuus välittyy ihmisille tulkinnallisten prismojen tai tarkasteluperspektiivien välittämänä. Aineistoa kerätessään tutkija siis rajaa tulkittavaa kenttää tulkinnallisen perspektiivinsä välityksellä. Tältä osin rajaamisessa on kyse tutkijan tarkastelunäkökulman selkeyttämisestä ja tätä kautta löytyvän tutkimuksen tulkinnallisen ytimen hahmottamisesta. Tutkimustehtävää rajatessa otetaan siten myös kantaa siihen, mikä on se aineistosta esiin nouseva ydinsanoma, jonka tutkija haluaa tulkintansa avulla erityisesti nostaa tarkastelun keskipisteeksi.

Opinnäytetyössäni kerään aineiston haastatteleamalla kirjastojen työntekijöitä, jotka ovat järjestäneet nuorten lukupiirejä. Tutkimusmenetelmänä käytän teemahaastattelua. Haastattelun tarkoituksena on selvittää, mitä jollakulla on mielessään (Eskola & Suoranta, 1998,

s. 85). Haastattelu on eräänlaista keskustelua, joka tapahtuu tutkijan aloitteesta ja on hänen johdattelemansa. Haastattelut voivat muistuttaa spontaania keskustelua, mutta eroavat näistä kuitenkin aina institutionaalisuutensa vuoksi (Ruusuvuori & Tiittula, 2017, s. 47). Haastattelulla on tietty päämäärä, johon pyritään: haastattelija haluaa tietoa jostain asiasta, minkä vuoksi hän tekee kysymyksiä ja aloitteita, kannustaa haastateltavaa vastaamaan, ohjaa keskustelua, fokusoi sitä tiettyihin teemoihin ja niin edelleen.

Tutkimushaastattelua ohjaa puolestaan tutkimuksen tavoite (Ruusuvuori & Tiittula, 2017, s. 47). Näkyvimmin haastattelun erottavat keskustelusta osallistujien roolit: haastattelijalla on kysyjän, tiedon kerääjän ja haastateltavalla vastaajan, tiedon antajan rooli. Toiminnallisesta näkökulmasta ero on se, että haastattelussa osallistujat suorittavat tilanteeseen kuuluvia tehtäviä, arkikeskustelussa tällaista tehtävien eriytymistä ei yleensä tapahdu. Tilanteen institutionaalisuutta korostaa tallennus eli nauhoitus ja se, että haastattelija tekee muistiinpanoja.

Haastattelun, kuten tutkimushaastattelun, voi tehdä erilaisilla tavoilla (Eskola & Suoranta, 1998, s. 86). *Strukturoidussa haastattelussa* tai lomakehaastattelussa kysymysten muotoilu ja järjestys ovat kaikille haastateltaville samat. Tämän perusteena on ajatus siitä, että kysymyksillä on sama merkitys kaikille. Myös vastausvaihtoehdot ovat valmiit. *Puolistrukturoitu haastattelu* eroaa strukturoidusta haastattelusta siten, että haastateltava voi vastata kysymyksiin omin sanoin, ilman vastausvaihtoehtoja. Myös puolistrukturoidussa haastattelussa kysymykset ovat kaikille haastateltaville samat. *Avoimessa haastattelussa* tilanne muistuttaa kaikkein eniten tavallista keskustelua. Tällöin haastattelija ja haastateltava keskustelevat tietystä aiheesta, mutta kaikkien haastateltavien kanssa ei käydä läpi kaikkia teema-alueita.

Asiantuntijahaastattelussa on tarkoitus saada jonkin alan asiantuntijalta sellaista tietoa tai taitoa jostain asiasta, mitä maallikoilla ei ole (Alastalo ym., 2017, s. 215). Asiantuntijuus voi olla tiede-, ammatti- tai instituutioperusteista. Asiantuntijuus ei ole kyky tai pysyvä ominaisuus, vaan se määrittyy toiminnassa ja vuorovaikutuksessa eli esimerkiksi ammatillisten tehtävien ja/ tai institutionaalisen aseman kautta. Täten asiantuntijuus on pikemminkin jostain, mitä ihmiset tekevät kuin yksilön pysyvä ominaisuus tai tietovarasto.

Teemahaastattelussa haastattelun aihepiirit eli teemat on määrätty etukäteen (Eskola & Vastamäki, 2015, s. 29). Teemahaastattelu-nimellä on se etu, että se ei sido kvalitatiiviseen tai kvantitatiiviseen tutkimustapaan, eikä se ota kantaa haastattelukertojen määrään tai siihen, miten syvälle aiheen käsittelyssä mennään (Hirsijärvi & Hurme, 2008, s. 48).

Sen sijaan nimi kertoo siitä, mikä tässä haastattelussa on kaikkein oleellisinta, eli sen, että yksityiskohtaisten kysymysten sijaan haastattelu etenee keskeisten teemojen varassa. Tämä vapauttaa pääosin tutkijan näkökulmasta ja tuo tutkittavien äänen kuuluviin. Teema-haastattelu ottaa huomioon sen, että ihmisten tulkinnat asioista ja heidän asioille antamansa merkitykset ovat keskeisiä, samoin kuin sen, että merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa.

Teemahaastattelu on lähempänä strukturoimatonta kuin strukturoitua haastattelua (Hirsi-järvi & Hurme, 2008, s. 48). Teemahaastattelu on puolistrukturoitu menetelmä siksi, että yksi haastattelun aspekti, haastattelun aihepiirit, teema-alueet ovat kaikille sama. Muissa puolistrukturoiduissa haastatteluissa esimerkiksi kysymykset tai jopa kysymysten muoto ovat kaikille samat. Teemahaastattelusta puuttuu strukturoidulle lomakehaastattelulle luonteenomainen kysymysten tarkka muoto ja järjestys, mutta se ei ole täysin vapaa niin kuin syvähaastattelu.

4.3 Opinnäytetyön prosessi

Opinnäytetyön tekeminen ja siihen liittyvän aineiston kerääminen alkoi keväällä 2022. Ensimmäiseksi etsin Suomen yleisissä kirjastoissa toimivia tai toimineita nuorten lukupiirejä. Apuna käytin Googlen perushakua ilmaisulla ”nuorten lukupiirit”, minkä jälkeen aloin eritellä haun tuloksia tarkemmin. Löysin muutamia nuorten lukupiirien sosiaalisen median mainoksia, joista suurin osa oli kirjastojen Facebook- ja Instagram-tileillä. Muutama mainos oli myös kirjaston tai kirjastokimpan omilla sivuilla. Sain tietoja nuorten lukupiireistä myös opinnäytetyöni ohjaajalta sekä opiskelukavereilta. Nuorten lukupiirien osallistujien iäksi määrittelin 12–25-vuotiaat nuoret tai nuoret aikuiset. Lisäksi valitsin tutkimusmenetelmäksi asiantuntijahaastattelun teemoihin perustuen.

Seuraavaksi laitoin sähköpostiviestin nuorten lukupiirejä vetäneille kirjastotyöntekijöille, jotka olin löytänyt. Sähköpostiviestissä kerroin opinnäytetyöhöni liittyvästä tutkimuksesta sekä tiedustelin kirjastojen työntekijöiden kiinnostusta lähteä teemahaastateltaviksi. Lähe-tin tämän sähköpostitiedustelun kahdelletoista kirjastolle, joista kuusi kirjastoa vastasi myöntävästi, ja kahdesta kirjastosta löytyi useampia nuorten lukupiirejä.

Tutkimuksessa mukana olevat kirjastot vastasivat heti myöntävästi haastattelupyyntöön. Yksi kirjastoista kieltäytyi muutaman sähköpostiviestin jälkeen. Muutama kirjasto ei vastannut yhteydenottooni. Yhdessä kirjastossa ei puolestaan tiedetty, että heillä oli järjestetty

myös nuorten lukupiiritoimintaa, eikä ymmärtääkseni tästä nuorten lukupiirin pitäjän henkilöllisyydestä ollut mitään tietoa kyseisessä kirjastossa. Oletan tämän johtuvan osittain myös siitä, että tällä kirjastolla on paljon toimipisteitä ympäri kaupunkia, joten siellä oli ymmärrettävästi vaikeampaa selvittää tämän nuorten lukupiirin pitäjän henkilöllisyys.

Sovin haastattelun kirjastolle sopivaan ajankohtaan. Lähetin sähköpostilla haastattelun teemat etukäteen. Suoritin kaikki haastattelut Teamsissä, jossa tallensin ne myöhempää litterointia varten. Haastattelujen tallentamisesta ja litteroinnista kerroin haastateltaville etukäteen sekä suullisesti että kirjallisesti, ja jokainen heistä antoi luvan tehdä ne. Tein haastattelut vuoden 2022 kesäkuusta syyskuuhun.

Kolmessa haastattelussa oli kaksi haastateltavaa ja muissa yksi. Kahden ihmisen haastattelut kestivät tunnin ja yhden ihmisen haastattelut puoli tuntia. Tunnin haastatteluiden litterointien sivumäärä oli keskimäärin 15 sivua ja puolen tunnin haastatteluiden litterointien 4 sivua. Yhteensä litteroitua tekstiä tuli 50 sivua. Kaikki haastattelut sujuivat mielestäni hyvin, ja tunnelma haastatteluissa oli mukava ja innostunut. Haastateltavat vaikuttivat olevan hyvin kiinnostuneita opinnäytetyön aiheesta. Heillä oli monipuolisia näkökulmia nuorten lukupiireistä sekä kokemuksen tuomaa tietoa niistä.

Ilmoitin haastateltaville etukäteen viisi teemaa. Ensimmäinen teema koski oman kirjaston lukupiirin syntymistä ja toimintaa. Toisena teemana oli nuorten tavoittaminen ja sitouttaminen lukupiiriin. Kolmas teema koski nuorten lukupiirien järjestämisen toimivia käytäntöjä. Neljännessä teemassa kysyttiin nuorten lukupiirien järjestämisen haasteista. Viidennessä teemassa pohdittiin nuorten lukupiirien tulevaisuuden näkymiä, parasta tapaa tavoittaa nuoria sekä innostaa heitä lukemaan.

Näitä teemoja en selittänyt haastateltaville auki ennen haastatteluhetkeä, vaan annoin pelkästään nämä minimaalisesti kerrotut teemat etukäteen kirjallisesti. Itse haastattelutilanteissa tein tarpeen mukaan tarkentavia kysymyksiä mielestäni kiinnostavista ja tärkeistä asioista opinnäytetyötäni ajatellen, jos haastateltavat eivät ottaneet niitä itse esiin. Halusin olla mahdollisemman neutraali haastattelija, joka ei vaikuttaisi liikaan haastateltavien vastauksiin. Haastattelut suoritettuani litteroin eli kirjoitin ne oTranscribe-nimisellä litterointiohjelmalla. Litterointiohjelma helpotti paljon litterointityötä, koska litterointiohjelma hidastaa tarvittaessa puhetta niin, että sitä on vaivattomampi kirjoittaa auki.

Opinnäytetyön haastatteluihin valikoituivat ne kirjastot, jotka vastasivat myönteisesti haastattelupyyntöön. Haastatteluissa oli kuuden kirjaston nuorten lukupiirien vetäjät. Haastateltavia oli yhteensä kymmenen henkilöä, joista käytän tästä lähtien nimitystä Haastateltava

1–10. Kirjastot *ja* haastateltavat ovat saaneet numeronsa haastattelujärjestyksen mukaan. Kolmen kirjaston haastattelussa oli kaksi haastateltavaa ja muissa yksi. Kahdessa kirjastossa oli pidetty useampia nuorten lukupiirejä. Tässä opinnäytetyössä on mukana kymmenen nuorten lukupiiriä. Fyysisesti kokoontuneita lukupiirejä on mukana neljä ja verkkolukupiirejä viisi. Yksi lukupiireistä toimii hybridinä eli kokoontuu sekä fyysisesti että verkossa.

5 TULOKSET

5.1 Helsingin Kannelmäen kirjasto

Kannelmäen kirjaston nuorten lukupiiri *Sivupolkuja* syntyi osana Helsingin kaupungin Operaatio Pulssin toimintaa. Operaatio Pulssin on tarkoitus mahdollistaa maksuton harrastaminen 12–18-vuotiaille helsinkiläisnuorille ympäri Helsinkiä. Operaatio Pulssissa nuoret ideoivat, suunnittelevat ja toteuttavat yhdessä heille mieleisiä harrastuksia Operaatio Pulssin ammattilaisten kanssa.

Toive lukupiiristä tuli Operaatio Pulssin nuorten harrastustoiveiden kautta, minkä myötä Kannelmäki ja toinen helsinkiläinen kirjasto ryhtyivät yhdessä pohtimaan, olisiko nuorten lukupiirin pitäminen näissä molemmissa kirjastoissa mahdollista. Lukupiiriä alettiin suunnitella vuonna 2019 ja se käynnistyi vuonna 2020. Ensin se kokoontui kirjaston tiloissa torstaisin, mutta koronapandemian myötä lukupiiri siirtyi jo syksyllä 2020 virtuaalisesti Teamsiin. Seuraavana keväänä lukupiiri oli jälleen fyysisesti kokoontuva.

Lukupiiriä mainostettiin kirjaston sosiaalisessa mediassa, eli Facebookissa ja Instagramissa, sekä kirjaston Helmet.fi -sivustolla. Lukupiiristä laitettiin mainosta myös pääkaupunkiseudun nuorille tarkoitettuun Harrastuspassiin, josta voi etsiä harrastuksia. Operaatio Pulssi esitteli harrastusmahdollisuuksiaan myös kouluilla. Kannelmäen kirjaston nuorten lukupiiri oli suunnattu paljon lukeville nuorille, jotka kaipaavat porukkaa lukemiseen.

Tää lukupiiri oli markkinoitu paljon lukeville, mutta ei erityisesti niin sanotuille heikoille lukijoille, mutta näitä heikompia lukijoita ei ollut myöskään kielletty osallistumasta tähän. Kyllä me välillä keskustelimme, että myös heikoille lukijoille tarvittaisiin lukupiiri, tai niin ainakin itse ajattelin. Meidän pitää ajatella myös, että eihän kirjastojen lukupiireihin houkutella heikosti lukevia, vaan me houkuttelemme sinne niitä, jotka tykkäävät lukea yksin kotona ja jakaa niitä ajatuksia muiden kanssa. Näillä paljon lukevilla ei ole niitä harrastajakavereita, heillä ei ole sitä "koripallojoukkuetta". He kaipaavat sitä harrastuspiiriä, kun he lukevat harrastukseksi yksin kotona, heillä pitää olla se oma piiri. Harrastuspiiri, johon me houkuttelemme. (H1)

Nuorten lukupiiriä vetäessään haastateltavat huomasivat, että toimivia käytäntöjä olivat muun muassa vinkkauksen yhdistäminen lukupiiriin sekä pienen juoman tai ruuan nauttaminen lukupiirin aikana. Yleensä nämä juomat ja purtavat olivat keksiä ja teetä.

Lukupiirissä muistutettiin nuoria myös siitä, ettei se ole koulu eikä siitä saa arvosanaa. Tällä pyrittiin luomaan rentoa ja mukavaa ilmapiiriä lukemisen ympärille sekä korostamaan lukupiirin vapaaehtoisuutta. Lisäksi lukupiirin vetäjät olivat tyytyväisiä siihen käytäntöön, että nuoret saivat itse valita luettavan kirjan jokaiselle kerralle. Tarvittaessa luettavasta kirjasta äänestettiin demokraattisesti. Nuorten valitsemia kirjoja olivat muun muassa Maantiekiihtäjä, Sade on kaikille sama, Armonvuosi sekä Neiti Peregrinen koti eriskummallisille lapsille. Lukupiirin osallistuminen haluttiin pitää helppona siten, että lukupiiriin saattoi tulla kesken kauden ja kirjaa ei ollut pakko lukea loppuun tai edes ollenkaan.

Meillä oli sitten aina niin, että se yhdistyi vinkkaukseen siinä mielessä, että me kevyesti esiteltiin nuortenkirjoja, joita oli haalittu sinne. Muutamina kertoina tehtiin silleen, että niitä kirjoja otettiin paikan päälle muutamia kappaleita, mutta oli myös kertoja, jolloin ajateltiin, että nuoret harjoittelisivat itse kirjan lainaamista tai me autamme, jos he haluaisivat apua paikan päällä tai kirjan varaamista kirjastosta. Sitten kun mainos oli aina Instassa, niin kuka tahansa pystyi tulemaan mukaan, voi tulla kesken kaudenkin, voi tulla, vaikka et olisikaan lukenut kirjaa tai voi tulla juttelemaan kirjan teemoista. Eikä ollut pakko lukea sitä kirjaa loppuun ja ei ollutkaan aina lukeneet sitä kirjaa loppuun. Tää ei oo koulu. Tästä ei saa arvosanaa. (H1)

Yhdeksi toimivaksi käytännöksi Kannelmäen kirjaston nuorten lukupiirin vetäjät näkivät myös sen, että vetäjiä oli enemmän kuin yksi. Haastateltava 2 totesi, että “yleensä on lukupiireissä niin, että siellä on vaan yksi vetäjä, mutta tää kaksi vetäjää oli kyllä ihan toimiva, jos se on mahdollista”. Se helpotti erityisesti silloin, kun osallistujia oli vähemmän, koska useamman vetäjän ansiosta keskustelijoita oli enemmän. Tärkeää oli Kannelmäen kirjaston haastateltava 1:n mielestä, että esihenkilöltä tuli tukea ja kannustusta silloinkin, kun lukupiirissä kävi vähemmän nuoria. Haastateltava 1 kertoi esihenkilön tuesta näin: “Tärkeää oli myös esimiehen tuki nuorten lukupiirille. Esimies ei ollut määrää edellä, varsinkaan korona-aikana, vaan me saimme sieltä tukea ja jatkaa vähäisestä osallistujamäärästä huolimatta”. Haastateltavien mukaan oli myös oleellista, että lukupiirien vetäjät olivat valmistautuneet hyvin etukäteen.

Toimivia käytäntöjä on myös se, että valmistautuu esittelemään kirjan ja tekee kysymyksiä kirjansisällöstä, että helpottaa sitä keskustelua. Kivaa on tehdä tarvittaessa PowerPoint-esitys, jos ollaan Teamsin kautta. Parikin kertaa tein PowerPoint-esityksen, jonka tekemiseen löysin aikaa. Vaikka kaikilla ei ollut kasvoja näkyvissä Teamsissä, niin silti syntyi hyviä keskusteluja. Välillä oli sitten, kun nuoret eivät vielä tunteneet toisiaan, mutta viime syksynä alkoi tulla sellaista, kun ne nuoret alkoi tutustumaan toisiinsa. Kuitenkin on

hyvä olla runko ja alustus siihen. On myös hyvä, että on lukenut kirjan itse ajatuksella. (H1)

Vaikka muutamilla nuorilla riitti intoa käydä useammin lukupiirissä, niin vetäjien mukaan suurinta osaa nuoria oli vaikea tavoittaa, motivoida ja sitouttaa lukupiirissä käymiseen. Parhaimmillaan lukupiirissä oli neljä osallistujaa, mutta suurin osa lukupiirikerroista tavoitti vain yhden nuoren. Joillakin kerroilla ei ollut yhtään osallistujaa. Varsinkin poikien tai poikaletettujen saaminen lukupiiriin oli erityisen haasteellista, koska vain yksi poika kävi ai-noastaan yhdellä kerralla tässä lukupiirissä. Lukupiirin yhdeksi haasteeksi Kannelmäen kirjastolaiset kokivat myös korona-ajan, joka vaikutti lukupiirin pitämisen mahdollisuuksiin. Fyysisesti pidettävästä lukupiiristä tuli koronarajoitusten takia etälukupiiri.

Vaikka Kannelmäen kirjasto oli mukana Operaatio Pulssin sekä Helsingin nuorisotalojen alaisissa tapahtumissa, niin enempää nuoria ei saatu mukaan Sivupolkuja-lukupiiriin. Koulujen ja nuorisotalojen lisäksi lukupiiriä mainostettiin muun muassa pääkaupunkiseudulla toimivalle sanataidekoululle. Haastateltavat tiesivät erään Helsingin kirjastossa toimineen ruotsinkielisen nuorten lukupiirin saaneen osallistujia ruotsinkielisen sanataidekoulun kautta.

Tulevaisuuden näkymät nuorten lukupiirien osalta ovat Kannelmäen vetäjien mielestä myönteiset, koska lukemista innokkaasti harrastavat nuoret kaipaavat yhteisöä harrastukselleen, kuten joukkueurheilua harrastavat nuoret. Heidän mielestään koulu on paras tapa tavoittaa nuoret. Lisäksi he näkevät tulevaisuudessa Lukuvalmentaja Junior -tyyppisen palvelun toimivan nuorille, jotka haluavat lisää uutta luettavaa. Myös muita paikkoja kuin kirjasto voisi miettiä lukupiirien tapaamispaikoiksi, kuten nuorisotaloja.

Myös erilaiset sosiaalisen median palvelut, kuten Instagram ja TikTok, joihin nuoret voivat tuottaa toisilleen sisältöä, voisivat toimia vetäjien mukaan nuorille paremmin. Nuoret ovat heidän mielestään kiinnostuneempia ikäistensä kirjasuosituksista kuin vanhempien ihmisten. Haastateltavien mielestä erilaiset kirjallisuuteen liittyvät tapahtumat voisivat myös saada nuoria kirjallisuuden ja lukemisen äärelle. Haastateltavat mainitsivat esimerkiksi lapsille suunnatut tapahtumat, kuten Soturikissa- sekä Harry Potter -tapahtumat, jotka ovat innostaneet nuorempia lapsia kirjojen maailmaan. Nuorille voisi olla vastaavanlaisia tapahtumia. Nuorille on kyllä järjestetty kirjastoissa esimerkiksi Star Wars -tapahtumia, mutta vielä uudempaa nuortenkirjallisuuden ilmiötä kaivattaisiin innoittajaksi ja taustaksi tämänkaltaisiin tapahtumiin.

Kirjamaistiaisets ovat olleet tosi hyviä. Ne tulee yleensä koulun kautta. Tapah- tumien kautta innostetaan varsinkin lapsia. On Tatu- ja Patu -päiviä, salapo- liisipäivä, jossa saattaa olla salapoliisikirja siinä taustalla. Tällaiset kirjoihin perustuvat lastentapahtumat on ollut hyviä, ja nuorilla voisi olla vastaavia. Meillä voisi olla Star Wars -päivät, joihin ehkä houkutella myös nuoria, mutta voisi miettiä vielä. Itse mietin, että voisi olla Nälkäpeli-päivä, ja se voisi olla ai- van loistava. Siitä voisi jonkun fanitapahtuman luoda. Se on jo mennyt, jos olisi joku uudempi. (H1)

Haastateltavien mukaan kirjallisuustapahtumien niveltäminen johonkin muuhun toimintaan, kuten pakohuonepeleihin, voisi toimia. Lisäksi heistä jokin ulkopuolinen taho, kuten manga- tai animeseura, voisi järjestää kirjaston tiloissa omia kirjallisuustapahtumia nuo- rille. Myös nuoret itse voisivat järjestää kirjaston tiloissa omia lukupiirejä toisilleen kirjaston henkilökunnan avustama esimerkiksi kirjojen valitsemisessa sekä tilojen varaamisessa.

Mutta meillä oli niitä ilmastolukupiirejä, joita piti kirjaston ulkopuolinen vapaa- ehtoinen järjestäjä. Kyllä sellainenkin toimii, mutta olisi ihanaa, jos nuoret it- sekin järjestäisivät lukupiiriä meillä. Sehän olisi aivan ihanaa ja todella mielel- lään annettaisiin tilat sellaiselle toiminnalle. (H1)

Autettaisiin järjestämisessä ja muussa, mutta annettaisiin heidän porista kes- kenään. Se olisi varmaan mukavaa, varsinkin jollekin genrelukupiirille. Jolle- kin Soturikissa-lukupiirille vaikkapa tai jollekin tällaiselle. Se on kyllä ihanaa, kun nuoret järjestävät joitain fanitapahtumia. Meillä oli just tällainen Hopea nuoli -tapahtuma, jossa koko Kanneltalon aula oli täynnä myyjiä ja luentoja. (H1)

Meillä oli Operaatio Pulssin kautta tällainen Japani-ryhmä, joka järjesti tapah- tuman, jolle annoimme tilat. Niin siellä käsiteltiin joillakin kerroilla animea ja joillakin mangaa, yleensä jotakin japanilaista kulttuuria. Siinä oli ulkopuolinen vetäjä. (H2)

Lukupiirien yhteisöllisyys on haastateltavien mielestä lukupiirien tärkein asia myös nuorten kohderyhmässä. Nuorten tavoittaminen lukupiireihin on kuitenkin haastavaa. Siihen ei ole yhtä pätevää keinoa, vaikka niin toivoisi. Haastateltavat ovat huomanneet nuorten lukupii- rin vetämisen aikana, että nuorissa on aktiivilukijoita, jotka haluaisivat vertaisporukan, jossa lukemisen kokemusta voitaisiin jakaa yhdessä.

5.2 Lahden kirjasto

Lahden pääkirjastossa järjestettiin muutamia kertoja nuorten fyysinen lukupiiri vuonna 2020. Lukupiiri oli englanninkielinen, koska nuoret olivat toivoneet sellaista kirjastoon. Lisäksi siitä innostuttiin, koska Lahden pääkirjastossa oli pidetty jo entuudestaan ikärajan ruotsinkielinen lukupiiri. Tässä lukupiirissä luettiin aikuisten kirjallisuutta, ja nuoret eivät käyneet siellä. Nuorten toiveiden lisäksi lukupiirin pitäjä oli myös kiinnostunut englanninkielisestä kaunokirjallisuudesta ja lukenut sitä itse hyvin paljon, joten lukupiiri päätettiin laittaa pystyyn. Kuitenkaan kukaan nuori ei saapunut lukupiiriin, vaikka lukupiiri oli sijoitettu iltapäivään, jotta nuoret pystyisivät käymään siellä.

Vuonna 2021 fyysisen nuorten lukupiirikokeilun jälkeen nuorilta tuli toiveita mangakirjallisuuden liittyvistä tapahtumista. Nuorille päätettiin järjestää manga-verkkolukupiiri Teams-palvelussa. Haastateltava järjesti kaksi kertaa manga-verkkolukupiiriä, mutta osallistujia ei löytynyt. Kirjasto päätti järjestää vielä nuorten manga-lukupiirin fyysisesti pääkirjaston tiloissa ja tällöin saatiin nuoria osallistumaan. Haasteina oli löytää sopivaa suomenkielisen manga-kirjallisuutta ja saada nuoret keskustelemaan siitä.

Mutta siihen ilmestyi 3–4 nuorta jokaiselle kerralle paitsi viimeiselle kerralle, johon tuli vain yksi osallistuja. Mutta he olivat enemmän kiinnostuneita siitä, että minä suosittelin heille tiettyjä mangasarjoja, kuin siitä, että he olisivat lukee niitä ja keskustelleet niistä yhdessä sitten. Tämä on ollut suurin ongelma, että lukupiirien järjestäminen on suht helppoa sinänsä. Mutta tietenkin mainostaminen vie aikaa. Ja tämmöinen ja sen kokoaminen, mitä aiotaan lukea. (H3)

Nuorten tavoittaminen oli hyvin vaikeaa haastateltavan mukaan. Lukupiiriä mainostettiin sosiaalisessa mediassa eli Lahden kaupunginkirjaston Facebook- ja Instagram -tileillä. Sama mainos oli myös kirjaston verkkosivuilla, vaikka oli etukäteen jo tiedossa, että eivät nuoret juurikaan käytä kirjaston verkkosivuja. Lukupiiristä tehtiin myös paperinen mainos, joka oli näkyvillä kirjaston tiloissa. Nuorten lukupiireistä haastateltava viestitti tietoa myös yläkoulujen, toisen asteen oppilaitosten sekä korkeakoulun äidinkielen ja kirjallisuuden opettajille, mutta jäi epäselväksi, missä määrin kouluilla levitettiin lukupiiristä tietoa. Haastateltava toteaa ymmärtävänsä sen, että opettajilla on paljon työtehtäviä.

Haastateltava pohti myös nuorten ajatuksia ja tunteita lukupiirejä ja vieraita ihmisiä kohtaan. Hän mietti myös omaa ikäänsä nuorten lukupiirinvetäjänä, koska hänen mukaansa nuoret saattavat pitää kirjaston aikuista liian vanhana, joka on elänyt jo oman nuoruutensa

eikä ymmärrä nuorista mitään. Lisäksi haastateltava mietti nuorisotyön ammattilaisen hyödyntämistä nuorten lukupiiritoiminnassa, koska hänellä itsellään ei ole nuorisotyötaustaa.

Mä luulen kans, että nuorilla on vähän kiusallista tulla tällaisiin paikan päälle. Varsinkaan, jos tulisi yksin. Mä luulen myös, että se on niin kauhean noloa tulla sitten yksinään tai jos siellä on kauheasti vieraita ihmisiä. Ja sitten kun siellä on joku täti niin kuin minäkin olin jo kolmekymppinen, jolla ei ole hirveästi mitään käsitystä nuorista. Minulla on vain innostusta, mutta ei oikein semmoista nuorisotyötaustaa tai mitään. (H3)

Haastateltavan mukaan nuorten tavoittamisen ohella oli vaikeaa motivoida ja sitouttaa heitä lukupiireihin. Lisäksi hän nosti esille sen, että nuoret eivät käytä samoja sosiaalisen median palveluita kuin aikuiset. Siksi haastateltavasta olisi tärkeää, että kirjasto olisi samoissa sosiaalisen median palveluissa kuin nuoret. Kuitenkin sen tietäminen, millä sosiaalisen median alustoilla nuoret viettävät aikaansa ei ole välttämättä helppoa.

Toi nuorten tavoittaminen, motivoiminen ja sitouttaminen, niin se on valitettavan vaikeaa. Osittain just sen takia, mutta nythän meillä Lahden kaupungin kirjastolla on TikTok. Ja sehän meidän suosituin sometilimme, että sillä on tosi paljon seuraajia. Ja se on ollut todella hyvä ja sehän on se, mitä nuoret käyttävät, kun eiväthän he käytä mitään Facebookia tai Instagramia oikeastaan. Se on sitten Discordia ja TikTokia, ja joitain muita, joita en edes tiedä, koska alkaa olla sen verran ikää. Niinpä olen jo pudonnut siitä kärrystä jo pois. Niin se tavoittaminen on vaikeaa just sen takia, että pitäisi pystyä pysymään sen tilanteen tasalla aina, mitä ne nuoret seuraavat, koska pitäisi tietää, mistä saisi kaikista parhaimman yhteyden heihin. Ja just sekin, etteivät he myöskään käytä meidän verkkosivujamme, minkä kyllä ymmärrän totta kai. (H3)

Nuorten lukupiirien hyvistä käytännöistä haastateltava totesi, ettei suosittelisi fyysistä lukupiiriä nuorille, koska monet lukevista nuorista ovat hänen mukaansa ujoja ja hiljaisempia. Hän painottaisi enemmän virtuaalisia lukupiirejä, kuten Instagram-lukupiirejä. Virtuaalisissa lukupiireissä nuorten ei tarvitsisi myöskään puhua, jos he eivät halua, vaan he voivat kirjoittaa ajatuksiaan siellä. Lisäksi nuorille, jotka asuvat kaukana kirjastoista, olisi helpompi osallistua virtuaaliseen lukupiiriin, koska silloin kirjastoon ei tarvitsisi mennä fyysisesti. Haastateltu muistutti myös, että monella nuorella on käytössään jokin älylaite, jonka avulla virtuaaliseen lukupiiriin osallistuminen hoituu kätevästi. Hänen mukaansa sosiaalisessa mediassa on myös helppo kysyä, mitä nuoret haluaisivat lukea. Nuorten lukupiireihin hän valitsisi mahdollisimman uusia teoksia ja totesi tästä seuraavasti: "Ja tietenkin, jos jotain

tiettyä teemaa hakee, niin valitsisi mahdollisemman uusia, vaikka ne omat nuoruuden suosikit sykkisivät syvällä sydämessä, niin ne eivät välttämättä syki näille uusille sukupolville”. Haastateltava toivoo, että nuoret nähtäisiin yhtä arvokkaina asiakkaina kuin aikuiset ja lapsiperheet. Myös kirjaston mainostaminen nuorille ilmaisena paikkana ja nuorten vaikutusmahdollisuuksien lisäämistä kirjastossa haastateltava pitää tärkeänä tulevaisuudessa. Nuorten itse luomat tapahtumat kirjastossa olisivat hänen mukaansa paras tapa tavoittaa nuoret ja saada heidät lukemaan sekä käyttämään kirjastoa. Lisäksi hän näkee oleellisena yhteistyön muiden toimijoiden kanssa, kuten nuorisotoimen.

Ja lisäksi kirjasto on aivan ilmainen paikka ja missä on kuitenkin tosi paljon tekemistä. Sehän meidän kirjaston valttikortti, että olemme täysin ilmainen, kunhan on kirjastokortti, joka täysi ilmainen saada. Tosiaan paras tapa voisi olla se, että he saisivat itse vaikuttaa siihen, minkälaista ohjelmaa ja tapahtumaa heille tarjotaan. Kaikista paras olisi nuorten lukupiirissä, jos olisi joku kaveriporukka, joka järjestäisi sen täällä kirjastossa. Niin sinne voisi houkutella muitakin nuoria lukupiiriin varsinkin, jos siinä ei olisi hirveästi niitä aikuisia vetämässä sitä. (H3)

5.3 Paimion kirjasto

Paimion kirjastossa järjestettiin nuorten fyysinen lukupiiri syksyllä 2021. Lukupiiriä veti paikallinen lukiolainen, jota kirjastonjohtaja oli pyytänyt tehtävään hänen oltuaan kesätoissa kirjastossa. Haastateltava innostui ajatuksesta ja oli itse osallistunut aiemmin ilmastoaiheiseen verkkolukupiiriin, jossa muut osallistujat olivat häntä huomattavasti vanhempia. Ajatus päästä keskustelemaan kirjallisuudesta samanikäisten kanssa kiinnosti häntä.

Haastateltava teki lukupiirin mainoksen yhdessä vakituisen kirjastohenkilökunnan kanssa. Mainosta julkaistiin kirjaston Facebook- ja Instagram -tileillä, kaupungin sosiaalisen median tileillä ja verkkosivuilla sekä infotelevisiossa. Hän jakoi mainosta myös omilla sosiaalisen median tileillään, kuten Instagramissa. Lisäksi haastateltava kertoi kasvotusten kavereilleen ja tutuilleen järjestämästään lukupiiristä.

Haastateltavan mukaan nuorten lukupiiriin oli vaikea saada osallistujia, mikä näkyi myös osallistujamäärissä. Tästä huolimatta jokaisella kerralla oli vähintään yksi osallistuja paikalla vetäjän lisäksi. Hän keskusteli asiasta kirjaston vakituisen henkilökunnan kanssa, ja he totesivat, että myös aikuisten lukupiiri vaatii vakiinnuttamista. Toisin sanoen toiminnan

on oltava käynnissä jonkin aikaa ennen kuin ihmiset löytävät kirjaston järjestämät tapahtumat, kuten lukupiirit. Koronatilanne vaikutti myös nuorten lukupiiriin järjestämiseen, koska fyysinen nuorten lukupiiri ei voinut kokoontua julkisissa tiloissa koronan aiheuttaman koontumisrajoitusten vuoksi.

Toi alkoi pikkasen nihkeästi, että kaksi ihmistä oli ensimmäisellä kerralla, että eikö enempää ole löytänyt tänne. Me oltiin syksyille sovittu neljä tapaamiskertaa ja kolme niistä toteutui, koska viimeisen kerran aikana koronan osalta alkoi ohjeet kiristymään. Viimeinen kerta jouduttiin perumaan. Ekalla kerralla oli kaksi, toisella ja kolmannella kerralla oli tää toinen osallistuja paikalla.
(H4)

Yhdeksi toimivaksi käytännöksi haastateltava nosti lukupiirin tunnelman. Hän halusi pitää sen mahdollisemman rentona. Haastateltava ei halunnut lukupiiriin kerroista liian virallisia, vaan sellaisia, että kirjoista enemmänkin jutusteltaisiin kuin puhuttaisiin koulumaisen analyttisesti.

Koitin pitää kokoukset silleen rentoina. Eikä silleen, että "olemme kokoontuneet tänne näin..." Vaan mulla oli kysymysrunko, pitikö kirjasta, entä kirjan tai teemoista, mitä ajatuksia ne herättivät. Mietin kysymyksiä etukäteen, mutta rennosti kuitenkin. Kokouksen kesto kesti puolisen tuntia osallistujien vähyyden takia. (H4)

Kirjavalinnat olivat haastateltavasta tärkeitä. Koska vetäjä oli myös itse nuori, niin hänellä oli käsitystä, minkälaisia kirjoja nuoret voisivat haluta lukea. Muun muassa vetäjä kiinnitti huomiota kirjojen visuaalisuuteen, monipuolisuuteen genrejen osalta sekä kirjojen sivumääriin, jotta nuoret jaksaisivat lukea lukupiirin kirjat. Haastateltavan mukaan nuorilla on vaikea löytää aikaa ja motivaatiota lukemiseen, siten kirjojen pitäisi olla helposti lähestyttävempiä. Vetäjä valitsi lukupiiriin itselleen sekä tutumpia että vieraampia kirjoja. Lukupiiriin valikoituivat sarjakuvaromaani Memento mori sekä romaanit Maa ja taivas sekä Ready Player One.

Nuorten lukupiirin haasteena haastateltava pitää kiinnostuksen herättämistä nuorten keskuudessa lukemista ja lukupiirejä kohtaan. Lukupiirikirjojen valinta oli vetäjän mielestä haasteellista, ja se oli yksi syy sille, miksei lukupiiri jatkunut enää seuraavalle keväälle. Hän olisi kaivannut myös vertaistukea muilta nuorten lukupiirien vetäjiltä. Haastateltava kertoi, että olisi itse aikoinaan halunnut osallistua nuorten lukupiiriin, mutta sellaista ei ollut tarjolla. Haastateltavan mielestä olisi tärkeää, että koulut tarjoaisivat kiinnostavampaa

luettavaa kuin ne nykyisin tekevät. Hänestä on harmillista, että koulu ei innosta lukemiseen. Lukupiirin kautta haastateltava halusi antaa toisenlaisen kuvan lukemisesta.

Itsellä on huonoja kokemuksia, kun opettaja on valinnut kirjan, mikä ei ollut kiinnostava. Eikä suurinta osaa kiinnosta se kirja, ja he ovat kyllästyneitä lukemiseen. Jää huono maku suuhun. Vaan vois löytää mielenkiintoista lukemista ja ajatuksia herättävää. Itse oon sellainen lukijaihminen, että on sääli, että kauhean negatiivinen mielikuva jää lukemisesta. Niin tavallaan halusin lähteä haastamaan sitä mielikuvaa lukupiirin kautta kans. (H4)

Haastateltavan mukaan e- ja äänikirjat ovat tuoneet uusia mahdollisuuksia kirjallisuuden kuluttamiseen ja tehneet kirjallisuudesta saavutettavampaa. Hän ajattelee myös, että lukupiireille on tilaa ja mahdollisuuksia, kun koronan aiheuttamat kokoontumisrajoitukset ovat vähentyneet, ja ihmiset pystyvät taas tekemään asioita. Lisäksi haastateltava toteaa, että lukupiirit ovat lukijoiden yhteisöjä niihin osallistuvien iästä riippumatta. Hän toteaa painokkaasti, että lukeminen on kuitenkin tärkeä harrastus monille, joten myös lukupiireillä on hänen mielestään edelleen paikkansa.

Haastateltavalla on myös vahva näkemys siitä, että tulevaisuudessa järjestettävät nuorten lukupiirit toimisivat paremmin nuorilta nuorille, koska ”nuoret eivät välttämättä tunne kirjaston vieraita aikuisia lukupiirin vetäjiä kovin hyvin”, joten nuorilla voi siksi olla vaikeampi käydä lukupiirissä. Lisäksi kirjaston järjestämää nuorten lukupiirin toimintaa voisi olla kirjaston tilojen sijaan esimerkiksi nuorille tutummassa paikassa, kuten koulun tiloissa, jolloin lukupiiri olisi mahdollisesti saavutettavampi nuorille.

Se riippuu tilanteesta. Sillä oo niin väliä, kunhan käy ihmisiä. Mulle maksettiin pientä palkkaa, niin olin käytännössä tavallaan kirjaston työntekijä. Mutta kuitenkin olin erillinen hahmo. Mietittiin jossain kohtaa, että jos se ollut lukion tiloissa, että se ois ollut saavutettavampi lukiolaisille sitten. Päätettiin se kuitenkin pitää kirjaston toimintana selkeästi mieluummin. Jotenkin mä pidän siitä ajatuksesta, että joku nuori pitää lukupiiriä nuorille. Niin kuin nuorilta nuorille eikä niin, että joku kirjaston aikuinen työntekijä, jota ihmiset eivät välttämättä tunne. Yhdessä kohtaa mietittiin, että lukiolaiset saisi opintopisteitä äidinkielen ja kirjallisuuden kursseihin, mutta se sitten jäi. Se ois voinut hauskaa ja samalla hyödyllistä. (H4)

5.4 Porin kirjasto

Porin kaupunginkirjasto järjesti vuonna 2010 ensimmäisen kerran japanilaishenkiseen mangasarjakuvaan perustuvan Nippori-tapahtuman. Tapahtumassa oli sellaisia kouluikäisiä lapsia ja nuoria, jotka halusivat jakaa manga-harrastustaan enemmän kuin kerran järjestettävässä tapahtumassa ja näin siitä tuli vuosittainen. Tapahtuman myötä syntyi ajatus nuorten manga-lukupiiristä, ja se lähti toimimaan vuonna 2014. Silloin toinen nykyisistä vetäjistä ehdotti Porin kaupunginkirjastolle, että hän voisi järjestää manga-aiheisen lukupiirin lapsille ja nuorille. Tähän ehdotukseen kirjasto myös tarttui, koska manga-aiheiselle tapahtumalle oli kysyntää, ja vetäjä oli itse hyvin innokas manga-harrastaja.

Vetäjä ajatteli, että nuorten manga-lukupiiriin tulisi vain korkeintaan yksi nuori, mikä olisi ollut hyvä määrä. Kuitenkin hänen suureksi hämmästykseksensä osallistujia oli kymmenen, mikä oli valtavan ilahduttavaa. Alkuaikoina lukupiiri kokoontui joka toinen torstai fyysisesti Porin pääkirjastolla ja oli erittäin suosittu, ja kävijöissä oli sekä tyttöjä että poikia. Lukupiirissä on vietetty myös pikkujouluja ja syöty japanilaisia herkkuja. Toinen tuleva lukupiirin vetäjä kävi tässä lukupiirissä oman vannoutuneen mangaharrastuksensa vuoksi omalla vapaa-ajallaan.

Vuonna 2016 nuorten manga-lukupiiri joutui uudenlaisen tilanteen eteen, kun vakituinen vetäjä oli muuttamassa työn perässä toiselle paikkakunnalle, joten lukupiiriä ei voitu pitää entisellä tavalla Porin pääkirjaston tiloissa. Tämän muutoksen myötä oltiin jonkin aikaa huolestuneita siitä, että jatkuisiko lukupiiri enää ollenkaan. Kuitenkin vetäjä ja osallistujat tulivat siihen tulokseen, ettei lukupiiriä ollut pakko lopettaa, vaan se voi muuttaa vain muotoaan. Siitä lähtien lukupiiristä tuli virtuaalinen lukupiiri, joka kokoontui verkossa Google Hang Outs palvelussa. Tähän palveluun päädyttiin, koska vuonna 2016 Teams-palvelun kaltaiset videopalvelut eivät olleet niin yleisiä. Lisäksi ajateltiin, että nuorilla olisi helpompi käyttää Google Hang Outsia, koska joko nuorilla tai nuorten läheisillä olisi Google-tunnukset käytössään, eikä Google Hang Outs -palvelu vaadi asentamista, kuten moni muu virtuaalinen palvelu.

Vuonna 2019 manga-verkkolukupiiriin saatiin osallistujia myös muualta Suomesta. Kuitenkaan muut paikkakunnat eivät jatkaneet pitkään mukana. Syitä tähän olivat esimerkiksi muiden kirjastojen henkilökunnan vaihteleva sitoutuminen lukupiiriin sekä osallistujien väheneminen muilta paikkakunnilta. Toisen lukupiirivetäjän myötä lukupiiri alkoi kokoontua uudestaan myös fyysisesti Noormarkun kirjastossa, jossa toinen lukupiirin vetäjä oli töissä.

Toisin sanoen Porin kaupunginkirjaston nuorten manga-lukupiiristä tuli hybridi lukupiiri, joka toimii edelleen sekä virtuaalisesti että fyysisesti kokoontuvana ja on edelleen suosittu.

Nuorten sitouttamisesta ja motivoimisesta lukupiireihin haastateltavat ovat sitä mieltä, että se on vaikeaa varsinkin verkon välityksellä. Varsinkin silloin, kun Porin manga-lukupiiriä pidettiin fyysisesti Porin pääkirjastossa, niin nuorempia osallistujia oli enemmän kuin verkkokokoonntumisissa. Vuosittaisessa Nippori-tapahtumassa kirjaston työntekijät kohtaavat kasvotusten mangasta kiinnostuneita nuoria ihmisiä, ja heitä on helpompi houkutella manga-lukupiiriin mukaan.

Haastateltava 6 korostaa nuorten lukupiirin vetämisessä henkilökohtaista otetta, millä hän tarkoittaa sitä, että suurin osa osallistujista on tavattu ensin ”niin sanotussa oikeassa elämässä” eli verkon ulkopuolella kasvotusten. Lähitapaamiset vahvistavat tätä henkilökohtaista otetta haastateltavien mielestä. Hänen mukaansa on tärkeää saada kaikkien osallistujien ajatukset ja mielipiteet kuuluviin, ja he kannustavat jokaista osallistujaa sanomaan jotain. Haastateltava 6 kuitenkin korostaa, ettei kenenkään ole pakko puhua kokoonntumisissa, vaan osallistuja voi halutessaan olla vain hiljaa ja kuunnella.

Ja sitten semmonen, kun ollaan siinä ryhmässä mukana, niin pidetään semmoinen henkilökohtainen ote, että kaikki otetaan huomioon siinä ryhmässä ja kaikilla on niitä mahdollisuuksia tuoda ajatuksiaan esiin, ja kaikkien mielipiteet ovat tärkeitä. Ja tietenkään kaikkien ei ole pakko sanoa mitään, vaan voi olla hiljaa kuuntelemassa ja seuraamassa. Mutta mun mielestä ne, jotka on ollut mukana, niin ihan oma-aloitteisesti haluaa kertoa niistä ajatuksista. Mut jotkut voi tarvita vähän rohkaisua, että sanoo nimeltään silleen, että "Hei Matti, mitä mieltä sinä olet tästä luetusta sarjasta ja ootko lukenut tämän sarjan?" Niin tällainen henkilökohtainen ote on a ja o. Sillä saadaan pidettyä nuoret silleen, että he kokee, että he ovat myös itse tärkeitä ja me halutaan, että he on mukana tässä toiminnassa. Meille ei oo ihan sama, keitä siellä on, vaan jokainen muistetaan nimeltä ja jokaiselta kysytään kuulumisia ja mitä on tullut tehtyä, ja mitä on pitänyt sen kerran aiheista ja luetuista sarjoista. (H6)

Tämän henkilökohtaisen otteen takia me ollaan haluttu pitää sekä lähi- että etälukupiiri vaihtoehto. Lähilukupiirissä toinen vetäjä on Noormarkussa ja minä olen etänä ja sitten on niitä osallistujia, jotka osallistuvat tähän verkkolukupiiriin ympäri Suomea. Olemme myös tavanneet nämä ihmiset niin sanotussa oikeassa elämässä. (H5)

Haastateltavat kertovat, että nuorten manga-lukupiirissä huomioidaan jokaisen osallistujan suosikki aihe, jota haluaisi lukea ja sitten keskustella siitä muiden kanssa. Myöskään

lukupiirin vetäjät eivät päästä kirjavalinnoista, vaan sen tekevät osallistujat itse. Vetäjät toimivat täten vain nuorten äänitorvina ja kannustavat osallistujia keskustelemaan lukupiirissä. Tällainen osallistujien osallistaminen lukupiirikirjojen valintaan on oleellista myös lukupiiriin motivoimisen ja sitouttamisen kannalta haastateltava 6:n mukaan.

Niin sitten kans se, että kaikki saa osallistua siihen, mitä valitaan seuraavan kerran teemoiksi ja uusiksi sarjoiksi. Meillä on vähintään yksi suomenkielinen sarja ja sitten englanninkielisiä sarjoja 2–3. Sitten näiltä osallistujilta aina yhteisesti yritetään saada ideoita, mitä luetaan seuraavaksi. Jos ei keksitä sarjoja, niin ainakin sitten keksitään se teema yhdessä, että sitten jokaiselle tulisi toiveosa-alueita, joita otetaan yhdessä huomioon. Me vetäjät ei oltais ai-noastaan ne, jotka vaan kylmästi päättävät, että "nyt luetaan nämä" ja muiden mielipiteillä ei olis mitään merkitystä. Se on mun mielestä se iso juttu, mikä pitää aina muistaa, että me olemme vetäjät vaan nuorten kanavina ja heidän tehtävänään on tuoda sitten niitä ajatuksia, ja me vaan annamme siihen mahdollisuuden niin sanotusti. (H6)

Nuorten tavoittamisesta lukupiireihin haastateltavat toteavat, että olisi hyvä mennä internetissä niille alustoille, missä nuoret jo ovat, kuten Discord-palvelun pelialustoilla. Kuitenkin he ajattelevat, että kirjastolaisina näihin palveluihin ei ole välttämättä helppo mennä. Nuoria tavoittaa myös fyysisesti silloin, kun he ovat lainaamassa mangaa kirjaston tiloissa, ja samalla voidaan kertoa heille manga-lukupiiristä ja innostaa mukaan. Lisäksi haastateltavat kokevat, että olisi hyvä olla jokin nuorten porukka, joka tulisi tällaiseen lukupiiri-toimintaan mukaan, kun yksin nuori ei välttämättä uskalla lähteä sinne. Haastateltava 5 mainitsee myös koulun hyväksi paikaksi ja yhteistyökumppaniksi saada nuoria houkuteltua lukupiiriin. Parhaimmassa tapauksessa koulun avulla tietoa lukupiiristä lähtee leviämään hyvin monelle lukemisesta innostuneelle nuorelle.

Niin se on vähän haastavaa. Sit se menee siihen, että livenä vaan jossain tilaisuuksissa ja kirjastossa ne, jotka lainaavat mangaa, niin jokaiselle sit erikseen mainostaa, et "tiesitkö, että meillä on myös tää manga-lukupiiri? Se koontuu kerran kuussa torstaina". Mut se, jos he kokevat, et he tulee yksin paikalle eikä tunne ketään, niin se on vähän hankalaa saada uusia kävijöitä sillä tavalla. Et sen pitäis olla silleen aina joku porukka. Niin se on vähän hankala kysymys. Siinä pitäis saada kehitettyä sitä osa-alueita, että miten sais ihan näitä uusia mukaan. Tavoittaa ne, jotka ovat kiinnostuneita siitä mangasta ja haluais osallistua, mutta jotka ei ihan uskalla, että tuntuu pelottavalta lähteä sellaiseen lukupiiriin mukaan. (H6)

Koulu on ollut sellainen aika hyvä väylä, että koulujen kautta tavoittaa aivan varmasti. Eräällä paikkakunnalla kävi silleen hyvä tuuri, että koulun rehtori oli

tosi innoissaan asiasta, ja näki sen vaivan, että vei sen tiedon koululle. Ja opettajat veivät sitä tietoa myös nuorille. Niitä tuli tosiaan enemmän kuin laki sallii sinne lukupiiriin, että me emme mahtuneet sinne huoneeseen edes. Et se on pienemmässä kunnassa helpompaa, kun on vaan tyyliin yksi yläaste, niin se on helpompaa levittää tietoa lukupiiristä (H5)

Haastateltavat kertovat, että erilaiset tapahtumat, kuten manga- ja anime- sekä Porin nuorille suunnatut paikalliset tapahtumat, ovat olleet hyviä keinoja löytää nuoria lukupiireihin. Myös yhteys nuorten vanhempiin on ollut kätevä tapa tavoittaa nuoria. Porin kaupunginkirjaston manga-lukupiiri on myös tehnyt perinteisiä paperimainoksia sekä mainostanut lukupiiriään kirjaston verkkosivuilla ja sosiaalisessa mediassa.

Nuorten lukupiirien toimivia käytäntöjä ovat haastateltavien mielestä henkilökohtaisen oteen lisäksi vetäjien ja osallistujien välinen tasavertainen suhde sekä tietyn kaunokirjallisuuden genren valitseminen lukupiiriin. Tietty kaunokirjallisuuden genren ei ole haastateltava 5:n mukaan tarkoituskaan saada kaikkia nuoria osallistumaan juuri tähän lukupiiriin. Toisin sanoen lukupiirin pitäjien kannattaa hänen mielestään suunnata nuorten lukupiiri vain tietynlaisille nuorille.

Varmaankin toimivia käytäntöjä, mitä just tässä haastattelussa on mainittu aiemmin, että on esimerkiksi se henkilökohtainen ote ja se semmoinen nuorten tasolle meneminen ja se nuorten kanssa harrastaminen eikä nuorille työkseen tekeminen. Se on se kaikki, mikäli ne nuoret viihtyvät näitten vetäjien kanssa, niin se luo sellaisia pitkäaikaisia suhteita. Jos siitä tulee semmoinen opettaja opettaa -fiilis, niin nuoret ei sitoudu sellaiseen. Ja sitten se, että se aihepiiri kiinnostaa nuoria. Sanoisin ehkä, että sellainen hirveän yleinen ei välttämättä nappaa, että kannattaa miettiä sellainen, kun meillä on esimerkiksi mangalukupiiri, tai fantasia, scifi, tai lähdettiin etsimään sellaista tietyn tyyppistä nuorisoryhmää, jota kalastelee enemmän kuin yrittää saada kaikki paikkakunnan nuoret tulemaan. Vaan ennemmin kerää yhteisen kiinnostuksen ympärille nuoria, niin se on ollut mun mielestä tosi toimiva tässä. (H5)

Lisäksi haastateltava 5 pitää toimivana käytäntönä sitä, että vetäjiä on useampi kuin yksi. Useampi vetäjä on hyvä varsinkin sellaisissa tilanteissa, joissa toinen vetäjä ei pääse paikalle, sillä nuoria voi olla vaikeampi tavoittaa ja ilmoittaa peruuntumisesta. Haastateltava 5 on myös sitä mieltä, että kun nuoret on saatu innostettua lukupiiriin, niin heidät on helppompaa sitouttaa siihen.

Sitten vielä yksi hyvä käytäntö, että on hyvä, että vetäjiä on useampi kuin yksi, koska siihen saadaan se jatkuvuus. Ettei käy sitten niin, että nuoria on

vaikea saada kiinni. He eivät lue mitään tekstiviestejä, ellei oo mitään WhatsApp-ryhmiä, jos on nuorempia osallistujia. Meillä on Facebookissa manga-lukupiirille oma ryhmä, mutta ei meidän nuoremmilla käyttäjillä ja nykynuorilla ei edes ole välttämättä mitään Facebook-tiliä. Jos tulee se, että peruuntuu, niin pitää miettiä se, kuinka sä saat heidät kiinni. Niin sekin, että on se pitkäjänteisyys siinä. Ja että harrastusta tarjotaan joka tapauksessa, vaikka kävijöitä olis vähän, että pyritään saamaan se jatkuvuus. - - Kyllä se kestää löytää heidät, mutta sitten, kun heidät löydetään, ja he innostuvat, niin he myös jäävät. (H5)

Nuorten lukupiirien haasteita ovat haastateltavien mielestä muun muassa, ettei verkkolukupiiri välttämättä sitouta nuoria osallistumaan lukupiiriin samalla tavalla kuin fyysinen lukupiiri. Lisäksi vetäjät toteavat, että lukupiiri voi olla nuorten mielestä enemmän vanhempien ihmisten tekemistä. Nuorilla on myös muuta elämää, joten he eivät välttämättä muista kertoa lukupiirin vetäjille, jos he eivät pääsekään paikalle. Vaikka nuoret haluaisivatkin osallistua lukupiirikerralle, niin taustalla voi olla myös syitä, joihin nuoret eivät pysty vaikuttamaan.

Kanssa se, että lukupiiri saattaa olla nuorille tätimäinen juttu, jota karsastetaan ja vierastetaan ajatuksena. "Mikä ihmeen lukupiiri? Ei mua saada mihinkään lukupiiriin. Ei mua kiinnosta mikään lukupiiri, vaan mä haluan tehdä jotain, enkä vaan istua piirissä lukemassa." (H6)

Ja sit se, että nuorilla on kans paljon muita harrastuksia ja kavereita, eli sitä muutakin elämää. Niin se, että he ei aina pääse eikä aina ilmoita, miksei pääse. Mekin aina luotamme siihen, että he ois kuitenkin ilmoittanut meille, että jos he ois lakannu piirissä käymästä. Mä oon, että "jaahas, ettei varmaan päässyt tällä kerralla". Sekin on siinä haaste, ja monet tietysti, jos on vaikka alaikäisiä, niin asuvat kaukana, etteivät pääse fyysisesti paikalle. Eivätkä he voi itse sillä autolla ajaa, ja jos vanhemmat eivät ole kiinnostuneita heitä viemään. On nuorista riippumattomia asioita, mitkä myös hankaloittavat sitä. (H5)

Tulevaisuuden näkymistä nuorten lukupiirien kannalta haastateltavat korostavat edelleen koulun kanssa tehtävää yhteistyötä, koska koko nuorten ikäluokkaan on helpompi saada yhteys koulun kautta. Lisäksi verkkolukupiirien järjestämiseen voisi tulla haastateltava 5:n mukaan uusia käytäntöjä ja tapoja järjestää niitä. Hän myös painottaa tulevaisuudessa sekä fyysisen että verkkolukupiirien tärkeyttä, koska osa nuorista haluaa edelleen olla kasvotusten tekemisissä, kun taas jotkut nuorista haluavat olla mieluummin verkkolukupiirissä.

Tällöin haastateltava 5 pitää hybridi lukupiiriä eli fyysisen ja verkkolukupiirin yhdistelmää toimivana myös tulevaisuudessa.

Koulut ovat edelleen se väylä, halusivat nuoret tai ei. Eli se on väkisinkin se, joka tavoittaa nekin nuoret, jotka eivät kirjastoon mene helposti, mutta saataisivat tulla, jos he tietäisivät, että siellä on muutakin, kun niitä kirjoja. Et jos ei kiinnosta lukea, niin se on ihan ok. Koska aika monet vielä yhdistää kirjaston siihen, kun "enhän mä lue". No, ei oo mitään merkitystä, luetko sinä vai et. Ei meitä haittaa, vaikket sinä lue. Et tulevaisuudessa täytyy toivoa, että tää verkkohomma silleen järkevöityis ja siitä tulisi sen verran normaalia nuorille, eikä semmoinen ikävä koronapandemia-ajan jäännös, jota halutaan välttää kuin ruttoa. Koska siltä ei voi välttyä muutenkaan työelämässä ja mitä vanhemmaksi tulet, niin siitä tulisi positiivinen ajatus, että asiat saattoivat toimia myös sillä tavalla. Koska mä koen, että nää hybridit ovat hyviä, koska siinä on mahdollisuus siihen kontaktiin, mutta on myös se verkkomahdollisuus olemassa niille, jotka ei pääse fyysisesti sinä päivänä paikalle. Ja heillä ois kuitenkin mahdollisuus osallistua eikä heille tulis sitä surua, että "mun vanhempi ei päässyt viemään, enkä päässyt siihen osallistumaan, ja kaikki mun kaverit pääsivät sinne". Niin tavallaan se etäisyys ei ole ongelma, vaan yhdistelmä on parempi kuin joko tai sanoisin. (H5)

Haastateltava 5:n mielestä on myös tärkeää, että nuorten lukupiireissä käyminen olisi mahdollisemman vaivatonta ja mukavaa. Lisäksi hän muistuttaa siitä, että usein nuorille järjestetään toimintaa samoilla periaatteilla kuin aikuisille, ja se ei hänestä toimi, koska nuoret ovat erilaisia kuin aikuiset, koska nuoret eivät ole vielä aikuisia. Haastateltava 5 myös toivoo, että tulevaisuudessa kirjastot voisivat järjestää juuri nuorille suunnattuja tapahtumia, koska nykyisin heille ei juurikaan järjestetä tapahtumia kirjastoissa.

Ja sit se helppous, et pitää sen yksinkertaisena ja helppona ja kivana ja lähestyttävänä. Ja nuorille tehtävät tapahtumat ja sitten se, ettei kirjastoissa petytä siihen, jos nuoret eivät osallistu. Et me ajatellaan hirveän vahvasti, ja mä veikkaan, että tulevaisuudessa on se ongelma, että on vaikea lähteä tekemään nuorille mitään, kun odotukset ovat siitä ikään kuin sä teet sitä aikuiselle. Et niinku, että tulevaisuudessa on järkeä, niin pitää haluta järjestää nuorille. niin pitää ymmärtää, että sä järjestät sellaiselle ihmiselle, joka ei ole vielä aikuinen. Niin se on aika hyvä lähtökohta. Musta tuntuu, että nuorille järjestetään tosi vähän mitään spesiaalia tai yleistä ylipäätään. (H5)

5.5 Vantaan kirjasto

Vantaan kaupunginkirjaston nuorten virtuaalinen Discord-lukupiiri sai alkunsa yhteistyöstä nuorisotoimen kanssa. Vantaan nuorten aikuisten palvelujen piirissä olleet ihmiset olivat pyytäneet heille suunnattua lukupiiriä. Tällöin nuorisotoimi koki tarvitsevänsä apua lukupiirin järjestämisessä ja otti yhteyttä kirjastoon.

Meidän lukupiiri sai alkunsa sen perusteella, että Vantaalla nuorten aikuisten palvelut eli nuorisotyön puolen taho otti meidän kirjastoon yhteyttä. Ja he olivat perustaneet tällaisen Discord-palvelimen niin kuin nuorten aikuisten palveluihin, joka on tämmöistä matalan kynnyksen toimintaa sille ikäluokalle. Ja se oli lähtenyt silleen käyntiin, että siellä oli nuoria aikuisia, jotka halusivat itse osallistua tällaiseen toimintaan. Ja sitten nää nuorten aikuisten palvelut koki, etteivät he ehkä osaa pitää lukupiiriä. Heillä ei ollut tietotaitoa siihen, joten siksi otettiin kirjastoon yhteyttä. (H7)

Vantaan kaupungin nuorisotoimi vastasi nuorten aikuisten tavoittamisesta (18–25-vuotiaat) ja lukupiirin mainostamisesta. Kirjasto pystyi näin ollen keskittymään lukupiirin järjestämiseen. Haastateltavan mukaan nuorisotoimi pystyi tavoittamaan nuoria paremmin kuin kirjasto olisi sen voinut tehdä. Nuorisotoimi tiesi myös, miten tieto kulkisi kohderyhmälle parhaiten. Lukupiirin vetäjiä oli kirjastolta kolme, ja he tapasivat osallistujia Discord-palvelimen kanavalla. Kanavalla voitiin suullisesti kommunikoida tietyinä aikoina, mutta kirjallinen viestiminen oli mahdollista koko lukupiirin toiminnan ajan.

Ja sitten siinä sitten juteltiin Discord-palvelimella sekä samanaikaisesti puhekanavalla eli keskusteltiin että kirjoituskanavalla, eli kirjoittamalla. Suurin osa keskusteli suullisesti. Meillä oli välillä sellaisia, jotka kirjoittivat omat ajatukset keskusteluun. Tää Discord-palvelun idea oli kans se, että siellä voitiin kommentoida keskustelun kirjoituskanavaan koko lukupiirin olemassaolon aikana. Siellä pystyttiin tiedottamaan asioista tai tekemään kirjavalinnat. Eli me pyrimme keskustelemaan näiden nuorten aikuisten kanssa, mitä kirjoja he haluais lukea. Eli pyrittiin läpi toiminnan siihen, että keskusteltaisiin kirjallisesti siellä tekstikanavalla. (H7)

Kirjavalinnoissa suosittiin nuorten elämää koskettavia teemoja, mutta lukupiirillä ei kuitenkaan ollut mitään tiettyä teemaa tai kaunokirjallisuuden genreä. Sitä vastoin lukupiirissä luettiin monipuolisesti eri kaunokirjallisuuden genrejä, kuten Franz Kafkan tuotantoa, fantasiaa, nykynuorten kaunokirjallisuutta sekä arkirealistisia kirjoja. Kaikki kirjavalinnat olivat

romaaneja, ja osallistujat päättivät kirjavalinnoista itse. Toiminnan aikana vetäjät saivat oppia “kantapäähän kautta”, että teema oli liian laava. Haastateltava totesi, että lukupiirin idean selkeyttäminen esimerkiksi tiettyyn genreen olisi toimivampaa. Yhteistyökumppanuuden toisen toimijan kanssa hän koki erinomaisena asiana ja työtä helpottavana. Haastateltavan mielestä etälukupiirin sopiva osallistujamäärä on 3–7.

Siellä lukupiirin kanavalla oli noin 30 ihmistä. Mutta missään nimessä ei käynyt niin, että jokaiselle kerralle olisi ollut osallistujia yhtä paljon. Meillä oli 9 osallistujaa yhdellä kerralla. Oli kertoja, jolloin oli yksi osallistuja vetäjien lisäksi. Jos miettii lukupiirin toimivuuden kannalta, on toimivaa, jos on kuusi osallistujaa, ainakin omasta kokemuksesta, että on tilaa puhua, mutta ei oo semmoinen olo, että onko pakko puhua. Meillä ei ollut mitenkään, että olisi ollut liikaa. Optimaalisin määrä 3–7 osallistujaa vetäjien lisäksi. Oli yksi kerta, mitä itse vedin, niin tuntui, että oli liikaa etänä. Kun se oli vielä etänä, ja kun ei näe toisten reaktioita. Toimiva käytäntö on se, että useampi näkemys tulee esille, mutta ei oo liikaa kerralla. (H7)

Haastateltavan mukaan nuorten lukupiirien yksi haaste on se, että nuoret ovat muiden ihmisten tavoin kiinnostuneita ajankohtaisista kirjoista, kuten Helsingin Sanomissa tai sosiaalisessa mediassa mainituista uutuskirjoista. Hän kokee, että tällaiset kirjat ovat lukupiirien kannalta hankalia, koska niihin on pitkät varausjonot. Haastateltava lisää myös, että nuoret ovat kirjojen kuluttajina malttamattomia odottamaan haluamiaan kirjoja kirjastosta, ja että nuorten lukuinnostus voi loppua. Hänen mukaansa kirjastot ovat tällaisissa tilanteissa vaikeassa välikädessä, koska kirjastojen periaatteisiin ei kuulu suositella maksullisia e- tai äänikirjapalveluita.

Nuorten lukupiirien tulevaisuuden näkymistä haastateltava ajattelee, että yhteistyötoimijuus jonkin toisen tahon kanssa, jolla on kokemusta nuorista, auttaa kirjastoa huomattavasti lukupiirin suunnittelussa ja toteutuksessa. Hän toteaa myös, että tulevaisuudessa nuorten lukupiirien vetäjien, kuten kirjastojen, pitäisi osata tavoittaa paremmin juuri niitä nuoria, joita lukeminen aidosti kiinnostaa. Haastateltavan mukaan nuorten lukupiirit voisivat olla tulevaisuudessa enemmän kirjavinkkausta ja suosittelua. Eli kukin osallistuja voisi lukea valitsemansa kirjan ja esitellä sen muille lukupiirin tyypisessä toiminnassa. Tällä tavalla lukeminen yhdistyisi hänen mielestään yhteisöllisyyteen, jossa jaetaan omia tunteita ja lukukokemuksia kirjoista suljetussa ja luottamuksellisessa innokkaiden lukijoiden ryhmässä.

5.6 Lahden kirjaston verkkolukupiiri

Lahden kaupunginkirjaston kokemukset aikaisemmasta alle kouluikäisille suunnatuista Instagram-lukupiiristä olivat olleet hyviä, joten kirjastossa haluttiin tarjota myös teini-ikäisille lukupiiriä Instagramissa. Lisäksi kirjasto halusi saada enemmän nuoria kirjaston palvelujen käyttäjiksi. Instagram-lukupiirejä pidettiin syksyllä 2020 ja keväällä 2021. Instagram-lukupiirejä oli kolme, joita mainostettiin kirjaston Instagramin Story-osiossa ja Tiktokissa. Lukupiireillä oli kolme vetäjää, jotka valitsivat lukupiiriensä kirjat. Yksi lukupiiri keskittyi fantasiaan, toinen sciifiin ja kolmannella ei ollut tiettyä genreä. Näihin Instagram-lukupiireihin ilmoitettiin etukäteen. Lukupiireihin ilmoittautumisesta haastateltava kertoi seuraavasti:

Meillä oli siis ilmoittautuminen kirjaston Instagram-tilin kautta ja me laitettiin sinne Storeihin eli tarinoihin, että tänne on tulossa tällainen lukupiiri. Ja vastaamalla tähän tarinaan, niin pystyt ilmoittautumaan mukaan. Ja silloin ekalla kerralla meillä oli kolme kirjaa, eli siinä oli kolme lukupiirivaihtoehtoa. Esimerkiksi oli semmoinen fantasiateemainen lukupiiri, missä näkyi se yksi fantasiakirja, ja jos valitsi sen kirjan, niin osallistui siihen. (H8)

Nuorten tavoittaminen oli haastateltavan mukaan vaikeaa, koska keskimäärin näissä kolmessa eri Instagram-lukupiirissä oli 2–4 osallistujaa. Yhdessä lukupiirissä oli jopa neljää osallistujaa, mitä haastateltava piti jo erittäin hyvänä määränä. Lisäksi mukana oli 2–3 aktiivilukijaa, jotka osallistuivat jopa jokaiseen lukupiiriin. Osallistujat keskustelivat lukupiireissä kirjoittaen nimimerkin takaa. Kaikki lukupiirien kirjat edustivat nuortenkirjoja.

Viime kevään ilmoittautumisten perusteella Annukka Salaman "Ripley" se uusin, niin siinä oli vain kaksi osallistujaa. Ja sit oli se Lochartin "Me olimme valehtelijoita", mikä on tällainen jännityskirja, niin siinä oli kolme osallistujaa. Ja sitten oli se Elina Pitkäkankaan "Hukanperimät", niin siinä oli se neljä osallistujaa. (H8)

Nuorten Instagram-lukupiirien toimiva käytäntö oli haastateltavan mukaan, etteivät nämä lukupiirit olleet ajankohdasta tai paikasta riippuvaisia, ja niihin pystyi osallistumaan, silloin kuin itselle parhaiten sopi. Hänen mielestään oli hyvä, että osallistujat pystyivät osallistumaan lukupiirien keskusteluihin, vaikka omalla älypuhelimellaan. Myös lukupiirin vetäjän ei tarvinnut olla samaan aikaan paikalla nuorten kanssa.

Joo, siitä voisi sanoa, mikä tuntui erityisen toimivalta, oli se, että ei tarvinnut raahautua paikan päälle mihinkään. Vaan pystyi hoitamaan sen osallistumisen omalla puhelimellaan, mikä helpottaa ja madaltaa sitä kynnystä osallistua. Ja sit, kun se oli tavallaan Instagramissa, jolloin oli mahdollisuus olla anonymimmin. Se tuntui, että se oli silleen kiva juttu. Ja sit just se, ettei ollut mitenkään aikaan sidottu juttu, vaan nuoret saivat kirjoitella silloin, kun ne halus kirjoitella. Ei ollut mitään pakottavaa tarvetta kirjoittaa just tiettyyn kellonaikaan tai olla läsnä tietyssä kellonaikana. Se tuntui sen keskustelunkin puolesta ihan toimivalta ratkaisulta. Sitten kun joku laittoi sinne viestin, niin aika hyvin siihen vastattiin päivän mittaan. Ja eniten oli just ilta-aikaan keskustelua, jolloin ei itse välttämättä ollut työvuorossa. Niin sitten seuraavana päivänä sit siellä odottikin jotain viestejä ja että oli jotain pientä keskustelua syntynyt. (H8)

Suurin haaste haastateltavan mukaan oli saada nuoria osallistumaan lukupiiritoimintaan. Hänen mielestään verkkolukupiirien järjestämistä vaikeuttaa myös se, että nuoret vaihtavat käyttämänsä sosiaalisen median palvelua usein. Ryhmäkeskustelut eivät myöskään onnistu kaikissa sosiaalisen median palveluissa.

Suurin haaste on saada ne nuoret ylipäättään osallistumaan ja ylipäättäänsä niin kuin tavoittaa. Just se, miten tavoitat nuoria ja saada heidät osallistumaan tällaiseen tapahtumaan. Tää oli just niin kuin matalan kynnyksen juttu, että silleen oli kiva nähdä, että tuli edes joitain osallistujia. Se on parempi kuin ei mitään, mutta oli kyllä hankalaa ja mehän mainostimme esimerkiksi meidän kirjastomme TikTokissa, koska sieltä vois löytyä iältään sopivaa ikäryhmää sinne lukupiiriin. Mutta tietääkseni ei sitä kautta kuitenkaan tullut sitten osallistujia. Ja sit taas Instagram-alustana ei oo ehkä enää suosittu nuorten keskuudessa, että jos olisi mahdollista järjestää TikTokissa sellainen ryhmäkeskustelu ja siellä pitää sitä. Niin sitä haluaisin kokeilla, mutta TikTokissa ei oo tällaista mahdollisuutta, niin ei pysty sitä tekemään. Mutta tavoittaminen on todella vaikeaa, ja miten saada osallistumaan (nuoret) tällaiseen. Niin se on ikuinen haaste varmaankin. (H8)

Nuorten lukupiirien tulevaisuuden haastateltava näkee ristiriitaisena. Toisaalta kirjastolla olisi halua järjestää niitä. Osallistujia ei kuitenkaan löydetä tarpeeksi. Hänen mielestään tarvittaisiin uusia ideoita nuorten lukupiirien toteuttamiseen.

5.7 Helsingin Kallion kirjasto

Helsingiläisen Kallion kirjaston nuorten virtuaalinen lukupiiri syntyi, kun toinen vetäjästä oli itse vasta opiskelemassa kirjastoalaa, ja hän oli lukenut paljon nuorten fantasiakirjallisuutta paljon. Koronapandemian alettua vuonna 2020 kirjastot jouduttiin sulkemaan aika ajoin.

Kun kirjastot olivat suljettuina, niiden piti keksiä uusia keinoja tavoittaa asiakkaita, kuten nuoria. Nuorien tavoittamiseksi keksittiin järjestää nuorten Virtuaalinen lukupiiri Discord-palvelussa. Mukaan vetämiseen ja järjestämiseen lähti tämän ideoivan kirjastoalan opiskelijan lisäksi hänen kokeneempi työkaverinsa. Lukupiirin oli tarkoitus painottua fantasia- ja scifi-kirjallisuuteen ja kokoontua viisi kertaa syksyn 2020 aikana.

Läheisen kaupungin kirjastolla oli oma nuorten verkkolukupiiri Discord-palvelussa. Se oli tavoittanut hyvin nuoria, ja toisaalta nuoret suosivat Discordia pelaamisessa. Kallion kirjasto suunnitteli nuorten verkkolukupiiriä yhteistyönä tämän kirjaston kanssa. Kuitenkin tämän kirjaston kohderyhmänä oli nuoret aikuiset, kun taas Kallion kirjasto halusi tavoittaa teini-ikäisiä lukupiiriinsä, joten yhteistyö ei toteutunut. Kallion kirjastolle luotiin oma Discord-kanava lukupiiriä varten.

Lukupiiriin ei löytynyt vakituisia osallistujia, joskin kanavalla kävi joitakin "hiljaisia vierailijoita", jotka eivät osallistuneet keskusteluihin. Korona-ajan jatkuessa vielä seuraavana keväänä vetäjät suunnittelivat kolmen kerran ilmastoaiheisen nuorten lukupiirin Discordiin. Sekään ei tavoittanut nuoria, vaikka kirjasto oli mainostanut lukupiiriä sen omilla verkkosivuilla, monilla sosiaalisen median kanavilla, välittäneet viestiä kouluille sekä pyrkineet nuortenkieleen ilmaisuun ja kuvitukseen mainoksissaan. Haastateltavat pyrkivät kohtaamaan nuoria myös asiakastilanteissa kasvotusten, mutta korona-aika toi tähän paljon haasteita. He olivat vieneet myös paperimainoksia nuorten suosimiin paikkoihin.

Haastateltavien mielestä oli vaikeaa valita nuorille sopivia sosiaalisen median palveluita, mutta haastateltava 9:n mukaan sosiaalisen median kanavat ovat kuitenkin nuorten tavoittamisessa tärkeitä, ja toteaa: "Me käytettiin tosi monia kanavia. Mutta jos nyt lähtisi tekemään tätä, niin ehkä vielä enemmän hyödyntäis somee". Heistä oli myös haasteellista tietää, mitkä sosiaalisen median palvelut ovat nuorten suosiossa juuri sillä hetkellä. Nuorten kielinen puhe ja kommunikointi nuorten kanssa oli haastateltavien mielestä erittäin kiinnostavaa, mutta tavallaan myös vaativaa ja nuorten sitouttaminen tiettyyn kellonaikaan verkossa tapahtuvaan toimintaan voi olla haastavaa.

Joo, se lähtee myös siitä, puhuuko niin sanotusti "samaa kieltä" nuorten kanssa. Ei kuitenkaan tarvitse leikkiä nuorta itse semmoista ainakaan, mutta kyl sen hyvin aitoa pitää olla. Mutta kyllä sitä mielti myös, että onko tavoittaminen niin vaikeaa, kun ei puhuta sitä "samaa kieltä" tai ei löydetä sitä kulkua, mikä nuoria kiinnostaisi tällä hetkellä. Ja senpä takia olisikin tärkeää, että päästäis yhdessä kehittämään niitä tai kuulisi jotenkin nuorten toiveita ja ideoita mahdollisimman paljon. (H9)

Musta tuntuu, että heitä on myös vaikea sitouttaa tiettyyn päivään tai kellonaikaan tapahtuviin asioihin. Mä kuulin myös sellaista, että "Mulla on just silloin treenit" tai muuta sellaista. Se on varmaan helpompi silloin, kun voi käydä silloin, kun on aikaa. Muistan, että Instagramissa on sellaisia, joihin voi käydä myös kommentoimassa. Et siellä on tällaisia lukuhaasteita tai jotain tällaisia, joita voi käydä kommentoimassa silloin, kun haluaa eikä se tapahdu tiettyyn kellonaikaan. (H10)

Tulevaisuuden näkymistä haastateltava 9 toteaa, että ei ole vain yhtä vastausta, miten nuoria voisi tavoittaa parhaiten. Nuorten joukko on haastateltavan mukaan niin moninainen, että jokin yksi paras tavoittamistapa sopii yhdelle nuorelle, mutta ei sovellu toiselle. Toisin sanoen nuorten tavoittamisen parhaita tapoja voi olla useita. Haastateltava 9 kertoo, että systemaattisella kouluyhteistyöllä on merkitystä nuorten tavoittamisessa, koska siellä kohdataan koko ikäluokka sekä myös sellaisia nuoria, joiden perheissä ja kaveripiirissä ei lueta niin paljon. Hän jatkaa, että "tällaisen yhteistyön myötä on mahdollisuutta saada parhaassa tapauksessa näkyvyyttä myös kirjaston vapaa-ajan toiminnalle ja jeesiä vaikkapa niiden lukupiirien markkinointiin."

Sama haastateltava ajattelee, että tulevaisuudessa nuorten lukemaan innostamisen pitäisi lähteä kirjoista, jotka kiinnostaisivat oikeasti nuoria. Hänen mielestään on turha luoda "pöhinää" jonkin kirjan ympärille, joka ei oikeasti innosta nuoria, vaan sellainen toiminta jättää niin sanotusti "tyhjän kuplan". Haastateltava 9 on sitä mieltä, että on oltava erittäin hyviä kirjoja, että nuoret "eksyisivät niiden pariin, ja heidän olisi pakko lukea ne kirjat, koska ne olisivat nuorten mielestä niin hyviä, ettei niitä voi jättää lukematta". Hän nostaa esille myös sen, että nuoret eivät välttämättä tiedä parhaista kirjauutuuksista ja muista heitä kiinnostavista kirjoista. Sen vuoksi haastateltava 9 pitää tärkeänä, että tällaisista kirjoista nuoret saisivat tietää monipuolisesti vapaa-ajalla, koulussa ja sosiaalisessa mediassa.

Sosiaalisen median merkitystä haastateltavan 9:n mukaan ei voida vähätellä lukemiseen liittyen. Hänen mielestään nuoria ei pitäisi pakottaa lukemaan, vaikka ollaankin huolissaan lukemisen vähenemisestä. Tärkeintä hänestä on tuoda lukemisen positiiviset asiat esille.

Se some, sen merkitystä ei vaan voi vähätellä tässä ja munikin mielestä siellä on alkanut olla kirjoihin liittyen kaikkea ihanaa, keskustelua, fiilistelyä ja kaikkea sellaista ja houkuttelevaa. Se on tärkeää se keskustelu siitä, miksi nuoret ei lue ja semmoinen huolikeskustelu, mutta se on ehkä enemmän sellainen aikuisten keskustelu. Ja mä en haluaisi nuorilla houkuttaa lukemaan

sillä, että "teidän täytyy nyt lukea, jotta sitten selviätte elämässä" tai toki ehkä sitäkin voi käyttää, mutta et... Sitäkin keinoa täytyy käyttää niiden kohdalla, joilla se lukeminen se tuota sitä nautintoa, vaan se on kuitenkin vähän pakkopullaa, mut mä itse ehkä haluaisin nostaa sitä, että miten ihana harrastus se lukeminen on ja miten suuri nautinto se voi olla. Ja mitä kaikkea sen kautta voi kokea ja kohdata. Eli semmoista silleen "hampaat irvessä" tavoittamista, vaan sen lukemisen ihanuuden avaamista ja niitä maailmojen avaamista, että mitä kaikkea siellä on. (H9)

Haastateltava 9 pitää oleellisena asiana nuorten lukemisessa myös esikuvien merkitystä heille. Myös aikuisten tekeminen on hänestä yksi esikuva nuorille, ja hän kertookin nuortenkirjailija ja kirjastoalan ammattilaisen Sini Helmisen ja tutkija Minna Huotilaisen televisiohaastattelusta. Siinä Helminen ja Huotilainen toivat esille sen, että jos aikuiset ovat koko ajan kiinni älypuhelimessa, niin miten sitten nuoretkaan voisivat innostua lukemisesta, kun aikuiset vain selaavat puhelimiaan. Esikuvat ovat silloin hyviä hänestä, kun he tuovat esille omaa lukuharrastustaan ja kertovat kiinnostavista kirjoista. Aikuisten esikuvien lisäksi haastateltava 9 toteaa, että nuorille merkityksellisiä esikuvia ovat heidän omnikäisensä. Hänestä juuri kavereiden merkitys korostuu nuorten lukemisessa. Haastateltava 9 pitääkin varteenotettava vaihtoehtona lisätä myös vertaisvinkkausta nuorille

Haastateltavien mukaan nuorille tulisi luoda kirjastoihin omat tilat, jossa he voisivat lukea rauhassa sekä viettää yhteisöllistä aikaa toistensa seurassa. Heistä olisi ihanteellista, jos nuoret pitäisivät itse lukupiirejä keskenään. Tällöin on tärkeää, että nuoret saavat tarvitsemansa avun kirjastolta.

Nuorille on tärkeää saada omat tilat viettää aikaa. Kun kirjastossa ei oo osoittaa välttämättä tiloja sekä nuorille että lapsille. Niin nuoret joutuu olemaan lastenosastolla, että se ei välttämättä toimi se juttu oikein. Et nuorilla on just viihtyisämpää olla, että ne saa olla omissa oloissaan eikä olla siellä lasten- tai aikuisten osastolla. Silloin, kun se on saatu järjestettyä näin, niin se toimii paremmin, ja nuoret viihtyvät siellä paremmin. (H10)

Joo, mun mielestä se ois ihanaa, jos nuoret vetäis itse lukupiiriä. Se ois ihan huippua, että nuoret vetäisivät lukupiiriä. Se on ihan niin kuin vapaaehtoisuudessa muutenkin, että ne pitäisi järjestää laadukkaasti, että nuorilla on kaikki tarvittava, mitä ne siihen vetämiseen tarvii eikä tuu semmoinen olo, että heidät vaan heitetään johonkin huoneeseen ja pitääkää tämä ja kirjasto saa ne kävijäluvut. Että oikeesti se on nuorille ihana kokemus ja siihen saadaan kaikki tarvittava tuki ja apu ja kaikki. Ja se ois ihan huippua ja oispa ihana mennä sellaiseen lukupiiriin, jota vetäis nuoret. Se olisi varmaan ihan niin kuin parasta. (H9)

Lisäksi haastateltava 9 haluaa korostaa, että lukeminen voi olla parhaimmillaan yhteisöllistä. Hän painottaa kuitenkin, että on myös niitä lukijoita, jotka haluavat lukea ja nauttia kirjasta yksin. Kuitenkin haastateltava 9 näkee yhteisöllisen lukemisen voivan kiinnostaa myös nuoria, koska yhteisöllisessä lukemisessa jaetaan omia lukukokemuksia ja luetaan kirjoja yhdessä. Hän ajattelee, että tällaista yhteisöllistä lukemista voidaan jakaa myös sosiaalisessa mediassa, missä sellainen yhteisöllinen lukeminen voi olla hyvin eritasoista ja kevyempikin kommentointi lukemiseen liittyen on jo riittävää.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

6.1 Oman kirjaston nuorten lukupiirin syntyminen ja toiminta

Opinnäytetyössä esitellyt nuorten lukupiirit syntyivät useimmiten nuorten omasta toiveesta. Osa niistä oli saanut alkunsa tietystä genrestä, tapahtumasta tai aiemmasta muusta lukupiirikokemuksesta. Genreinä olivat muun muassa manga, fantasia, scifi sekä niin sanottu genrettömämpi kaunokirjallisuus. Suomalaisen tilastotiedon (Hanifi, 17.3.2022) mukaan nuoret lukevatkin eniten juuri nuortenkirjallisuutta sekä fantasiaa ja scifiä. Lisäksi kaikkia lukupiirien vetäjiä yhdisti suuri innostuneisuus nuorten lukupiirien järjestämiseen ja nuortenkirjallisuuteen. Osalla heistä oli myös selkeä harrastuneisuus kyseisen lukupiirin genreä kohtaan. Onkin todettu, että aikuisen oma innostuneisuus ja sen näyttäminen ovat tärkeitä nuoren lukemista edistäviä asioita (Merga, 2019, s. 118).

Nuorten lukupiireistä osa oli suunnattu nuoremmille teini-ikäisille, kuten 12–18-vuotiaille ja osa nuorille aikuisille eli 18–25-vuotiaille. Marttusen ja Kaltialan (2021, s. 769) mukaan nuorten kehitysvaiheet voidaan jaotella varhais-, keski- ja myöhäisnuoruuteen. Lukupiirit oli selvästi suunnattu näiden nuorten kehitysvaiheiden mukaan. Kaksi lukupiiriä kokoontui pääasiassa fyysisesti kirjaston tiloissa, mutta koronarajoitusten takia fyysiset lukupiirit joko siirtyivät verkkoon tai loppuivat kokonaan. Suurin osa lukupiireistä kokoontui verkossa, kuten Discordissa, Teamsissä tai Instagramissa. Yksi esitely nuorten lukupiiri oli hybridi lukupiiri, eli se kokoontui sekä fyysisesti että virtuaalisesti. Tässä lukupiirissä toinen vetäjästä oli Google Hang Outs -palvelussa ja toinen vetäjästä oli paikan päällä fyysisesti kirjaston tiloissa.

Useimmissa lukupiireissä nuoret päättivät kirjavalinnoista itse, joissakin oli kevyttä kirjavinkkausta, jonka avulla nuoret päättivät kirjan ja joissakin lukupiireissä vetäjät päättivät kirjavalinnoista. Joskus nuoret ilmaisivat kiinnostuksensa tiettyä teemaa kohtaan, ja siltä pohjalta vetäjät valitsivat kirjan.

Tämän tutkimuksen lukupiirien kirjavalinnat olivat pääasiassa nuorten romaaneja. Joissakin lukupiireissä valittiin myös novelleja ja sarjakuvia. Launis ja Mäkikalli (2020, s. 338) toteavat tutkimuksessaan, että nuorten luetuimmat tekstilajit ovatkin romaani ja sarjakuva. Opinnäytetyössä mukana olevien kirjastojen nuorten lukupiirien kirjavalinnoissa suosittiin sekä kotimaista että ulkomaalaista nuortenkirjallisuutta ja luettiin myös englanninkielistä kirjallisuutta. Kotimaisia nuortenkirjoja edustivat muun muassa Anukka Salaman *Ripley*, Elina Pitkäkankaan *Hukanperimät* sekä Reija Keskihon *Maantiekiittäjä*. Ulkomaisia

nuortenromaaneja olivat esimerkiksi Kim Liggetin *Armonvuosi*, E. Lockhartin *Me olimme valehtelijoita* sekä Ernest Cilnen *Ready Player One*. Nuorten novellikokoelmaa edusti Nadja Sumasen *Sade on kaikille sama*. Sarjakuvia luettiin myös, ja näitä olivat esimerkiksi Tiitu Takalon Memento mori -sarjakuvaromaani sekä Hajime Isayaman Attack on Titan -mangasarja.

Suurin osa lukupiireistä toimi lyhyen aikaa, esimerkiksi muutaman kuukauden tai puoli vuotta. Osa lukupiireistä olivat toiminnassa pidemmän aikaa esimerkiksi kaksi vuotta. Yksi lukupiireistä on ollut olemassa jo vuodesta 2014 ja jatkaa edelleen. Korona-aika vaikutti jokaisen lukupiirin toimintaan ja kävijämääriin.

6.2 Nuorten tavoittaminen, motivoiminen ja sitouttaminen

Yleisten kirjastojen järjestämät nuorten lukupiirit, jotka ovat mukana tässä opinnäytetyössä, mainostivat itseään kirjastonsa sosiaalisen median tileillä, kirjastojensa ja kaupunkinsa verkkosivuilla. Osa lukupiireistä oli yhteydessä alueensa kouluihin, joista osa jakoi innokkaasti tietoa lukupiiristä, kun taas osassa tiedon eteenpäin vieminen jäi lukupiirivetäjille epäselväksi. Muutamit lukupiirit kertoivat itsestään myös paikallisissa sekä teema-aiheisissa tapahtumissa sekä paikallismediassa. Joillakin lukupiireillä oli myös yhteistyökumppaneita, jolloin tietoa lukupiiristä voitiin levittää lisäksi näiden viestintäkanavien ja kontaktien kautta. Useat lukupiireistä tekivät myös paperimainoksen lukupiiristään sekä jakoivat tietoa lukupiiristään fyysisissä asiakaskontakteissa.

Useiden lukupiirien mukaan nuorten tavoittaminen oli hyvin haasteellista eikä osaan lukupiireistä löytynyt osallistujia. Vaikka jotkin lukupiireistä olivatkin löytäneet aloittaessaan osallistujia, niin uusien lukupiirijäsenten hankkiminen oli hankalampaa. Moni lukupiirin vetäjästä mainitsi haasteeksi myös, että aidosti lukemisesta kiinnostuneita nuoria tai nuoria aikuisia oli vaikea tavoittaa. Osa näistä aidosti lukemisesta kiinnostuneista nuorista saattavat olla joidenkin vetäjien mukaan hiljaisia ja haluavat kommentoida lukemaansa mieluummin kirjoittamalla kuin puhumalla. Toisaalta lukupiireihin päätyneet nuoret halusivat lukupiirien vetäjien mukaan löytää yhteisön, jossa he voisivat jakaa lukukokemuksiaan ja keskustella kirjallisuudesta samanikäisten lukijoiden kanssa. Kuitenkaan tällaisia nuorten lukuyhteisöjä ei muodostu niin helposti, kuten esimerkiksi nuorten urheilujoukkueissa.

Nuorisotoimen kanssa tehtävä yhteistyö nousi yhdessä haastattelussa esille kannatettavana mahdollisuutena tavoittaa nuoria ja innostaa heitä lukemaan. Haastateltava 7:n

mukaan nuorisotyön ammattilaisten koulutus ja kokemukset nuorten kanssa auttoivat myös kirjastoa. Kirjastoissa ei ole välttämättä yhtä paljon kokemusta nuorten kanssa työskentelystä eikä tietoa nuorten kehittymisestä.

Nuorten motivoiminen ja sitouttaminen lukupiirissä käymiseen alkaa vasta sitten, kun nuoria on saatu mukaan lukupiireihin. Tällöin auttaa erään vetäjän (H6) mielestä, että vetäjällä on niin sanottu henkilökohtainen ote nuorten lukupiirin pitämiseen. Henkilökohtaisella otteella tämä vetäjä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että kysellään nuorten kuulumisia ja ollaan kiinnostuneita heidän asioistaan sekä annetaan heidän mielipiteilleen ja ajatuksilleen arvostusta. Lisäksi se motivoi nuoria lukupiirissä olemiseen, että he saavat itse päättää, mitä kirjoja luetaan. Samanhenkisten ihmisten löytyminen ryhmästä sitouttaa myös nuoria ja nuoria aikuisia käymään lukupiirissä.

6.3 Nuorten lukupiirien järjestämisen toimivia käytäntöjä

Haastatteluaineiston mukaan toimiva käytäntö lukupiirille on kaksi vetäjää, koska silloin syntyy helpommin keskustelua. Vetäjät pystyvät tällöin huomioimaan nuoret henkilökohtaisemmin. Kahden vetäjän lukupiireissä on helpompi pitää lukupiiriä silloinkin, kun toinen vetäjästä ei pääse paikalle. Toinen toimiva käytäntö on yhteistyö kirjaston ulkopuolisen toimijan kanssa, kuten kaupungin nuorisotoimi. Nuorisotoimi auttoi yhtä lukupiiriä mainostamisessa, kohderyhmän tavoittamisessa sekä antamalla käyttöön oman sosiaalisen median alustansa kirjaston nuorten lukupiirille. Vetäjät kokevat myös, että on oleellista saada tukea esihenkilöltä lukupiirin asioissa. Erityisesti silloin, kun lukupiiriä vasta käynnistetään sekä silloin, kun lukupiirin kävijämäärät ovat pieniä. Lisäksi vertaistuen löytyminen on tärkeää varsinkin silloin, kun vetäjiä on vain yksi.

Lukupiirin rajoittaminen tiettyyn genreen on koettu toimivaksi käytännöksi. Haasteltavat nuorten lukupiirien vetäjät ymmärtävät myös, että nuorissa on erilaisia lukijoita. Joten toimiva käytäntö on miettiä nuorten lukupiirin kohderyhmää, eli kenelle lukupiiriä suunnataan, aktiivilukijoille, vähemmän lukeville nuorille vai tietylle ikä- tai faniryhmälle. Aktiivilukijoilla tarkoitetaan sellaisia ihmisiä, jotka ovat lukeneet vähintään 10 kirjaa puolen vuoden aikana (Tilastokeskus, 2019a, s. 5). Myös fyysisen ja verkkolukupiirin yhdistäminen niin sanotuksi hybridi lukupiiriksi vaikuttaa hyvältä ratkaisulta. Siinä yhdistyvät fyysisen ja verkkolukupiirin parhaat puolet, eli fyysinen lukupiiri luo enemmän yhteisöllisyyttä ja sitouttaa sen osallistujia paremmin (Ruohonen, 2020, s.318). Lukupiirin samanaikainen toiminen verkossa

mahdollistaa osallistumisen kaukaakin kirjastosta, sillä joskus haasteeksi voi muodostua haastateltavien mukaan nuorten kulkeminen fyysiseen lukupiiriin. Toisena haasteena tuli esille nuoren ujous, jolloin verkkoalusta voi houkutella osallistumaan helpommin.

Tärkeää vetäjien mielestä on myös hyvä valmistautuminen lukupiiriin. Hyvä valmistautuminen tarkoittaa useamman haastateltavan mukaan, että on lukenut kirjan huolella etukäteen, tehnyt kirjan perusteella kysymysrunгон sekä valmistanut visuaalisen esityksen kirjan pohjalta varsinkin, jos lukupiiri on virtuaalinen. Myös kevyt alustus kirjasta helpottaa keskustelun käynnistämistä varsinkin silloin, jos jotkut osallistujista eivät ole lukeneet kirjaa kokonaan tai ollenkaan. Vetäjät pitivät oleellisena rennon tunnelman luomista. Lisäksi heistä olisi hyvä, jos lukupiireille löytyisi nuorille sopivat, mukavat ja rauhalliset tilat.

Nuoren pitämä lukupiiri toisille nuorille koettiin yhdessä lukupiirissä hyväksi, koska nuori vetäjä kiinnittää eri tavalla huomiota siihen, millaisia kirjoja lukupiiriin valikoituu. Esimerkiksi nuori lukupiirin vetäjä osaa huomioida seikkoja, jotka voivat vaikeuttaa nuorten lukemista ja kirjaan tarttumista. Huomioitavia seikkoja on hänen mukaansa kirjojen sopiva pituus, jolloin nuoret jaksavat lukea ne. Nuorten on nuoren vetäjän mielestä vaikea löytää aikaa ja motivaatiota lukemiseen, mikä on tullut esille myös Lasten- ja nuorten säätiön teettämän lukutottumuskyselyssä (2020). Lisäksi haastateltava kiinnittää huomiota kirjojen visuaalisuuteen, mikä vaikuttaa hänen mukaansa myös nuorten lukemisintoon. Hänen mielestään esimerkiksi sarjaromaani voi madaltaa nuorten kynnystä tarttua kirjaan, koska sarjakuvaromaanissa on vähemmän tekstiä kuin niin sanotussa tavallisessa romaanissa. Sarjakuvaromaani tarjoaa myös mukavaa ja lukemista helpottavaa visuaalisuutta.

Verkkolukupiirien yksi hyvä puoli on erään (H8) mukaan se, ettei verkkolukupiiri ole yhtä riippuvainen ajasta ja paikasta kuin fyysinen lukupiiri. Nuori pystyy osallistumaan chattikeskustelupohjaiseen verkkolukupiiriin silloin, kun se hänelle itselleen parhaiten sopii. Lisäksi verkkolukupiiriin nuori voi päästä älypuhelimien tai tietokoneen kautta, mikä helpottaa nuorten osallistumista, kun ei tarvitse kulkea paikasta toiseen fyysisesti. Älypuhelimia käytti vuonna 2017 lähes 100 prosenttia nuorista ja nuorista aikuisista (Tilastokeskus, 2017; Kohvakka & Saarenmaa, 2019)

Mukava lisä nuorten lukupiireihin voi olla genreen liittyvä ruoka tai muu naposteltava tai juoma tai pieni juhla lukupiiriläisten kesken. Fanikirjailmiöihin kuuluvat fanien ja harrastajien tapahtumat eli conit, joihin samasta aiheesta innostuneet osallistuvat (Juopperi & Luukila, 2020, s. 168). Tapahtumissa tavataan muita faneja ja osallistutaan järjestettyyn

ohjelmaan. Monet conit ovat keskittyneet animen, mangan ja roolipelien ympärille. Tämänkaltaisen toiminta oli yhden haastatellun kirjaston nuorten lukupiirin alkuinnoittajana.

6.4 Nuorten lukupiirien järjestämisen haasteita

Suurimpina haasteina haastatteluaineiston mukaan on koettu nuorten tavoittaminen ja sitouttaminen, kuten edellä on kerrottu. Yhteistyö koulujen kanssa nähdään tärkeänä ja pääosin toimivana, ja voi olla hyvä keino levittää lukupiireistä tietoa. Kuitenkin siinä voi olla myös vaikeuksia liittyen opettajien suureen työmäärään, ja he voivat tuntea, että kaikki tehtävät kaatuvat heidän päälleen. Osa vetäjistä pohtii ehkä olevansa liian vanhoja nuorten lukupiirien vetäjiksi. Heitä mietityttää myös, miten kommunikoida ja kohdata nuoria ”oikein”. Verkkolukupiireissä voi olla vaikeaa kohdata kaikkia osallistujia, jos heitä on paljon, heitä ei tunne ennestään ja jos kasvot ja ilmeet eivät tule esille. Lisäksi voi olla vaikeaa valita nuorten lukupiirille sopivaa sosiaalisen median palvelua tai muuta verkkoalustaa, sillä nuoret vaihtavat niitä usein. Uusia sosiaalisen median palveluita tulee jatkuvasti, ja on vaikea ennustaa, mitkä jäävät toimimaan pysyvämmiin (Rissanen & Kormilainen, 2022, s. 9).

Kirjojen saatavuus lukupiireihin oli joidenkin vetäjien mukaan haasteellista, koska nuoret haluavat muiden ihmisten tavoin lukea ajankohtaista ja kiinnostavaa kirjallisuutta. Erään vetäjän mielestä nuoret löytävät tällaista kirjallisuutta yleensä joko Helsingin Sanomista tai sosiaalisen median julkaisuista. Kuitenkin uutuuskirjoihin on usein pitkät varausjonot, joten nuorten lukijat eivät välttämättä jaksaa odottaa uutuuskirjojen saapumista kirjastosta. Tällöin nuorten lukuinnostus voi loppua siihen.

Korona-ajan kokoontumisrajoitukset ja pelot koronasairaudesta vaikuttivat nuorten lukupiirien järjestämiseen. Itse asiassa suurin osa haastatelluista lukupiireistä aloitti ja toimi vain jonkin aikaa korona-aikana eli vuosina 2020–2022. Yksi kirjaston nuorten lukupiiri halusi tavoittaa nuoria virtuaalisesti kirjastojen sulkeutuessa koronarajoitusten vuoksi. Puolestaan toinen nuorten lukupiiri muuttui fyysisestä lukupiiristä virtuaaliseksi koronarajoitusten takia. Eräs toinen fyysinen lukupiiri joutui taas keskeyttämään toimintansa koronarajoitusten takia.

6.5 Tulevaisuuden näkymät, paras tapa tavoittaa nuoret ja innostaa heitä lukemaan

Nuorten lukupiirien tulevaisuuden näkymistä haastateltavat ajattelevat pääosin positiivisesti. Eräässä haastattelussa todetaan, että kirjallisuuteen liittyviä tapahtumia nuorille voitaisiin lisätä kirjastoissa, koska monet kirjastot ovat järjestäneet onnistuneesti nuoremmille lapsille suunnattuja kirjallisuustapahtumia. Lapsille suunnattuja kirjallisuustapatumia ovat olleet esimerkiksi Tatu ja Patu -, Soturikissa- sekä Harry Potter -kirjoihin perustuneita. Nuorille ei ole järjestetty yhtä paljon tällaisia tapatumia kuin lapsille. Tosin esimerkiksi suosittuun nuortenkirjasarjaan *Nälkäpeliin* on luotu nuortentapahtumia kirjastoissa. Kuitenkin haastateltavat kaipaavat uudempaa nuortenkirjailmiötä, josta voitaisiin kehitellä tapahtumia nuorille, ja tapahtumat voisivat olla myös hyvä ponnahduslauta lukupiirin aloittamiselle.

Nuorten lukupiirien järjestämistä myös tulevaisuudessa nähdään tärkeänä, sillä monelle nuorelle lukeminen on hyvin tärkeä harrastus ja useampi paljon lukeva nuori haluaisi myös tulevaisuudessa jakaa lukukokemuksiaan ja keskustella kirjoista samanhenkisten ikätoverien kanssa. Pienemmiltä paikkakunnilta ei välttämättä löydy paljon aktiivilukijoita, ja parissa haastattelussa tulikin esille toive nuorten valtakunnallisesta verkkolukupiiristä. Useassa lukupiirissä oltiin sitä mieltä, että kaverivinkkaus olisi hyvä käytäntö tulevaisuudessa, ja yhdessä haastattelussa tuli kirjavinkkipiiristä nuorille. Nuoret ja nuoret aikuiset ovat todennäköisemmin kiinnostuneempia samanikäisten kirjasuosituksista kuin vanhempien ihmisten.

Koulun ja kirjaston yhteistyötä nuorten lukemisessa kannattaisi usean haastateltavan mukaan kehittää. Esimerkiksi haastateltava 4 on sitä mieltä, että monelle nuorelle lukemisesta on tullut koulun myötä pakkosuorittamista ja lukemisesta on kadonnut nautinto ja hauskuus. Kouluissa voisi toteuttaa paljon lukeville nuorille vapaampaa lukemista esimerkiksi lukupiirikurssin muodossa, jossa kirjaston henkilökunta voisi auttaa koulua. Nuorten ja nuorten aikuisten lukemista tutkinut Margaret K. Mergan (2019, s. 121) mukaan kirjastojen ja koulujen yhteistyö on tärkeää, ja koulut voivat saada kirjaston henkilökunnalta apua nuorten lukemiseen liittyvissä asioissa.

Haastateltava 7 ehdottaa nuorille ja nuorille aikuisille suunnattuja kirjavinkkipiirejä. Niissä jokainen osallistuja esittelee toisille omasta mielestään hyvän kirjan, missä toteutuisi kaverivinkkaus. Kaverivinkkausta tutkineet Marja-Leena Mäkelä (1995/2015, s. 102–103) sekä Sanna-Mari Samu (2020, s. 143) toteavat, että nuoret vakuuttuvat helpommin

samanikäisten kokemuksista kirjojen kivuudesta ja lukemisen hauskuudesta kuin vanhempien ihmisten.

Haastateltavat ovat sitä mieltä, että nuoret aktiivilukijat tarvitsevat yhteisöllisyyttä harrastukselleen. Kouluterveyskysely 2021:n mukaan nuorten kokema yksinäisyys on lisääntynyt kaikilla luokka-asteilla (THL, 2021, s. 5). Haastateltavat 1 ja 4 tuovat esille, että jos omalta paikkakunnalta ei löydy nuorten lukupiiriä, niin valtakunnallinen nuorten verkko- tai hybridi lukupiiri voisi olla ratkaisu tähän.

6.6 Ideoita kirjastoille

Mielestäni kirjallisuuden genreihin perustuvat lukupiirit vaikuttivat hyviltä, ja niitä voisi mahdollisesti kehittää toiminnallisempaan suuntaan. Genreihin perustuvia tapahtumia voisi luoda vielä enemmän. Kun tulee uusi fani-ilmio nuortenkirjallisuuteen, niin kirjastoilla olisi hyvä olla valmius tarttua siihen heti. Lisäksi tietyn ja valitun genren myötä lukupiirissä olisi helpompi valita luettavia kirjoja ja voisi hyödyntää helpommin genreihin keskittyneitä verkkosisältöjä, kuten blogeja ja vlogoja, sekä kirjallisuuden genrejä käsitteleviä tietoteoksia.

Kaikissa haastatteluissa mainittiin kouluysteistyön tärkeys, sillä kohderyhmää on haastavaa tavoittaa. Mielestäni tätä yhteistyötä olisi hyvä syventää. Yksi konkreettinen yhteistyön muoto voisi olla valinnainen lukupiirikurssi-, kirjakerho- tai kirjaklubi -niminen kokonaisuus, mikä tuli myös yhdessä haastattelussa esille. Tällainen sopisi paljon lukeville nuorille ja toisi kouluun vapaampaa lukemista. Koulun opettaja ja kirjastoammattilainen voisivat vuorotellen pitää kurssin oppitunteja, joissa nuoret tai nuoret aikuiset pääsisivät itse valitsemaan kirjoja, vetämään lukupiiriä sekä fyysisesti että virtuaalisesti. Tällaisesta kurssista voisi saada koulusuoritusmerkinnän tai tietyn määrän opintopisteitä. Uskoisin, että kurssin myötä nuoret voisivat innostua kokoontumaan keskenään esimerkiksi kirjastossa. Tällainen toive tuli monelta haastateltavalta, mutta ajattelisin, että se vaatisi koulun ja kirjaston henkilökunnan apua alkuun esimerkiksi tällaisen kurssin muodossa.

Kirjasto voisi myös suunnitella lukupiirikertoja erilaisten harrastuskerhojen kanssa, kuten sanataide-, kuvataidekoulun tai teatterikerhon kanssa, pop up -tyylisesti. Toisin sanoen kirjaston lukupiirin vetäjä voisi mennä harrastusryhmien luokse muutaman kerran pitämään lukupiiriä, joka liittyisi harrastukseen. Harrastuskerhoissa voisi olla mahdollisesti lukemisesta kiinnostuneita nuoria ja nuoria aikuisia, jotka voisivat inspiroitua lukemaan esimerkiksi jonkin tietyn genren ja tyyllilajin kirjoja. Harrastuskerhon lukupiirikerrat voisivat

tavoittaa myös vähemmän lukevia nuoria sekä nuoria aikuisia. Lukupiirikertojen myötä harrastusryhmäläiset voisivat luoda luettuun kirjaan liittyvän tarinan, maalauksen tai näytelmän ja ehkä innostua vielä jatkamaan lukupiiritoimintaa keskenään.

Jos kirjasto haluaa tavoittaa nuorten verkkolukupiiriin enemmän nuoria ja nuoria aikuisia, niin sen kannattaisi tehdä yhteistyötä saman kirjastokimpan kirjastojen tai lähikirjastojen kanssa. Tällaisen yhteistyön avulla voitaisiin saada enemmän kohderyhmän edustajia mukaan. Lukupiiri voisi olla nuorille aktiivilukijoille suunnattu.

7 POHDINTA

Opinnäytetyön lähtökohtana oli opinnäytetyön tekijän oma kiinnostus lukemisen edistämiseen lukupiirien avulla. Opinnäytetyön syntymiseen vaikutti myös opinnäytetyön tekijän oman kokemus järjestää nuorille suunnattu lukupiiri, johon ei tullut osallistujia. Lukupiirikokeilun takia minua alkoi kiinnostaa nuoret ja nuoret aikuiset kohderyhmänä, joka on kirjastoille haasteellinen tavoittaa. Lisäksi heräsi halu selvittää, minkälaisia nuorten lukupiirejä on järjestetty yleisissä kirjastoissa. Halusin myös tietää, millaisia toimivia käytäntöjä ja haasteita nuorten lukupiirien vetäjät ovat kohdanneet.

Haastatteluihin löytyi kymmenen nuorten lukupiirin vetäjää, joilla oli kokemusta ja asiantuntijuutta nuorista, lukupiireistä sekä lukemisen edistämisestä. Heillä kaikilla oli kiinnostus nuoria ja lukupiirejä kohtaan sekä kyky jakaa kokemuksiaan avoimesti. He uskalsivat tuoda esille sekä hyvät että vaikeat kokemukset lukupiirien vetämisestä. Haastattelujen pohjalta tekemieni havaintojen perusteella nuorten lukupiirit voivat toimia nuorten ja nuorten aikuisten lukemaan innostamisessa. Ne tulee tehdä kuitenkin eri tavalla kuin aikuisille suunnatut lukupiirit. Tutkimuksessa selvisi myös, että on nuoria ja nuoria aikuisia, jotka kaipaavat yhteisöä lukemisharrastukselleen.

Haastatteluissa tuli esille monia tärkeitä asioita, joista uskon olevan apua muille kirjastoille, jotka ovat suunnittelemassa nuorille tai nuorille aikuisille lukupiiriä tai muuta toimintaa. Nuoria on vaikeampi tavoittaa, mihin tarvitaan enemmän työtä ja viestintäkanavia. Nuorten lukupiirien vetäjien haastatteluissa minuun teki suuren vaikutuksen jokaisen haastateltavan innostus asiaan. Vaikka lukupiirit olisivat jääneet lyhytaikaisiksi, niin vetäjiltä löytyi edelleen uskoa siihen, että osa nuorista ehdottomasti innostuu lukemisesta ja siihen liittyvästä yhteisöllisyydestä. Nuorten lukupiirien järjestäminen vaatii haastateltavien mukaan pitkäjänteisyyttä eli toiminnan vakiinnuttamista, mistä olen samaa mieltä. Tässä tavoittamisessa ei siis kannata lannistua. Nuorille ja nuorille aikuisille suunnatussa lukemisen edistämistoiminnassa, kuten lukupiireissä, on hyvä korostaa lukemisen iloa, rentoutta, nautintoa sekä vapaaehtoisuutta.

Aikatauluni eteni hyvin opinnäytetyön tekemisessä. Haastateltujen nuorten lukupiirien määrä oli tässä tutkimuksessa mielestäni sopiva eikä tietenkään kata kaikkia nuorille tai nuorille aikuisille suunnattuja lukupiirejä, joita on järjestetty Suomen yleisissä kirjastoissa. Haastatellut lukupiirien vetäjät työskentelivät Länsi- ja Etelä-Suomessa, joten tutkimus ei kata maantieteellisesti koko Suomea. Kuitenkin opinnäytetyössä mukana olevat lukupiirit

edustavat hyvin erilaisia nuorten lukupiirejä, ja siksi ne antavat mielestäni monipuolisen katsauksen aiheesta.

Teemahaastattelu sopi tutkimusmenetelmäksi, koska se ei rajoittanut asiantuntijoiden ilmaisua. Kyselyn laatiminen tästä aiheesta olisi vaikeuttanut liikaa haastateltavien kokemusten esille tuomista. Haastatteluiden teemat olivat muuten selkeitä mielestäni, mutta viimeinen teema olisi voitu sanoittaa tarkemmin. Teemahaastatteluun kuuluu, että tutkija eli tässä opinnäytetyössä minä nostan omasta mielestäni tärkeimmät asiat esiin. Joku toinen opinnäytetyön tekijä olisi tuonut esille mitä todennäköisemmin eri asiat. Koen kuitenkin, että tärkeimmät asiat oli helppo löytää, koska asiantuntijat olivat selkeitä kannanotoissaan ja niitä tuli esille aina useammassa haastattelussa.

Tähän opinnäytetyöhön olisi ollut mielenkiintoista lisätä oma havainnointikäynti olemassa olevaan nuorten lukupiiriin. Lisäksi olisi ollut opettavaista tehdä kysely lukupiiriin osallistuville nuorille heidän lukupiirikokemuksistaan. Kysely olisi kuitenkin laajentanut tämän opinnäytetyön liian laajaksi eikä aika olisi riittänyt siihen. Tällainen kyselytutkimus olisi innostava jatkotutkimuksen aihe. Mielenkiintoista olisi myös kartoittaa tietyltä luokka-asteelta aktiivilukijoita kyselyn avulla esimerkiksi äidinkielen- ja kirjallisuuden tunnilla tehtäväksi. Kyselyn jälkeen voitaisiin selvittää heidän ajatuksiaan lukupiireihin ja lukemiseen liittyen haastatteluiden avulla.

Yhteisöllistä ideointimenetelmää voisi hyödyntää nuorten lukupiirien kehittämisessä. Esimerkiksi järjestämällä oppimiskahvila (learning café) sekä asiantuntijoille että nuorille aktiivilukijoille. Oppimiskahvilan keskusteluissa voisi parhaimmillaan syntyä aivan uusia ideoita nuorten lukupiirien kehittämiseen ja järjestämiseen. Lisäksi voisi selvittää, mitä kirjastoammatillaiset ajattelevat yhteisöllisestä lukemisesta ja mitä siihen heidän mielestään kuuluu.

Nuoret kohderyhmänä on erityinen, ja sen vuoksi halusin tuoda kertoa nuorten kehityksestä ja elämästä teoriaosassa mahdollisemman monipuolisesti. Nuorten kanssa työskentelevien on hyvä tietää mielestäni kohderyhmästä paljon ja heidän kanssaan työskennellessä on tärkeää henkilökohtainen ote nuoreen, kuten eräessä haastattelussa tuli ilmi. Jos nuorten kanssa aikoo työskennellä, niin täytyy olla valmis laittamaan oman persoonansa mukaan.

Tulevaisuudessa voisi kehittää toiminnallisen lukupiirimallin kirjastoille. Se vaatisi kuitenkin enemmän aikaa kuin yhden vuoden, joka kului tämän opinnäytetyön tekemiseen. Lisäksi toiminnallisen lukupiirimallin kehittäminen kirjastoille olisi mielekkäämpää, jos sen tekisivät

kokeneet kirjastoalan ammattilaiset, joilla olisi kokemusta nuorten ja nuorten aikuisten kanssa työskentelystä sekä syvälinen tietämys nuortenkirjallisuudesta.

LÄHTEET

Ahola, S. (2013). Lukupiirien aika: Yhteisöllistä lukemista suomalaisissa lukupiireissä. Avain.

Ahola, S. (2015). Ystäviä ja kirjoja. Avain.

Alastalo, M., Åkerman, M., & Vaittinen, T. (2017). Asiantuntijahaastattelu. Teoksessa M. Hyvärinen, P. Nikander, & J. Ruusuvoori (toim.), Tutkimushaastattelun käsikirja (s. 214–232). Vastapaino.

Branagh-Miscampbell, M., & Marsden, S. (2019). 'Eating, sleeping, breathing, reading': The Zoella Book Club and the young woman reader in the 21st Century. *Participations: Journal of Audience & Reception Studies*, 16(1), 412 – 440. https://scholar-google-com.libts.seamk.fi/scholar?hl=fi&as_sdt=0%2C5&q=%E2%80%98Eating%2C+sleeping%2C+breathing%2C+reading%E2%80%99%3A+The++Zo-ella+Book+Club+and+the+young+woman+reader++in+the+21st+Century&btnG=

Colwell, J., Woodward, L., & Hutchinson, A. (2018). Out-of-school reading and literature discussion: an exploration of adolescents' participation in digital book clubs. *Online learning*, 22(2), 221-247. https://digitalcommons.odu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1062&context=teachinglearning_fac_pubs

DNA. (2022). Digitaaliset elämäntavat -tutkimus. https://www.dna.fi/documents/753910/11433306/Digitaaliset_elamantavat_tutkimusraportti_2022.pdf/

Enbacka, H. (16.2.2022). Nuoret ovat somessa: Eikä sitä tule nähdä esteenä lukutaidon kehittymiselle. Lasten ja nuorten säätio. <https://www.nuori.fi/2022/02/16/nuoret-ovat-somessa-eika-sita-tule-nahda-esteena-lukutaidon-kehittymiselle/>

Eskola, J., & Suoranta, J. (1998). Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino.

Eskola, J., & Vastamäki, J. (2015). Teemahaastattelu: Opit ja opetukset. Teoksessa R. Valli & J. Aaltola (toim.). *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1 — Metodien valinta ja aineistonkeruu: Virikkeitä aloittelevalle tutkijalle* (s. 27—44), PS-Kustannus.

Grünthal, S., & Sintonen, S. (2019). "Pysty vaa kännykästä suoraa": Yläluokkalaisten novellilukeminen pikaviestipalvelussa. *Media & Viestintä*, 42(1). <https://journal.fi/media-viestinta/article/view/80184>

- The Guardian. (29.9.2020). Nominate your favorite book for the final reading group. <https://www.theguardian.com/books/booksblog/2020/sep/29/nominate-favourite-book-final-guardian-reading-group>
- Haarakangas, K. (2011). Voimistava läsnäolo: Mielen tiet lapsuudesta vanhuuteen. PS-kustannus.
- Hakanen, T., Myllyniemi, S., & Salasuo, M. (2019). Liikkuminen. Teoksessa T. Hakanen, S. Myllyniemi & M. Salasuo (toim.), Oikeus liikkua: Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2018 (s. 15–52). Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Hakanen, T., Myllyniemi, S., & Salasuo, M. (2019). Vapaa-aika ja harrastukset. Teoksessa T. Hakanen, S. Myllyniemi & M. Salasuo (toim.), Oikeus liikkua: Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2018 (s. 53–68). Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Hanifi, R. (17.3.2022). Lapset lukevat aiempaa vähemmän kirjoja: Netissä ja somessa lukutaito määrittynyt uudelleen. Tilastokeskus. <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2022/lapset-lukevat-aiempaa-vahemman-kirjoja-netissa-ja-somessa-lukutaito-maarittyy-uudelleen/>
- Harmanen, M. (2016). Monilukutaito laajentaa opetuksen tekstitietoisuutta: Kielitietoinen käänne opetussuunnitelmien perusteissa. Teoksessa K. Leino & O. Kallionpää (toim.). Monilukutaitoa digiaikaan: Lukemisen ja kirjoittamisen uudet haasteet ja mahdollisuudet. (s. 13–25). Äidinkielen opettajain liitto.
- Helakorpi, S., & Kivimäki, H. (2021). Lasten ja nuorten hyvinvointi: Kouluterveyskysely 2021. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. [sähköinen tietoaaineisto]. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/143063/ktk_tilastoraportti2021_2021-09-09_kuviot_kuvana.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Herkman, J., & Vainikka, E. (2012). Lukemisen tavat: Lukeminen sosiaalisen median aikakaudella. Tampereen yliopistopaino-Juvenes Print.
- Hirsijärvi, S., & Hurme, H. (2008). Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Gaudeamus.
- Jansen, A. (2019). Building bridges with book club: Supporting international students' comfort and belonging on campus. College & Research Library News, 80 (10), 580 – 582. <https://crln.acrl.org/index.php/crlnews/article/view/24049/31748>

- Jokinen, V. (25.8.2022). Somevaikuttajien kirjat saavat kovaa kritiikkiä osakseen: näin kustantamot perustelevat, miksi influenssereiden kirjoja julkaistaan. Yleisradio (Yle). <https://yle.fi/uutiset/3-12592925>
- Juopperi, H., & Luukila, L. (2020). Ilmiön viemää: kirjailmiöiden ja osallistavan fanikulttuurin välillä. Teoksessa K. Laaksonen & L. Luukila (toim.). Lukijan luo: lisää näkyvyyttä lasten- ja nuortenkirjallisuudelle, (s. 162–171). Lastenkirjainstituutti.
- Kainulainen, S. (2019). ”Lukemisesta on paljon hyötyä, mutta se on myös elämys”: Yläkouluilaisten lukutaitoa koskevista käsityksistä. Teoksessa Kiinni fiktion: M. Murto (toim.) Kirjallisuuden tutkimuksesta ja opetuksesta (s. 59–66). Äidinkielen opettajain liitto.
- Kallionpää, O. (2019). Tekniikkaa, sosiaalisuutta ja luovuutta: Uusi kirjoittaminen opetuksen eheyttäjänä. Teoksessa M. Harmanen & M. Hartikainen (toim.), Monilukutaitoa oppimassa (s. 64–69). Opetushallitus.
- Kastari, M. (2019). Aikuisten S2-oppijoiden kielenoppimisen kokemuksia selkomukautetun kaunokirjallisuuden parissa. Puhe ja kieli 39(4), 345–366. <https://journal.fi/afinla/article/view/84900>
- Kauniskangas, E., Kiilakoski, T., & Pirttijärvi, A. (2021). Esipuhe. Teoksessa T. Kiilakoski (toim.), Kestävää tekoa: Nuorisobarometri 2021. Nuorisotutkimusverkosto. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/143063/ktk_tilastoraportti2021_2021-09-09_kuviot_kuvana.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Kiviniemi, K. (2018). Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa R. Valli (toim.), Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2: Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin (5. p., s. 73–87). PS-kustannus.
- Kjersén Edman, L. (2018). Vad ska vi läsa i bokcirkeln? Lästips och hur får fart på samtalen. BTJ Förlag.
- Kohvakka, R., & Saarenpää, K. (23.5.2019). WhatsApp suosituin: some on suomalaisten arkea iän mukaan vaihdellen. Tilastokeskus. <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2019/whatsapp-suosituin-some-on-suomalaisten-arkea-ian-mukaan-vaihdellen/>
- Koskela, L., & Lankinen, P. (2003). Opas kaunokirjallisuuden lukemiseen. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Koskivaara, N. (2010). Lukupiireissä harjoitetaan kirjallisuuden kansanvalta. Teoksessa J. Matero, R. Hapuli & N. Koskivaara (toim.), Lukupiirikirja (s. 170–179). BTJ Kustannus.

Kosonen, P. (2020). Lukemisen tulevaisuus on lukupiireissä. Teoksessa Ellun Kanat (toim.), Mitä tapahtuu huomenna lukemiselle? (s. 52–60). WSOY.

Lankisen lukupiiri. (25.2.2021). Lukupiirin mega-arvonta! Kiitoksena kaikille lukupiiriläisille seuraamisesta ja lukuvinkkien sekä -kokemusten jakamisesta tässä arvonta! Palkintona 2 kpl signeerattuja pelipaitoja sekä [Tilapäivitys]. Instagram. <https://www.instagram.com/lankisenlukupiiri/?hl=en>

Lasten ja nuorten säätio. (19.8.2020). Kysely: Nuoret lukisivat enemmän, jos löytäisivät houkuttelevampaa luettavaa. <https://www.nuori.fi/2020/08/19/kysely-nuoret-lukevat/>

Launis, K., & Mäkikalli, A. (2020). Mitä tehdä, kun Shakespeare ei vlogga eikä Waltari twiittaa? Kirjasto, koulu ja nuorten uudistuvat lukemiskulttuurit. Teoksessa E. Arminen, A. Logrén, & E. Sevänen (toim.), Kirjallinen elämä markkinaperustaisessa yhteiskunnassa (s. 333–359). Vastapaino.

Lepistö, J. (28.9.2022). Tyttöjen ja naisten masennuslääkkeiden käyttö hurjassa kasvussa: potilastilastot puhuvat karua kieltä. MTV Uutiset. <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/tyttöjen-ja-naisten-masennuslaakkeiden-kaytto-hurjassa-kasvussa-potilastilastot-puhuvat-karua-kielta/8512768#qs.dek6y6>

Limnell, J, Hiltunen, E, & Dufva, M. (2022). Suomen tulevaisuudet: Suuret kysymykset ja vastaukset. WSOY.

Lukupiiri Tulusto & Kylmä. (13.10.2021). Moikka sinä lukutoukka, kirjan tai muutaman silloin tällöin lukeva tai lukemisesta haaveileva! Vihdoin meidän ensimmäinen julkaisu on tässä. Me ollaan. [Tilapäivitys]. Instagram.

Marttunen, M., & Kaltiala, R. (2021). Nuorisopsykiatria. Teoksessa: J. Lönnqvist, M., Henriksson, M., Marttunen, & T., Partonen (toim.) Psykiatria. (15. uud. laitos, luku 24). Duodecim.

Merga, M. K. (2019). Reading engagement for tweens and teens: What would make them read more? Libraries Unlimited.

Mikkola, A.-M., Koskela, L., Haapamäki-Niemi, H., Julin, A., Kauppinen, A., Nuolijärvi, & P., Valkonen, K. (2009). Äidinkieli ja kirjallisuus: Käsikirja. (8. uud. ja täyd. laitos). WSOY.

Mäkelä, M-L. (2015). Kirjavinkkarikirja. Avain.

Nuorisolaki 1285/2016. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285>

Opetushallitus. (4.3.2021a). Syksyn 2020 Lukuliike koulussa -pilottihankkeen loppuraportti on julkaistu. Opetushallitus. <https://lukuliike.fi/syksyn-2020-lukuliike-koulussa-pilotin-loppuraportti-on-julkaistu/>

Opetushallitus. (23.6.2021b). Nuorten suusta: Miten nuoret saadaan lukemaan? Opetushallitus. <https://lukuliike.fi/nuorten-suusta-miten-nuoret-saadaan-lukemaan/>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2019). Pisa 18 ensituloksia: Suomi parhaiden joukossa. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161922/Pisa18-ensituloksia.pdf>

Pitkänen, E., & Saarenmaa, K. (17.12.2021). Mobiiliteknologia mullisti lasten arjen: nettiin ei mennä, vaan siellä ollaan. Tilastokeskus. <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2021/mobiiliteknologia-mullisti-lasten-arjen-nettiin-ei-menna-vaan-siella-ollaan/>

Ranin, K. (6.9.2022). Kirsin Book Club -blogi täyttää kahdeksan vuotta! Kirsin Book Club. <https://kirsinbookclub.com/2022/09/kirsin-book-club-blogi-tayttaa-kahdeksan-vuotta/>

Ranin, K. (2021). Lukupiiri: Kirjoista keskustelemisen elämää muuttava taika. Nemo.

The Republic of Pemberley. (2021). About us. https://pemberley.com/?page_id=11874

The Republic of Pemberley. (i.a.a.). The republic of pemberley discussion group [Facebook-sivu]. Haettu 6.10.2022 <https://www.facebook.com/groups/1431320030308385/about>

Riihinen, E. (18.8.2022). WSOY aloittaa maksuttoman kirjoittajakoulun sosiaalisen median vaikuttajille, kirja-alalla pöyristyttiin: ”Kuka tahansa ei voisi julistautua vaatesuunnittelijaksi tai muusikoksi”. Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000009011963.html>

Rissanen, J., & Kormilainen, V. (2022). Tokkerin käsikirja. Otava.

Ruohonen, V. (2020). Kirjallisuuden vastaanotto verkottuneessa maailmassa: Lukeminen ja lukupiirit 2020-luvulla. Teoksessa E. Arminen, A. Logrén & E. Sevänen (toim.), Kirjallinen elämä markkinaperustaisessa yhteiskunnassa. (s. 301–332). Vastapaino.

- Ruusuvuori, J., & Tiittula, L. (2017). Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus. Teoksessa M. Hyvärinen, P. Nikander & J. Ruusuvuori (toim.), Tutkimushaastattelun käsikirja (s. 46–83), Vastapaino.
- Sajavaara, P. (2009). Laadullisesta tutkimuksesta. Teoksessa Hirsijärvi, S., Remes, P., & Sajavaara, P. (toim.). Tutki ja kirjoita, (15. uud. painos, s. 266–269). Tammi
- Samu, S.-M. (2020). Kirjavinkkarin tukipuut. Teoksessa K. Laaksonen & L. Luukila (toim.), Lukijan luo: Lisää näkyvyyttä lasten- ja nuortenkirjoille (s. 141–150). Lastenkirjainstituutti.
- Seppälä, L. (2.9.2021). Unicefin kysely: Lähes joka kolmas nuori kokee, ettei hyvästä tulevaisuudesta ole helppo unelmoida. Suomen Unicef. <https://www.unicef.fi/tiedotus/uutisarkisto/2021/unicefin-kysely-lahes-joka-kolmas-nuori-kokee-ettei-hyvasta-tulevaisuudesta-ole-helppo-unelmoida/>
- Suomen Kirjankustantajat. (2019). Kirjallisuuden luokittelu. <http://www.suomenkirjankustantajat.fi/kirjallisuuden-luokittelu/#:~:text=Kirjojen%20kustannustoiminnassa%20luokittelu%20on%20hieman,ovat%20proosa%2C%20runous%20ja%20draama.>
- Suomen Unicef. (2021). Suomen UNICEFin kysely 13–24-vuotiaille nuorille*. <https://unicef.studio.crasman.fi/pub/Kuvat/Kampanjat/2021-nakyviin/UNICEF-nakyviin-kysely-suomalaisille-nuorille-2021.pdf>
- Thomas, B., & Round, J. (2016). Moderating readers and reading online. *Language & Literature*, 25 (3), 239-253. <https://journals-sagepub-com.libts.seamk.fi/doi/pdf/10.1177/0963947016652785>
- Tilastokeskus. (2017). Vapaa-aikatutkimus. <https://www.stat.fi/tilasto/dokumentaatio/vpa>
- Tilastokeskus. (30.8.2018). 033 – Onko harrastanut opiskelua vapaa-aikana 12 kuukauden aikana, 15 vuotta täyttäneet (1991, 2002, 2017) %. Valitut muuttajat: sukupuoli yhteensä, miehet, naiset, 15–19 vuotta, 20–24 vuotta, 1991, 2002, 2017, %, on harrastanut opiskelua, ei ole harrastanut opiskelua, yhteensä, N (painot.). https://statfin.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_vpa/statfin_vpa_pxt_033.px/table/table-ViewLayout1/
- Tilastokeskus. (25.4. 2019a). Vapaa-ajan osallistuminen 2017: Lukemisen muutokset. https://stat.fi/til/vpa/2017/03/vpa_2017_03_2019-04-25_fi.pdf
- Tilastokeskus. (25.4. 2019b). 185 – Medialaitteiden käyttö, 10 vuotta täyttäneet (2002 / 2017) %. Valitut muuttajat: sukupuoli yhteensä, miehet, naiset, 10–14 vuotta, 15–19

vuotta, 20–24 vuotta, 2017, %, 2017 televisio, tietokone, tabletti, 2002 matkapuhelin (yksit.), älypuhelin 2017, pelikonsoli ja N (painot.). https://statfin.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_vpa/statfin_vpa_pxt_185.px/table/tableViewLayout1/

Tilastokeskus. (25.4.2019c). 196 – Sosiaalisen median seuraamisen useus, 10 täyttäneet (2017) %. Valitut muuttujat: sukupuoli yhteensä, miehet, naiset, 10–14 vuotta, 15–19 vuotta, 20–24 vuotta, 2017, %, päivittäin tai lähes päivittäin, ainakin kerran viikossa, harvemmin kuin kerran viikossa, ei seuraa sosiaalista mediaa, yhteensä, N (painot.). https://statfin.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_vpa/statfin_vpa_pxt_196.px/table/tableViewLayout1/

Tilastokeskus. (25.4.2019d). 199 – Sosiaalisen median käyttökohteet II, 10 vuotta täyttäneet (2017) %. Valitut muuttujat: sukupuoli yhteensä, miehet, naiset, 10–14 vuotta, 15–19 vuotta, 20–24 vuotta, 2017, %, opiskelu, harrastukset, sukulais- ja perhesuhteet, ystävyys tai tuttavuus, fanitus, tempauksiin ym. osallistuminen, muut kiinnostuksen kohteet, N (painot.). https://statfin.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_vpa/statfin_vpa_pxt_199.px/table/tableViewLayout1/

Tilastokeskus. (6.6.2019e). 189 - Katsonut, lukenut tai kuunnellut internetissä, 10 vuotta täyttäneet (2017) %. Valitut muuttujat: sukupuoli yhteensä, miehet, naiset, 10-14 vuotta, 15-19 vuotta, 20- 24 vuotta, %, musiikkia, sanomalehtisisältöä, aikakauslehtisisältöä, verkkokauppojen, tuotteiden tai palveluiden sivuilla, jotain muuta, N (painot.). https://statfin.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_vpa/statfin_vpa_pxt_189.px/table/tableViewLayout1/

Tulusto, A. (toimittaja), & Kylmälä, P. (toimittaja). (2021–2022). Lukupiiri Tulusto & Kylmälä. [podcast]. Yle. <https://areena.yle.fi/podcastit/1-50980599>

Yleisradio. (31.8.2017). Kirjojen Suomi: Älä lue yksin! Osallistu Emmi Itärannan ja Maija Viikkumaan lukupiireihin. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2017/08/31/ala-lue-yksin-osallistu-emmi-itarannan-ja-maija-viikkumaan-verkkolukupiireihin>

Ylimutka, L. (27.8.2019). Maalivahti Kevin Lankinen perusti lukupiirin – hetkessä 5000 osallistujaa, sitten hiljaisuus: ”Onko tässä lukupiirissä jotain toimintaa, vai?”. Iltalehti. <https://www.iltalehti.fi/viihdeuutiset/a/a58dce21-718c-402c-be84-ba28ea60ab2f>

LIITTEET

Liite 1. Sähköpostiviesti kirjastoille

Liite 1. Sähköpostiviesti kirjastoille

Hei,

olen Veera Läspä ja opiskelen kolmatta vuotta alempaa korkeakoulututkintoa kirjasto- ja tietopalvelualalla. Olen tekemässä opinnäytetyötä, joka käsittelee nuorten lukupiirejä ja niiden järjestämistä.

Olisin kiinnostunut haastattelemaan teitä ja kuulemaan teidän kokemuksianne kirjastoammattilaisina nuorten lukupiireistä. Olen ymmärtänyt, että teidän kirjastossanne on ollut nuorten lukupiiritoimintaa. Olen käsittänyt, että (kirjaston nimi) on järjestänyt nuorten lukupiiriä vuonna 2021.

Tutkin opinnäytetyössäni erityisesti sitä, mitkä ovat olleet toimivia käytäntöjä nuorten lukupiirin toiminnassa. Otan selvää myös nuorten lukupiirin haasteista varsinkin silloin, jos nuorten lukupiiriänne ei ole enää olemassa.

Opinnäytetyön aineiston käyttämisen yksityiskohdista sovin jokaisen haastateltavan kanssa erikseen. Haastattelut pyritään käynnistämään syyskuussa, mutta yksilöllisistä aikatauluista pyritään sopimaan toiveitanne kuunnellen.

Tavoitatte minut sähköpostiosoitteesta sekä puhelinnumerosta

Ystävällisin terveisin / Yhteistyöterveisin:

Veera Läspä,

Kirjasto- ja tietopalvelualan opiskelija, Seinäjoen ammattikorkeakoulu